
Auteursrecht in het post-GenAI-tijdperk: actuele vraagstukken en eerste tendensen in de internationale rechtspraak

Figuur 1 Het werk 'A Recent Entrance to Paradise' gemaakt door 'the Creativity Machine' van Stephen Thaler. De rechtbank van het district Columbia besliste geen auteurschap over het werk te verlenen. Noch aan de mens, noch aan de machine..

Student: Masureel Kwinten

Studentennummer: 202293434

Opleiding: professionele bachelor bedrijfsmanagement

Afstudeerrichting: rechtspraktijk

Schoolinstelling: Hogeschool Gent

Academiejaar: 2024 – 2025

Stage: IFORI BV, Gent

Stagementor: de heer Gravez Bernard

Stagebegeleider en promotor: mevrouw Heemeryck Kim

WOORD VOORAF

Met het schrijven van dit woord vooraf breng ik de laatste zinnen aan in mijn bachelorproef. Deze vormt het sluitstuk van mijn studies aan de Hogent in de professionele bachelor bedrijfsmanagement, afstudeerrichting rechtspraak. Het werk dat voor u ligt zou nooit de kwaliteit hebben die het heeft zonder de hulp van een aantal mensen. Deze mensen wil ik in dit woord vooraf dan ook expliciet bedanken.

Eerst en vooral, mijn stagebegeleider en promotor mevr. Kim Heemeryck, ik dank haar voor het verbeteren van deze bachelorproef, zowel op vorm als op inhoud, en voor haar enthousiasme in dit hele proces. Het voltallige lectorenteam van de afstudeerrichting rechtspraak verdient ook een expliciete bedanking voor het mij bijbrengen van de juridische vaardigheden die nodig waren voor het volbrengen van deze studie.

Daarnaast wil ik ook mijn stagementor, de heer Bernard Gravez, en bij uitbreiding het voltallige IFORI-team, uitdrukkelijk bedanken voor de leerrijke stageperiode en de interessante bemerkingen die zij hadden m.b.t. het onderwerp van deze bachelorproef.

Verder wil ik mijn dank betuigen aan de personen die op indirecte wijze het meest geïmponeerd geweest zijn door deze bachelorproef in hun dagdagelijks leven, m.n. mijn ouders en mijn vriendin. Ik dank hen voor het verhelpen van mijn frustraties en hun goede raad m.b.t. dit onderzoeksproces. Ook ben ik erkentelijk naar mijn ouders toe voor de kansen die ik krijg van hen en dank hun hier expliciet voor. Graag bedank ik tenslotte mijn ma voor het verbeteren en nalezen van deze bachelorproef.

ABSTRACT

Deze bachelorproef betreft een rechtsdogmatisch onderzoek in de lacunes die opduiken in het bestaande Belgische auteursrecht wanneer gepoogd wordt om deze toe te passen op generatieve artificiële intelligentie (GenAI).

Generatieve AI is een relatief nieuw fenomeen en het is vaak niet duidelijk hoe juristen het auteursrecht moeten interpreteren in functie hiervan. Twee cruciale aspecten m.b.t. GenAI belicht dit onderzoek dan ook. Enerzijds onderzoekt deze studie of het bestaande juridische kader een antwoord kan bieden op de auteursrechtelijke vraagstukken die opduiken bij *input*-zijde van het AI-model. Anderzijds wordt ook de auteursrechtelijke status van de gegenereerde *output* geanalyseerd.

Telkens vertrekt het onderzoek van de Belgische en Europese wetgeving inzake het auteursrecht, daarna de bestaande internationale rechtspraak, en tenslotte de rechtsleer.

Deze bachelorproef toont aan dat er nog heel wat onduidelijkheid is m.b.t. beide aspecten van GenAI. Toch zijn er al een aantal duidelijke conclusies te trekken uit de internationale rechtspraak en rechtsleer.

De rechtspraak en rechtsleer werd bijgehouden tot 26 mei 2025.

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf.....	3
Abstract.. ..	4
Lijst met figuren	8
Lijst met afkortingen.....	9
Inleiding.....	10
Deel I Historisch-technische context	11
Hoofdstuk 1 <i>The Rise of AI</i>	11
Titel 1 Historisch overzicht.....	11
Afdeling 1 Automaten	12
Afdeling 2 Robots.....	12
Afdeling 3 Digitale computers.....	13
Afdeling 4 Artificiële intelligentie.....	13
Titel 2 Begrippen binnen de AI-techniek.....	15
Hoofdstuk 2 Kadering brede juridische problematiek	18
Afdeling 1 Privaatrechtelijk overzicht	18
Afdeling 2 Publiekrechtelijk overzicht.....	19
Deel II Overzicht bronnen intellectuele eigendom.....	21
Hoofdstuk 1 Een inleiding tot het intellectueel recht	21
Titel 1 Situering	21
Titel 2 Overzicht	22
Titel 3 Kenmerken	23
Hoofdstuk 2 Bronnen van het intellectueel eigendomsrecht	24
Titel 1 Internationale bronnen.....	24
Titel 2 Europese bronnen.....	26

Titel 3	Nationale bronnen	26
Deel III	Vraagstukken die opduiken bij de inputzijde	27
Hoofdstuk 1	TDM als uitzondering op het auteursrecht	28
Titel 1	InfoSoc-Richtlijn	28
Titel 2	DSM-Richtlijn	29
Afdeling 1	Concretisering van art. 4, (3) DSM in de rechtspraak	31
Afdeling 2	Doctrinaire kritiek op de DSM-Richtlijn	34
Afdeling 3	Praktisch: zo stel je een goede opt-outclausule op	34
Titel 3	Verordening artificiële intelligentie.....	36
Titel 4	De <i>Fair Use</i> exceptie in de VS.....	41
Hoofdstuk 2	Concluderende beschouwingen	44
Deel IV	Vraagstukken over de outputzijde.....	45
Hoofdstuk 1	Auteursrecht.....	45
Titel 1	Rechten op een door AI-gegenereerd werk.....	45
Afdeling 1	Het AI-systeem maakt volledig autonoom een creatief werk	47
Afdeling 2	Simplistische <i>prompts</i>	48
Afdeling 3	<i>Prompt engineering</i> en verregaande instructies	49
Afdeling 4	Doctrine	51
Afdeling 5	Tendens: auteursrechten op GenAI gegenereerde werken, een kwestie van bewijs?	52
Titel 2	Rechthebbenden van AI-gegenereerde werken	54
Afdeling 1	Antropocentrisch karakter van het auteursrecht	54
Afdeling 2	Bespreking van de gebruiksvoorwaarden van AI-applicaties	55
Hoofdstuk 2	Conclusie	57
Deel V	Actuele tendensen en <i>lege ferenda</i>.....	59
Hoofdstuk 1	Internationale tendensen.....	59
Hoofdstuk 2	<i>Lege ferenda</i>	60
Titel 1	Een <i>sui generis</i> regime voor AI-gegenereerde werken: (on)nodig?	60
Titel 2	Europese ingreep is vereist?	62
Titel 3	Vergoedingssysteem	62

Hoofdstuk 3	Ethisch-filosofische beschouwingen.....	63
Conclusie		64
Referentielijst.....		65
Bijlage I Resultaten ‘Have I Been Trained’ spawning.....		74
Bijlage II Organogram FOD Economie		78
Bijlage III Modelformulier AIA		80

LIJST MET FIGUREN

<i>Figuur 1 Het werk 'A Recent Entrance to Paradise' gemaakt door 'the Creativity Machine' van Stephen Thaler. De rechtbank van het district Columbia besliste geen auteurschap over het werk te verlenen. Noch aan de mens, noch aan de machine.....</i>	<i>1</i>
<i>Figuur 2 Populariteit 'AI' op Google - een spectaculaire stijging de laatste drie jaar.....</i>	<i>11</i>
<i>Figuur 3 uit Ibm. (2025, 2 mei). Neural Networks. What is a Neural Network. https://www.ibm.com/think/topics/neural-networks.....</i>	<i>16</i>
<i>Figuur 4 de werking van GANs uit EUIPO report on GenAI from copyright perspective (mei 2025)</i>	<i>17</i>
<i>Figuur 5 de werking van diffusiemodellen uit EUIPO report on GenAI from copyright perspective (mei 2025).....</i>	<i>17</i>
<i>Figuur 6 Overzicht van de belangrijkste internationale verdragen inzake intellectuele eigendom.....</i>	<i>25</i>
<i>Figuur 7 uit EUIPO study on Development of Generative Artificial Intelligence from a Copyright Perspective (2025)</i>	<i>35</i>
<i>Figuur 8 uit WYMEERSCH, P., 'Terms of Use on the Commercialisation of AI-Produced Images and Copyright Protection, EIPR, 2024 issue 6, p. 381</i>	<i>57</i>

LIJST MET AFKORTINGEN

AIA – *AI Act*: Verordening 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en EU 2019/2144, en de Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828.

DSM-richtlijn – Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG, 130, EP, CONSIL 17 april 2019, <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/790/oj/nld>

EUIPO – *European Union Intellectual Property Office*; Bureau voor de intellectuele eigendom van de Europese Unie

GenAI – Generatieve artificiële intelligentie

HvJ – Hof van Justitie van de Europese Unie

IER – intellectuele eigendomsrechten

InfoSoc-richtlijn – Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, *Pb.* 2001, L 167, 10

KVO – Koop-verkoopovereenkomst

ML – *Machine learning*

TDM – tekst- en datamining

USCO – *United States Copyright Office* (Amerikaans Auteursrecht Bureau)

WER – Wet tot invoering van het Wetboek van Economisch Recht 28 februari 2013, *BS* 29 maart 2013, 19.975, <https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/2013/02/28/2013A11134/justel>

INLEIDING

1. De opkomst van artificiële intelligentie zorgt op juridisch vlak voor een aardverschuiving. Wat ooit als zekerheid aanvaard werd, verkeert nu in een zweem van onzekerheid door lacunes in de wetgeving en het gebrek aan rechtspraak. Deze onzekerheid is niet het minste voelbaar in de creatieve sector. Protesten over de hele wereld, bijvoorbeeld het *silent album protest* in het Verenigd Koninkrijk¹, geven uitdrukking aan het gevoel dat bij veel creatieve professionals leeft: AI is een bedreiging op mijn kostenwinning. Het is immers zo dat ten tijde van dit schrijven het al mogelijk is om, mits wat creativiteit, veel van wat creatieve professionals verrichten te laten genereren door een generatieve artificiële intelligentie. Denk daarbij aan teksten schrijven, afbeeldingen van kunst genereren (zelfs in een bepaalde stijl van een kunstenaar!), tekeningen maken, video's maken... Elk vlug gegenereerd logo met ChatGPT, elk nieuw websitedesign gemaakt met GenAI, elke vormgeving die ervoor het werk was van een grafisch designer... stuk voor stuk voorbeelden van opportuniteiten die de creatieve sector verliest door het gebruik van generatieve artificiële intelligentie.

2. Centraal in de creatieve sector staat, op juridisch vlak althans, het recht van de intellectuele eigendom. Ook voor dit rechtsgebied zijn de onzekerheden binnen de juridische sector m.b.t. deze evolutie in de technologie voelbaar: Hoe moeten zij een cliënt adviseren die zelf een logo maakt met ChatGPT, heeft hij hier auteursrecht op? Wat als het AI-systeem schampteloos een adaptatie van een werk maakt zonder toestemming? Is het aangewezen wanneer een onderneming een beroep doet op een creatieve professional, te bedingen dat zij geen gebruikmaakt van AI? Kan ik als kunstenaar ervoor zorgen dat er niet aan AI-training wordt gedaan op mijn werken? Kunnen AI-providers (de onderneming die het AI-systeem op de markt brengt) in hun algemene voorwaarden bedingen dat zij rechten krijgen op werken?

3. Aan de hand van het auteursrecht zoals het nu bestaat onderzoekt deze bachelorproef welke actuele vraagstukken er ontstaan en of het mogelijk is hierop een antwoord te bieden met het bestaande juridische kader. Daarnaast worden ook de premature tendensen afgeleid uit internationale rechtspraak besproken.

¹ GLYNN, P., 'Artists release silent album in protest against AI using their work', BBC News 25 februari 2025, <https://www.bbc.com/news/articles/cwyd3r62kp5o>

Deel I HISTORISCH-TECHNISCHE CONTEXT

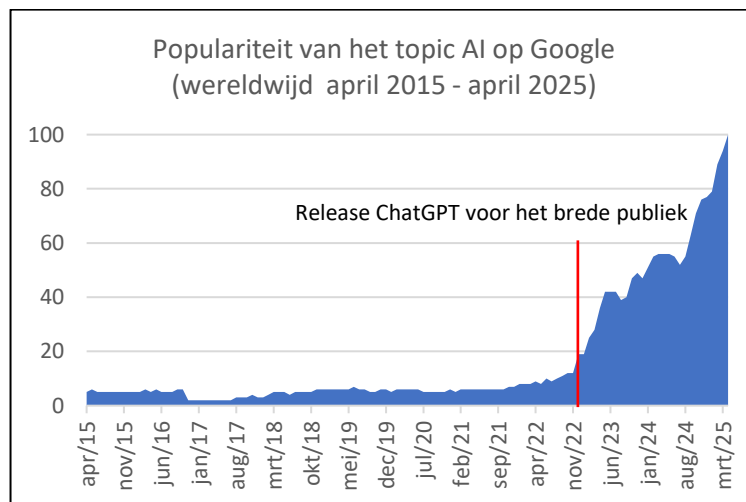
4. Dit eerste onderdeel omvat een overzicht van de opkomst van artificiële intelligentie. Eerst vanuit een historische context waar dit deel een antwoord geeft op de vragen: van waar komt het begrip AI? Welke personen speelden een belangrijke rol in de ontwikkeling? Waar staan we nu? Ook licht dit deel basisbegrippen toe die verder belangrijk zijn binnen de context van dit onderzoek. Een elementair begrip van de werking van de technologie achter AI wordt ook uiteengezet.

5. Daarna volgt een kort overzicht van hoe de juridische wereld reageert op deze evolutie van de techniek, niet alleen in de context van intellectuele rechten, maar ook breder.

Hoofdstuk 1 *The Rise of AI*

Titel 1 HISTORISCH OVERZICHT

6. Voor veel mensen was de AI-toepassing 'ChatGPT' van het in Californië gevestigde bedrijf OpenAI een eerste kennismaking met AI. Onderstaande grafiek geeft weer hoe vaak naar het topic wereldwijd werd gezocht tussen april 2015 en april 2025. Er is duidelijk een spectaculaire stijging waar te nemen na de release van ChatGPT².

Figuur 2 Populariteit 'AI' op Google - een spectaculaire stijging de laatste drie jaar

Men mag de impact van AI op het dagelijkse leven van mensen niet onderschatten. Zo blijkt uit de *AI-index report* van *Stanford University* (CA, Amerika) dat 36% van de onderzochte bevolking denkt dat er

² Google Trends. (n.d.). Google Trends. <https://trends.google.com/trends/explore?date=all&q=%2Fm%2F0mkz&hl=en-US>

een redelijke kans is dat AI zijn job zal vervangen binnen de volgende vijf jaren³. Toch is de wereld voorzichtig optimistisch over de opkomst van AI. Wereldwijd is het aandeel van individuen die AI ziet als meer voordelig dan nadelig gestegen van 52% in 2022, naar 55% in 2024⁴.

Afdeling 1 Automaton

7. Het Antikythera mechanisme (æntɪkɪ'θiərə) dat in het oude Griekenland bestond beschouwen historici als de eerste analoge computer. Het mechanisme, vermoedelijk uitgevonden in de tweede eeuw voor Christus, was een model van het zonnestelsel. De Antikythera dreven de oude Grieken met de hand aan en ze voorspelden hiermee astronomische posities en zonsverduisteringen. Ze gebruikten het om de vierjarige termijn tussen de edities van de Olympische Spelen bij te houden⁵. Dit mechanisme valt onder de term automaton. Met automaton wordt bedoeld: 'een zelfstandig opererende machine, of een machine of besturingsmechanisme ontworpen om automatisch een vooraf bepaalde reeks bewerkingen te volgen, of te reageren op vooraf bepaalde instructies'⁶.

8. Ten tijde van de vroege middeleeuwen, rond de 8^e en 9^e eeuw, vonden geleerden uit de Arabische wereld automaton op windkracht uit. Zo waren er bijvoorbeeld de Banū Mūsā gebroeders die een automatische fluitspeler uitvonden. De automaton evolueerden verder doorheen de geschiedenis naar andere toepassingen. Denk bijvoorbeeld aan de klassieke koekoeksklok, waar het vogeltje automatisch op het uur naar buitenkomt, ook dit is een automaton.

9. Deze automaton werden uiteindelijk zodanig complex en uitgebreid dat Leonardo Torres Quevedo in 1912 erin slaagde op basis van deze puur analoge technologie een vroege schaakrobot te maken. *El Ajedrecista* (of in het Nederlands: de schaakspeler) kon in het eindspel waarin de automaton een toren en koning kreeg versus een menselijke speler met alleen een koning, de andere speler automatisch verslaan. Dit beschouwen historici als het eerste computerschaakspel in de geschiedenis⁷.

Afdeling 2 Robots

10. De term 'robot' is afkomstig van het Tsjechische '*Robota*' waar het woord verwijst naar dwangarbeid en verplichte diensten, meestal in feudale context. De Engelstalige 'robot' werd

³ MASLEJ, N., FATTORINI, L., PERRAULT, R., YOLANDA, G., PARLI, V., NJENGA, K., CAPSTICK, E., REUEL, A., BRYNJOLFSON, E., ECHEMENDY, J., LIGETT, K., LYONS, T., MAYIKA, J., CARLOS NIEBLES, J., SHOHAM, Y., WALD, R., WALSH, T., HAMRAH, A., SANTARLASCI, L., LOTUFO BETTS, J., ROME, A., SHI, A., SUKRUT, O., 'The AI Index 2025 Annual Report', *the AI Index Steering Committee, Institute for Human-Centered AI, Stanford University*, p. 406 (raadpleegbaar via: https://hai-production.s3.amazonaws.com/files/hai_ai_index_report_2025.pdf) – verder in deze bachelorproef wordt deze voetnoot omwille van zijn omvang verkort tot 'Stanford University, 'The AI Index 2025 Annual Report'.

⁴ *Ibid.* p. 398

⁵ Wikipedia contributors. (2025, April 11). *Antikythera mechanism*. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Antikythera_mechanism

⁶ Wikipedia-bijdragers. (2022, January 9). *Automaton (machine)*. Wikipedia. [https://nl.wikipedia.org/wiki/Automaton_\(machine\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Automaton_(machine))

⁷ Wikipedia contributors. (2025, February 13). *El ajedrecista*. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/El_Ajedrecista

geïnspireerd door de opvoering in 1921 in Londen van het toneelstuk 'Rossum's Universal Robots (R.U.R)' van Karel Čapek. Hoewel het in het stuk ging om organische robots, associeerde het internationale publiek de term al snel met mechanische of artificiële wezens.^{8 9}.

Afdeling 3 Digitale computers

11. In 1939 vindt prof. John Vincent Atanasoff de eerste computer uit die niet door middel van mechanische elementen berekeningen doet, maar a.d.h.v. elektronische circuits. Deze ABC computer markeert ook de start van het presenteren van data a.d.h.v. binaire code (0-1)¹⁰.

Afdeling 4 Artificiële intelligentie

12. In 1943 publiceren Warren McCulloch en Walter Pitts '*A Logical Calculus of the Ideas Immanent in Nervous Activity*' in een tijdschrift over wiskundige biofysica. Het is één van de eerste werken in de geschiedenis over zowel neurologie als artificiële intelligentie. De paper legt de basis van het idee dat het menselijk brein kan worden begrepen als een computersysteem en het introduceert het idee van kunstmatige neurale netwerken (*artificial neural networks*). Dit concept inspireert computersystemen die op dezelfde manier werken als een menselijk brein, in het bijzonder door *neural networks* en *deep learning*¹¹.

13. Alan Turing publiceert in 1950 zijn belangrijke paper '*Computing Machinery and Intelligence*'. Deze paper wordt aanschouwd als een fundamentele tekst over AI waarbij Turing de vraag stelt of het mogelijk is dat machines kunnen nadenken. Turing stelt een test op om in de toekomst na te gaan of machines daadwerkelijk kunnen nadenken: de Turing Test. De Turing Test is in feite een gedachtenexperiment die de directe, moeilijk te beantwoorden vraag 'kunnen machines denken', omvormt naar een specifiek na te gaan criterium nl. '*kan een machine intelligent gedrag vertonen dat niet te onderscheiden valt van dat van een mens?*'¹².

14. Een jaar later bouwen Marvin Minsky en Dean Edmunds voor het eerst een kunstmatig neurale netwerk. De SNARC¹³ is een poging om de leerprocessen binnen een menselijk brein te modelleren. Onderzoekers ontwikkelden een computerprogramma dat het gedrag van een rat in een doolhof simuleert. Het uitgangspunt is dat de machine leert via beloning en straf, net zoals het dier dat doet.

⁸ Wikipedia contributors. (2025, April 11). R.U.R. Wikipedia. <https://en.wikipedia.org/wiki/R.U.R>.

⁹ IBM, 'History of artificial intelligence', 21 oktober 2024, <https://www.ibm.com/think/topics/history-of-artificial-intelligence>

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

¹³ *The Stochastic Neural Analog Reinforcement Calculator*

Dit principe van leren via beloning en straf komt uit de gedragswetenschappen (operante conditionering¹⁴) en noemt *reinforcement learning* in de context van AI-training¹⁵.

15. Het is in 1955 wanneer de term ‘artificiële intelligentie’ voor het eerst opduikt in een workshopvoorstel ‘*A Proposal for the Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence*’, ingediend door John McCarthy (Dartmouth College), Marvin Minsky (Harvard University), Nathaniel Rochester (IBM) en Claude Shannon (Bell Telephone Laboratories)¹⁶.

16. Verder worden in de jaren '50 van vorige eeuw andere belangrijke concepten m.b.t. AI uitgewerkt zoals *machine learning* (verder: ML, *infra* rnr. 21). ML is een concept uitgedacht door Arthur Samuels waarbij een computerprogramma zijn vermogen om het damspel te spelen, verbetert doorheen de tijd heen. Samuel toont aan dat een computer zowel voorgeschreven regels kan volgen als kan leren door ervaring.

17. Het eerste computerprogramma dat een vorm van menselijk gedrag nabootst is ELIZA, ontwikkeld in 1965 door Joseph Weizenbaum. Het programma bootst menselijke conversaties na door te antwoorden op ingevoerde natuurlijke taal. De intentie van Weizenbaum was eigenlijk om de oppervlakkigheid van mens-computercommunicatie aan te tonen. Hij was echter verrast door hoeveel gebruikers menselijke emoties toeschreven aan het programma, waardoor hij zich ethische vragen stelde over de interactie tussen AI en mensen.

18. In de jaren '80 tot de jaren 2000 spreken we over een zogenoemde AI-winter. Een periode in de tijd waar er minder publieke en academische interesse is in het onderwerp, mede doordat er weinig doorbraken zijn¹⁷. Wel belangrijk, in 1995 bouwt Richard Wallace verder op de ELIZA chatbot. Hij bouwt de chatbot A.L.I.C.E. die niet zoals ELIZA converseert met mensen op basis van een voorgeschreven script, maar op data afkomstig van het nieuw opkomende wereldwijde web. Het gebruik van publieke data ter training van AI-modellen is een feit.

19. In de jaren 2000 tot 2020 gebeuren twee belangrijke evoluties op vlak van de evolutie in AI-technieken. Enerzijds is er door de exponentiële toename van het gebruik van het internet veel meer data voorhanden dan ooit daarvoor beschikbaar was. Deze data worden uiteindelijk zodanig groot in omvang dat ze niet meer d.m.v. conventionele methoden beheerd en geanalyseerd kunnen worden. De nieuwe technologieën die deze grote hoeveelheden aan beschikbare gegevens aanmaken, bewaren en benutten voor besluitvormingsprocessen, vallen onder de term *Big Data*. Anderzijds nam de

¹⁴ Zie bijvoorbeeld de bekende *Skinner box* waarbij duiven gedrag werd aangeleerd d.m.v. elektrische stoten (straf) en voedsel (beloning): Wikipedia-bijdragers. (2022, January 18). *Skinner-box*. Wikipedia. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Skinner-box>

¹⁵ IBM, ‘History of artificial intelligence’, 21 oktober 2024, <https://www.ibm.com/think/topics/history-of-artificial-intelligence>

¹⁶ *Ibid*.

¹⁷ Wikipedia contributors. (2025, April 16). *AI winter*. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/AI_winter

berekeningskracht en snelheid van computers drastisch toe door nieuwe technieken in CPU's¹⁸ en GPU's^{19 20}. Het zijn deze twee aspecten die ertoe leiden dat AI-applicaties steeds beter zullen werken.

20. Ook in deze periode zijn de opkomst van toepassingen zoals Siri van Apple op te merken, een systeem dat via stemherkenning automatisch antwoorden geeft. Facebook (thans META) mist de trein van AI niet, en in 2017 slaagt het bedrijf erin om twee chatbots met elkaar te laten onderhandelen. Tijdens experimenten met de chatbots begonnen deze, hoewel ze geprogrammeerd waren om Engels te gebruiken, automatisch een eigen taal te verzinnen dat hun communicatie efficiënter maakte.²¹ Maar de doorbraak was er toen OpenAI met GPT-3, wat een taalmodel met 175 miljard parameters was, de eerste algemene AI (*general purpose AI*) voorstelde. Het eerste AI-model dat de mogelijkheid had om met mensen te interageren, tekst te schrijven, code te schrijven, te vertalen en ook creatief te schrijven, gebaseerd op de *prompts* die werden ingevoerd. GPT-3 was één van de eerste 'grote taalmodellen' of *large language models*. Deze taalmodellen werden de laatste jaren complexer en groter waardoor meer en meer mogelijkheden betreffende het gebruik van AI-applicaties mogelijk werd.

Titel 2 BEGRIPPEN BINNEN DE AI-TECHNIEK

21. Bij klassieke programmeertechnieken geeft de programmeur een vooraf uitgedacht script aan regels aan de computer over hoe deze moet 'denken' in bepaalde voorgeschreven situaties. Stel een computeringenieur wil een schaakcomputer ontwerpen. Met klassieke technieken zou deze ingenieur een volledig script moeten opstellen die rekening houdt met alle hypothetische schaakposities. Wat een titanenwerk zou zijn. ML laat toe om via een computerprogramma de computer zichzelf te leren schaken. ML is dan ook een techniek die programmeurs gebruiken om AI-modellen te trainen waardoor deze patronen leren en op basis hiervan voorspellingen en beslissingen kunnen maken zonder dat ze *a priori* daarvoor werden geprogrammeerd. Er zijn verschillende types van ML zoals: *supervised learning*, *unsupervised learning*, *semisupervised learning*, *reinforcement learning*...²²

22. Neurale netwerken zijn architecturen binnen software die bestaan uit verschillende lagen die, op hun beurt, bestaan uit verschillende knooppunten (*nodes*) waaraan computeringenieurs een verschillende wegingsfactor koppelen. Deze lagen gaan ingevoerde data verwerken door fundamentele karakteristieken te identificeren en er een abstractie van te maken. Hierdoor kunnen neurale

¹⁸ CPU: central processing unit, het 'brein' van de computer

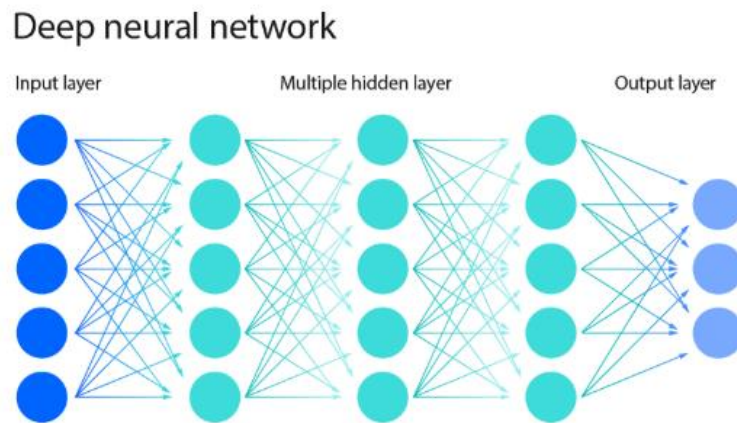
¹⁹ GPU: graphics processing unit, kwam later dan de CPU en nam in essentie de grafische taken (zoals videotaken) over

²⁰ IBM, 'History of artificial intelligence', 21 oktober 2024, <https://www.ibm.com/think/topics/history-of-artificial-intelligence>

²¹ *Ibid.*

²² European Union Intellectual Property Organisation (EUIPO), 'The Development of Generative Artificial Intelligence from a Copyright Perspective', EUIPO 2025, 31, <https://www.euipo.europa.eu/en/publications/genai-from-a-copyright-perspective-2025>

netwerken die data en de patronen erin op een efficiënte manier weergeven en interpreteren. De techniek van neurale netwerken is van cruciaal belang in veel AI-modellen, zoals die voor het verwerken van natuurlijke taal (*natural language processing*), wat chatbots zoals ChatGPT gebruiken²³. Gelinkt aan neurale netwerken is het begrip *deep learning*. Beide termen worden vaak als synoniem gebruikt. In feite gaat *deep learning* over neurale netwerken waar er veel verschillende lagen van *nodes* zijn (zie onderstaande figuur).

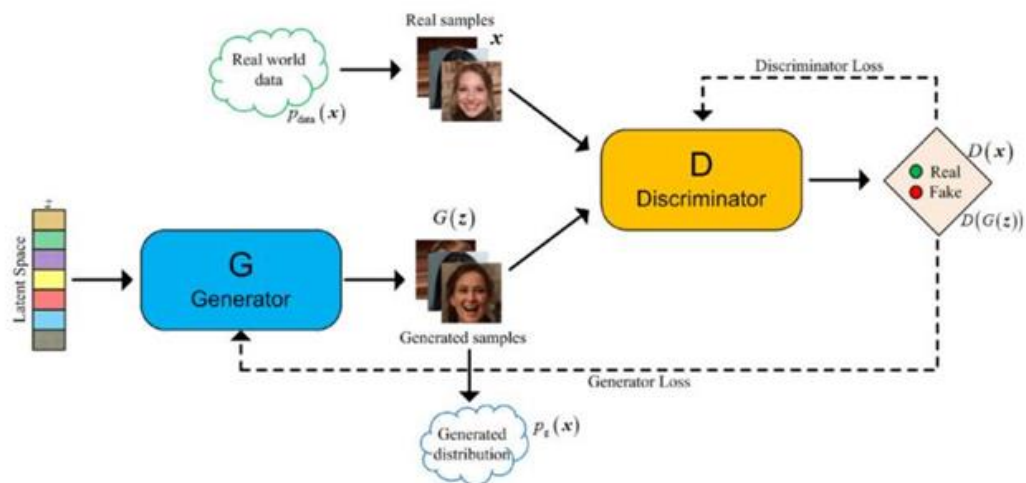
Figuur 3 uit IBM. (2025, 2 mei). Neural Networks. What is a Neural Network. <https://www.ibm.com/think/topics/neural-networks>

23. *Generative Adversarial Networks* of GAN's (vrije vertaling: Generatieve Tegenstrijdige Netwerken) zijn een essentieel element binnen GenAI training. GAN's maken gebruik van een netwerk van twee tegenstrijdige spelers: een *generator* en een *discriminator*²⁴. Het computerprogramma wordt op iteratieve wijze efficiënter door de competitie van beide 'spelers', wat natuurlijk ook computersoftware is. Deze trainingsmethode heeft de mogelijkheden van GenAI-modellen doen toenemen²⁵.

²³ *Ibid.* p. 26

²⁴ Van 'to discriminate', of onderscheid maken tussen twee zaken. Het generator netwerk produceert data samples, terwijl de discriminator hun authenticiteit zal controleren. Het concept is dat de generator zijn prestaties stapsgewijs verbetert bij het genereren van voorbeelden. Dat doet hij door de productie van data die afwijkt van wat als 'authentiek' geldt, zoveel mogelijk te verminderen. Hierdoor zullen meer en meer realistische outputs gegenereerd worden.

²⁵ European Union Intellectual Property Organisation (EUIPO), 'The Development of Generative Artificial Intelligence from a Copyright Perspective', EUIPO 2025, 27, <https://www.euipo.europa.eu/en/publications/genai-from-a-copyright-perspective-2025>

Figuur 4 de werking van GAN's uit EUIPO-report on GenAI from copyright perspective (mei 2025)

24. Diffusiemodellen slagen erin om afbeeldingen te genereren door een proces te simuleren waarbij het programma op graduele wijze van een simpele data distributie (*random noise*) naar een complexe distributie (helder beeld) gaat. Softwaretechnieken brengen op die manier meer en meer structuur in wat eerst een onduidelijke datadistributie was. Een voorbeeld van een AI-systeem dat hiervan gebruik maakt is Stable Difussion²⁶.

Figuur 5 de werking van diffusiemodellen uit EUIPO-report on GenAI from copyright perspective (mei 2025)

25. Transformatoren (*transformers*) zijn geen GenAI modellen, maar software dat gebruik maakt van *deep learning*. Deze hebben wel mede voor de opkomst van GenAI gezorgd doordat ze heel goed zijn in het omgaan met uitgebreide datasets en verregaande relaties binnen sequentiële tekstdata opslaan. De techniek zorgt ervoor dat LLM's (*supra* rnr. 20) mogelijk zijn, zoals deze waarop ChatGPT werd gebouwd²⁷.

²⁶ European Union Intellectual Property Organisation (EUIPO), 'The Development of Generative Artificial Intelligence from a Copyright Perspective', EUIPO 2025, 28, <https://www.euipo.europa.eu/en/publications/genai-from-a-copyright-perspective-2025>

²⁷ *Ibid.* p. 29

26. *Foundation models* zijn AI-modellen die vooraf getraind (*pre-trained*) zijn op enorme datasets waardoor ze een brede scope aan taken kunnen uitvoeren zoals: tekst, beeld, geluid en videoverwerking. Deze leren op basis van algemene patronen die kunnen worden bijgesteld voor specifieke toepassingen. ChatGPT is een *generative pre-trained transformer*, een artificieel intelligent systeem dat gebruik maakt van een *foundation model* dat vooraf getraind werd en dat ook gebruik maakt van *transformers* voor tekstuele analyse.

27. Een ander veel voorkomend begrip binnen de lectuur over AI is de term *AI-hallucinations*. Dit wijst op het gedrag dat sommige AI-modellen kunnen vertonen waarbij ze met ‘zelfvertrouwen’, hoewel het nogal vreemd is om die karakteristiek aan een wiskundig algoritme toe te schrijven, volledig verkeerd antwoorden op een vraag of een volledig foute afbeelding genereren²⁸. Het gebruik van AI ter raadpleging van feitelijke gegevens moet dan ook met de grootste oplettendheid benaderd worden.

Hoofdstuk 2 Kadering brede juridische problematiek

28. Volgende onderdelen willen de bredere problematiek die AI met zich meebrengt binnen de juridische sector kaderen. Daarvoor belicht het eerst een aantal aspecten van het privaatrecht, daarna het publiekrecht.

Afdeling 1 Privaatrechtelijk overzicht

29. Het is niet alleen binnen de context van intellectuele eigendomsrechten dat vragen rijzen over hoe we de regels moeten toepassen binnen het kader van AI. We gebruiken het voor vele zaken, en in vele situaties is het de artificiële intelligentie die belangrijke beslissingen maakt. Denk bijvoorbeeld aan autonome auto's, maar evengoed aan de situatie waarin een gebruiker aan een AI zou vragen om een contract op te stellen. Vanuit het aansprakelijkheidsrecht komt de dan natuurlijke vraag wie aansprakelijk is wanneer in het proces iets fout loopt en daardoor schade wordt geleden²⁹. Binnen het mededingingsrecht stellen auteurs zich vragen bij het feit dat er meer en meer gebruik wordt gemaakt van algoritmen om prijzen te bepalen. De vraag rijst of gebruik van die algoritmen niet leidt tot (ongewild) gecoördineerd gedrag van de ondernemingen³⁰ en dat dit onder de radar van de mededingingsautoriteiten blijft³¹.

²⁸ Wikipedia-bijdragers. (2025, May 13). *Hallucinatie (kunstmatige intelligentie)*. Wikipedia. [https://nl.wikipedia.org/wiki/Hallucinatie_\(kunstmatige_intelligentie\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Hallucinatie_(kunstmatige_intelligentie))

²⁹ DE BRUYNE, J., HERBOSCH, M., 'Artificiële intelligentie, aansprakelijkheid en contractenrecht, enkele aandachtspunten voor bedrijfsjuristen', *Artificiële intelligentie door de ogen van de bedrijfsjurist*, Intersentia, 2022, p.45-76

³⁰ Cf. het wetgevend kader rond kartelvorming ex. art. IV.1 WER

³¹ BOURGOEOIS, K., STAS, K., 'Algoritmische prijsbepaling en artificiële intelligentie: mededingingsrechtelijke aspecten', *Artificiële intelligentie door de ogen van de bedrijfsjurist*, Intersentia, 2022, p. 1-18

Afdeling 2 Publiekrechtelijk overzicht

30. Op strafrechtelijk vlak rijzen ernstige bedenkingen bij de opkomst van AI. Strafbare feiten kunnen worden gepleegd door handelingen of nalatigheden van een AI-systeem. Zo kan een AI automatisch systemen hacken, misleidende chatbots inzetten voor fraude, of deepfakes genereren om iemand te chanteren. Deze feiten kunnen zowel in de fysieke als in de virtuele wereld plaatsvinden.. Vanwege het principe van schuldstrafrecht in België zal het heel moeilijk zijn om de ‘betrokken partijen’ bij het gebruik van AI (de programmeurs, de gebruikers, rechtspersonen die exploiteren...) verantwoordelijk te stellen. Het is voor deze redenen dat sommige auteurs voorstellen om AI-systemen zelf verantwoordelijk te stellen³². Ook de opkomst van *deepfakes*, waarbij individuen AI gebruiken om valse beelden te creëren van personen of gebeurtenissen. Zo’n beelden worden vaak gemaakt zonder toestemming en kunnen expliciet zijn. Dit moet tot ernstig reflecteren aanzetten over hoe (sommige individuen in) de maatschappij deze nieuwe technologie zal gebruiken³³.

31. De introductie van nieuwe technologieën in de rechtbank moet men ook met een kritische blik bekijken. Nieuwe technologie kan zeker positief zijn in de rechtbank, denk bijvoorbeeld aan het markante voorbeeld waarbij een advocaat uit de VS gebruikmaakte van *virtual reality* om de rechter zich beter te laten inleven in de omstandigheden waarin een zaak gebeurde^{34 35}. In China bestaan nu reeds *Internetcourts* of *smart courts* waarbij volledige procedures online plaatsvinden en waar rechters *Big Data* en AI gebruiken om te beslechten in juridische geschillen³⁶. AI wordt in deze *Internetcourts* niet alleen gebruikt om inzichten te verschaffen in zaken, het zijn ook virtuele modellen van rechters aangestuurd door AI-technologie die het uiteindelijke vonnis uitspreken³⁷. Een besproken zaak in deze bachelorproef betreft de interpretatie van auteursrecht op AI-gegenereerde werken. Het was een *internetcourt* die deze zaak beoordeelde (*infra* rnr. 97).

³² KERKHOF, V., ‘Artificiële intelligentie en strafrechtelijke verantwoordelijkheid’, *NC*, 2022/0

³³ Zie in dit verband onder meer volgende lektuur ter illustratie: “One day this could happen to me” - *Children, nudification tools and sexually explicit deepfakes* | *Children's Commissioner for England*. (2025, April 28). Children's Commissioner for England. <https://www.childrenscommissioner.gov.uk/resource/children-nudification-tools-and-sexually-explicit-deepfakes/>; “[...] deepfakes in the future will likely be more and more used for revenge porn, bullying, fake video evidence in courts, political sabotage, terrorist propaganda, blackmail, market manipulation, and fake news.” parafrasering uit onderzoek van Maras & Alexandrou Westerlund (2019), vermeld in Westerlund M. (11 2019). The Emergence of Deepfake Technology: A Review. *Technology Innovation Management Review*, 9, 39–52. doi:10.22215/timreview/1282

³⁴ PRADA, L., ‘Judges Are Using Virtual Reality Headsets in the Courtroom’, *VICE*, 25 december 2024, <https://www.vice.com/en/article/judges-are-using-virtual-reality-headsets-in-the-courtroom/>

³⁵ Dit kan echter natuurlijk ook negatief zijn wanneer die VR niet waarheidsgetrouw is (cf. voetnoot 30).

³⁶ GUO, M., ‘Internet court’s challenges and future in China’, *Computer Law & Security Review*, 2021, 40, 105522. doi: 10.1016/j.clsr.2020.105522

³⁷ AFP News Agency, ‘AI judges and verdicts via chat app: the brave new world of China’s digital courts’, *AFP Youtube*, 6 december 2019, YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=KQZxwbkm0sg> (geraadpleegd op 20 mei 2025) en VASDANI, T., ‘Robot justice: China’s use of Internet courts’, *Lexisnexis Canada*. (z.d.), <https://www.lexisnexis.ca/en-ca/ihc/2020-02/robot-justice-chinas-use-of-internet-courts.page> (geraadpleegd op 20 mei 2025)

32. Hoewel het (gelukkig) niet zo is dat AI al volledig autonoom een beslissing velt, komt dit gegeven reeds griezelig dicht in de buurt van een soort *metarechtspraak*, waarbij AI mag oordelen over AI-gerelateerde zaken.

Deel II OVERZICHT BRONNEN INTELLECTUELE EIGENDOM

33. Het tweede deel geeft een overzicht van de (basis-)bronnen van het intellectuele eigendom besproken, alsook basiskenmerken en evoluties doorheen de tijd.

Hoofdstuk 1 Een inleiding tot het intellectueel recht

Titel 1 SITUERING

34. De rechtsleer deelt het recht op in twee aspecten. Enerzijds is er het objectief recht, dit is het geheel van algemene gedragsregels opgelegd door een daartoe bevoegde overheid, die de ordening van het maatschappelijk leven beogen en waarvan de naleving afdwingbaar is. Anderzijds is er het subjectief recht, de rechten die we allemaal als rechtssubjecten hebben en ontleen aan het objectieve recht. Deze subjectieve rechten delen we verder op in publieke subjectieve rechten en private subjectieve rechten. Politieke rechten zijn een voorbeeld van publieke subjectieve rechten, het zijn rechten die we uitoefenen tegenover de overheid. Private subjectieve rechten zijn rechten die elk rechtssubject heeft en die dienen om de doelstellingen binnen het leven van een rechtssubject te realiseren.

35. De private subjectieve rechten delen we verder op in de extra-patrimoniale rechten en de patrimoniale rechten. Patrimoniaal slaat op het woord patrimonium, wat een synoniem is voor vermogen. Extra-patrimoniale rechten vallen m.a.w. buiten het vermogen van de rechtssubject en verdwijnen dan ook na het overlijden van dat rechtssubject, daarnaast zijn deze rechten ook zo goed als altijd buiten de handel. Voorbeelden van extra-patrimoniale rechten zijn terug te vinden in het personen- en familierecht, denk bijvoorbeeld aan het recht om te mogen huwen³⁸. Patrimoniale rechten zijn logischerwijze dan rechten die binnen het vermogen vallen van het rechtssubject. Zij geven een bepaalde heerschappij en macht over een vermogensbestanddeel. De patrimoniale rechten vallen uiteen in drie types rechten. Ten eerste, de zakelijke rechten die heerschappij geven over een zaak, bijvoorbeeld eigendomsrechten. Ten tweede zijn er de vorderingsrechten, deze geven heerschappij over de mogelijkheid om van een persoon een bepaalde gedraging te eisen, bijvoorbeeld door het instellen van een schuldvordering. Finaal zijn er dan de intellectuele eigendomsrechten (verder: IER), zij geven heerschappij over een creatie van de geest.

³⁸ Art. 143 ev. oud BW

36. Ter illustratie de aankoop van een boek. Eigen aan de koop-verkoopovereenkomst (verder: KVO) is dat de eigendom van het voorwerp van de overeenkomst wordt overgedragen³⁹. Bij de verkoop van een boek verkrijgt de koper de materiële eigendom. Hij mag fysiek doen met dat boek wat hij wil: hij kan het doorverkopen, hij mag erin lezen, hij mag het kapotmaken, ... De koper krijgt echter niet de immateriële eigendom op dat boek. De koper mag niet zomaar het boek kopiëren en er handel mee drijven omdat intellectuele eigendomsrechten het boek beschermen, m.n. het auteursrecht. Wil een rechtssubject de gebruiksrechten op een intellectueel werk verkrijgen van een ander rechtssubject dan kan dit niet door een gewone KVO, maar dan moet dit via een licentieovereenkomst.

Titel 2 OVERZICHT

37. De rechtsleer deelt de IER doorgaans op in twee categorieën. Enerzijds is er het auteursrecht *sensu lato*, anderzijds zijn er de industriële eigendomsrechten. Het auteursrecht *sensu lato* valt uiteen in het auteursrecht *sensu stricto*, auteursrechtelijke bescherming van computerprogramma's en de bescherming van databanken⁴⁰. De industriële eigendomsrechten vallen uiteen in tal van rechten met elk hun eigenheden:

- Merkenrecht (boek XI, T4 WER Benelux-verdrag inzake intellectuele eigendom of BVIE⁴¹) - Tekeningen en modellenrecht (boek XI, T4 WER → BVIE) - Aanvullende beschermingscertificaten of ABC's (boek XI, T2 WER)	- Octrooirecht (boek XI, T1 WER) - Kwekersrecht (boek XI, T3 WER) - Chipsrecht⁴² (boek XI, T8 WER) - Benamingen oorsprong/ geografische aanduidingen/ herkomstaanduidingen - Handelsnaam

38. Wat niet tot de intellectuele rechten behoort, alhoewel hetzelfde boek XI van het WER ze wel behandelt, zijn bedrijfsgeheimen en domeinnamen. Bedrijfsgeheimen verlenen immers geen exclusiviteit, maar bieden enkel bescherming tegen entiteiten die het bedrijfsgeheim openbaren

³⁹ Art. 1583 oud BW

⁴⁰ Twee rechtsregimes kunnen databanken beschermen. Het auteursrecht (*s.l.*) kan een databank als geheel beschermen, d.w.z. hoe die databank is opgebouwd, de rangschikking, het uitzicht... wanneer aan de originaliteitsvereiste is voldaan. Het *sui generis* regime betreffende databanken beschermt de opvraging van data en de reproductie van data uit een databank. Het *sui generis* regime betreffende databanken is op die manier een bescherming van de investeringen die door bedrijven gebeurt ter aanlegging van databanken (artt. XI.305 t.e.m. 318 WER, een nieuw intellectueel recht als gevolg van de omzetting van de richtlijn 96/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken door de wet van 31 augustus 1998 houdende de omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken; gewijzigd door de omzetting van de DSM-richtlijn door de wet van 19 juni 2022).

⁴¹ Benelux-verdrag inzake de intellectuele eigendom van 2005

⁴² De juiste naam is bescherming van topografieën van halfgeleiderproducten

zonder toestemming. Hetzelfde geldt voor domeinnamen, deze geven ook geen exclusiviteit maar beschermen tegen de onrechtmatige toe-eigening van een domeinnaam. Exclusiviteit is dan ook een wezenlijk kenmerk van de intellectuele rechten.

Titel 3 KENMERKEN

39. IER zijn exclusieve rechten en geven aan de houder ervan een monopolierecht. De houder van het IER heeft m.a.w. een exclusief recht op zijn intellectuele creatie. Dit betekent logischerwijze ook dat dit t.a.v. andere rechtssubjecten, die het IER niet bezitten, verbodsrechten worden. Daarnaast zijn IER van rechtswege aan ieder rechtssubject tegenstelbaar. Ieder rechtssubject moet de IER van een ander erkennen, ook al weet men niet van het bestaan af. Wanneer een partij een inbreuk maakt op intellectueel recht, dan maakt het niet uit of die partij ter goeder of te kwader trouw handelt. Het feit dat intellectuele rechten tegenstelbaar zijn aan éénieder impliceert dat de rechter de exceptie van de goede trouw niet zal aanvaarden. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een individu zich beroept op het feit dat hij niks afwist van het bestaan van de intellectuele rechten.

40. IER zijn begrensde rechten. In beginsel geldt in de EU de vrije mededinging⁴³, wat principieel dan ook de vrijheid van kopie zou inhouden. Dit zou echter iedere vorm van investering door personen en ondernemingen tegenhouden. Daarom houden de IER een correctie in op de vrijheid van kopie, met als doel om investeringen het investeren waard te maken. **GOTZEN** noemt de IER daarom *“eilanden in een zee van vrije mededinging”*⁴⁴. Intellectuele eigendomsrechten genieten bescherming overeenkomstig de wettelijke beschermingsduur, de territoriale omvang van de bescherming en de toepasselijke beschermingsvoorwaarden. Zo zal een octrooi bijvoorbeeld enkel gelden voor het territorium waar het is aangevraagd. De rechtsleer bestempelt dit als het territorialiteitsbeginsel. Er zijn ook communautaire rechten binnen de Europese Unie (o.a. het Uniemodel⁴⁵, het Uniemerken en het Europees Octrooi met eenheidswerking⁴⁶) die gelden binnen de volledige EU. Twee belangrijke opmerkingen zijn te maken wat betreft die communautaire rechten. Ten eerste geldt het beginsel van uniciteit, wat betekent dat als bijvoorbeeld een rechter uit Slovenië (of enig andere lidstaat) een Uniemerken nietig verklaard, de merkhouder zijn rechten verliest voor het Uniemerken over de hele EU. Daarnaast geldt het principe van de communautaire uitputting wat inhoudt dat van zodra de

⁴³ Grondslag in artt. 101 t.e.m. 109 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)

⁴⁴ GOTZEN, F en M.C. JANSSENS, ‘Wegwijs in het intellectueel eigendomsrecht’, Brugge, Vanden Broele, 2009, 7.

⁴⁵ Vroeger Gemeenschapsmodel, maar sinds 1 mei 2025 trad de nieuwe modellenverordening (Verordening (EU) 2024/2822 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2024 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 6/2002 van de Raad betreffende Gemeenschapsmodellen en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 2246/2002 van de Commissie) in werking en werd de term vervangen door het Uniemodel omdat dit meer in overeenstemming is met de terminologie gebruikt binnen de EU na de verdragen van Lissabon.

⁴⁶ Het Europees octrooi met eenheidswerking geldt vooralsnog maar in 17 lidstaten van de EU

rechthebbende zijn werk (of de drager⁴⁷ ervan) met toestemming in de EU/EER op de markt brengt, zijn exclusief recht uitgeput is. Hij kan dan niet langer verhinderen dat dat exemplaar binnen de EU/EER vrij circuleert.

Hoofdstuk 2 Bronnen van het intellectueel eigendomsrecht

Titel 1 INTERNATIONALE BRONNEN

41. Het intellectueel eigendomsrecht kenmerkt zich door het bestaan van veel internationale overeenkomsten en verdragen. Een eerste reden hiervoor is dat houders van intellectuele rechten niet enkel willen dat hun werk bescherming geniet in één land, maar in een zo groot mogelijk scala aan landen. Een tweede reden is dat overheden onderling overeenkomsten sluiten om te waarborgen dat hun onderdanen in een ander land dezelfde rechten genieten als in hun eigen land. Deze drijfveer is wat we omschrijven met het wederkerigheids- of reciprociteitsbeginsel: buitenlanders worden slechts beschermd wanneer en in de mate dat het thuisland van de buitenlander gelijkwaardige bescherming biedt. De derde reden is dat internationale verdragen het deponeren van een creatie in meer dan één land kunnen vereenvoudigen d.m.v. centralisatie.

42. Er zijn twee types verdragen: verdragen die meer algemeen zijn en die verschillende intellectuele rechten tot voorwerp hebben, en verdragen die zich specifiek richten tot (een bepaald aspect van) een intellectueel recht⁴⁸. Omdat uitdieping van elk van de verdragen afzonderlijk te verregaand is voor deze bachelorproef, geeft onderstaande tabel een overzicht van de belangrijkste verdragen:

⁴⁷ Dit kan zowel een materiële of immateriële drager zijn: HvJ 3 juli 2012, C-128/11 Usedsoft/Oracle, rnr. 59

⁴⁸ VANHEES H., *Handboek intellectuele rechten*, Intersentia, 2020, p. 10 ev.

Verdrag/overeenkomst	Organisatie(s)	Informatie
Verdrag van 14 juli 1967 tot oprichting van de Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom (WIPO/OMPI-verdrag) - Verdrag goedgekeurd bij wet van 26 september 1974, BS 2 januari 1975, 869.	WIPO/OMPI: World Intellectual Property Organisation (eng.) of Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle (fr.) - organisatie in Genève gevestigd. Het is een gespecialiseerde organisatie binnen het kader van de VN	Doelstelling: de bevordering in de wereld van de bescherming van de intellectuele eigendom, door onderlinge samenwerking van de leden. Functies (o.a.): 1° nastreven van harmonisatie van nationale wetgeving; 2° stimuleren van internationale overeenkomsten; 3° voorzien van diensten ter vergemakkelijking van de internationale bescherming van IE. Beheert ook andere verdragen zoals Unieverdrag van Parijs en de Conventie van Bern
Unieverdrag van Parijs tot bescherming van de industriële eigendom (UvP; Unieverdrag) van 20 maart 1883 - België is partij bij de in Stockholm herziene versie van 14 juli 1967, verdrag goedgekeurd bij wet van 26 september 1974, BS 2 januari 1975, 869.	Er is geen aparte organisatie die toezicht houdt op het Unieverdrag.	Enkel bescherming van industriële eigendom (octrooien, modellen, gebruiksmodellen [niet gebruikt in België], merken, handelsnaam, herkomstaanduidingen, bestrijding oneerlijke mededinging) Regels voor <u>grensoverschrijdende situaties</u> : * Assimilatiebeginsel * Prioriteitsrecht Bevat ook bepalingen van materieel recht
Overeenkomst inzake de handelsaspecten van de Intellectuele Eigendom (TRIPS) - deze overeenkomst is bijlage IC bij de overeenkomst tot oprichting van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) van 15 april 1994	Wereldhandelsorganisatie (WHO)	Doelstelling: het beschermingsniveau van intellectuele eigendom verhogen en verdere harmonisatie. Internationale handhaving van de rechten waarborgen. Bevat meestbegunstigingsbeginsel Geen directe werking
Conventie van Bern voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst, gesloten op 9 september 1886, maar herzien. België is partij bij de versie van Parijs van 24 juli 1971 (BC)		Tegenhanger voor auteursrechten van het UvP Assimilatiebeginsel Bepalingen van materieel recht (o.a. definities en duur rechten)

Figuur 6 Overzicht van de belangrijkste internationale verdragen inzake intellectuele eigendom

43. De Verdragen introduceerden belangrijke beginselen in het IER. Zo introduceerde het UvP het assimilatiebeginsel wat een correctie is op het hoger beschreven reciprociteitsbeginsel (*supra* rnr. 40). Het assimilatiebeginsel houdt in dat onderdanen van elk van de verdragsluitende Staten dezelfde voordelen zullen genieten die de onderscheiden wetten aan de eigen onderdanen toekennen. De overheden van de verdragsluitende Staten moeten m.a.w. de onderdanen van de andere Unielanden dezelfde bescherming bieden als de eigen onderdanen. Het UvP introduceert ook het prioriteitsrecht of in andere woorden het ‘recht van voorrang’⁴⁹. Dit prioriteitsrecht bestaat voor octrooien, gebruiksmodellen⁵⁰, merken, tekeningen en modellen. Het komt erop neer dat als een deposant in één van de lidstaten van het UvP een eerste aanvraag om bescherming indient, die deposant een door het UvP toegekende voorrangs- of prioriteitstermijn krijgt⁵¹. Deze termijn bedraagt voor octrooien twaalf maanden, voor modellen en merken zes maanden⁵². Wanneer dezelfde deposant binnen de termijn een vervolgaanvraag indient in een andere lidstaat van het UvP, dan wordt die aanvraag behandeld alsof ze dezelfde depotdatum heeft als de eerste aanvraag. Een laatste beginsel werd geïntroduceerd

⁴⁹ Art. 4 UvP

⁵⁰ België kent het begrip ‘gebruiksmodel’ niet. Dit intellectueel recht is gelijkaardig aan een octrooi, maar is van kortere duur en aan minder strenge voorwaarden verbonden.

⁵¹ VANHEES H., *Handboek intellectuele rechten*, Intersentia, 2020, p. 10 ev.

⁵² Art. 4, C., 1 UvP

door TRIPS. Het meestbegunstigingsbeginsel houdt in dat de bescherming van de IER, elk voordeel, elke gunst, elk voorrecht of elke vrijstelling die een verdragsluitende staat verleent aan de onderdanen van een ander land, terstond en onvoorwaardelijk verleend wordt aan de onderdanen van andere staten⁵³.

Titel 2 EUROPESE BRONNEN

44. Het auteursrecht is partieel geharmoniseerd binnen de Europese Unie d.m.v. zeer veel richtlijnen (meer dan 10) en ook twee verordeningen. Hoewel het om een partiële harmonisatie gaat, en dus geen volledige materieelrechtelijke harmonisatie, is het Hof van Justitie vaak bevoegd om termen uit te leggen. Het gaat dan om begrippen die door de omzetting van de vele richtlijnen zijn terechtgekomen in nationale wetgeving.

Titel 3 NATIONALE BRONNEN

45. De regelen over intellectuele eigendom zijn in het Belgisch recht terug te vinden in boek XI van het WER. Onderverdeeld in titels (*supra* nr. 36) zijn de verschillende regimes terug te vinden per recht. Daarnaast zijn de boeken I (definities), XV (rechtshandhaving) en XVII (bijzondere rechtsprocedures) van hetzelfde wetboek relevant, alsook Boek IV 'Bijzondere Rechtsplegingen' hoofdstuk XIX *bis* 'Rechtsplegingen inzake intellectuele rechten en bedrijfsgeheimen' uit het vierde deel (burgerlijke rechtspleging) van het Gerechtelijk Wetboek (Ger. W.).

⁵³ Art. 4 TRIPS

Deel III VRAAGSTUKKEN DIE OPDUIKEN BIJ DE INPUTZIJDE

46. Veel AI-systemen zijn gebaseerd op wat we ‘*machine learning*’ (verder: ML) noemen. ML is het proces waar een algoritme bepaalde informatie, patronen en correlaties analyseert en extraheert vanuit onderliggende datasets (*supra* rnr. 21)⁵⁴. Omwille van dit proces zullen AI-producenten voor de uitbouw van een artificieel intelligentiesysteem enorme hoeveelheden data verzamelen. Het is immers zo dat de explosieve toename in de kwaliteit van AI-systemen van de jaren grotendeels te maken heeft met de beschikbaarheid van data. De laatste jaren boekte de technologie enorme vooruitgang op vlak van de verzameling en analyse van wat we ‘*Big data*’ noemen. *Big data* is een term voor datasets die zodanig complex en uitgebreid zijn dat traditioneel datamanagement ze niet kan behandelen⁵⁵. Bedrijven hielden altijd al bepaalde data bij van hun klanten, verkoopcijfers, etc. Maar, sinds de opkomst van het internet, is die data zodanig toegenomen in hoeveelheid dat de verzameling en analyse van die data moet gebeuren d.m.v. van complexe wiskundige technieken.

47. *Tekst- en datamining* (verder: TDM) is het begrip dat verwijst naar deze complexe wiskundige technieken. Dit zijn software algoritmes die het web afzoeken naar relevante informatie voor de training van het AI-model, die ze verzamelen, opschonen, en vervolgens analyseren. Het is echter niet ondenkbaar dat tijdens dat proces auteursrechtelijk beschermde werken terechtkomen in de uiteindelijke databank. Via een tool op het internet van het bedrijf *Spawning* is het mogelijk na te gaan hoeveel afbeeldingen op naam van een bedrijf of auteur zich bevinden in de databank van LAION-5B, een veelgebruikte databank voor het trainen van AI-systemen. Het bedrijf achter deze databank was ook al partij in een procedure betreffende tekst- en datamining (*infra* rnr. 57). De grafieken en afbeeldingen in Bijlage I geven ter illustratie de resultaten weer van achttien bedrijven en tonen voorbeelden van welke soort afbeeldingen in deze openbare databank zijn opgenomen. Dit gegeven roept ernstige vragen op. In hoeverre is het voor het gebruik van het ontwikkelen van AI-systemen toegestaan om auteursrechtelijk beschermde werken op te nemen in de trainingsdatabank? Ook de vraag of auteurs zich kunnen beschermen tegen deze ongevraagde/ongewilde opname van hun werken in databases wordt hierna besproken.

⁵⁴ MARGONI, T., ‘TDM and generative AI: Lawful access and opt-outs’, AM 2024/2, 172

⁵⁵ BADMAN, A., KOSINKI, M., What is big data? IBM, 24 november 2024, <https://www.ibm.com/think/topics/big-data>

Hoofdstuk 1 TDM als uitzondering op het auteursrecht

48. Principieel heeft de auteur van een werk een monopolie op de reproductie van zijn werken⁵⁶. TDM valt juridisch te kwalificeren als een reproductie, gezien het werk verveelvoudigd wordt⁵⁷. De relevante informatie uit bijvoorbeeld een artikel, of het artikel in zijn geheel, kopieert en slaat de TDM-software in een databank op. Die reproductie moet ook ruim geïnterpreteerd worden: het gaat om zowel voortdurende als tijdelijke, en geheel of gedeeltelijke reproducties. Op grond van art. XI.165, §1 WER zou eerst toestemming moeten worden gevraagd aan de auteur of zijn erfgenamen⁵⁸, vooraleer zijn werk onderhevig mag zijn aan TDM. Echter bestaan in het auteursrecht tal van uitzonderingen op het reproductieverbod. Dit onderdeel onderzoekt of TDM onder één van de relevante uitzonderingen kan ressorteren.

Titel 1 INFOsoc-RICHTLIJN

49. Door de Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (verder: InfoSoc-Richtlijn)⁵⁹ voerde de Europese Unie een uitzondering in op dit reproductieverbod voor louter technische bepaalde en tijdelijke reproducties. Het moet voor de toepassing van deze uitzondering gaan over reproductiehandelingen van voorbijgaande of incidentele aard, die een integraal en essentieel onderdeel vormen van een technisch procedé en die worden toegepast met als doel: de doorgifte in een netwerk tussen derden door een tussenpersoon of door rechtmatig gebruik van het werk mogelijk te maken. De laatste voorwaarde voor de toepassing van deze uitzondering is dat deze tijdelijke reproductiehandeling zelf geen economische waarde mag bezitten⁶⁰. De Wet van 22 mei 2005 incorporeerde deze richtlijn in de Belgische wetgeving⁶¹.

50. De context waarin deze richtlijn tot stand kwam verklaart deze uitzondering. De titel van de richtlijn is niet toevallig *‘de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij’*. Het Europees Parlement en de Raad hadden als doel het auteursrecht te actualiseren omwille van de technologische veranderingen van eind jaren 1990 en

⁵⁶ Art. XI.165, §1, lid 1 WER

⁵⁷ VANHEES H., *Handboek intellectuele rechten*, Intersentia, 2020, 36.

⁵⁸ Behoudens enig ander persoon werd toegewezen bij testament door de auteur, art. XI.166, §1 *juncto* XI.171 WER

⁵⁹ Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 Betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, *Pb.* 2001, L 167, 10 (verder: InfoSoc-richtlijn)

⁶⁰ Art. 5, sub 1 InfoSoc-richtlijn

⁶¹ Wet 22 mei 2005 houdende de omzetting in Belgisch recht van de Europese Richtlijn 2001/29/EG van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, *BS* 27 mei 2005, 24.997. De relevante bepaling is nu terug te vinden onder art. XI. 189, §3 WER.

beginjaren 2000, namelijk de opkomst van computers en het internet. Voor de werking van computers en internet zijn bepaalde reproducties technisch noodzakelijk. Computers communiceren met servers van over de hele wereld via een netwerk van satellieten en zenderposten. Wanneer de gebruiker in België een auteursrechtelijk beschermd werk opvraagt uit een server in China, dan zou in principe elke schakel in dat netwerk toestemming tot reproductie moeten vragen aan de auteur. Het is duidelijk dat dit de werking van het internet op een dusdanige manier zou belemmeren dat het onwerkbaar zou zijn. Deze uitzondering moet dan ook eng geïnterpreteerd worden en onder artikel 5, sub 1, a van deze Richtlijn moet voornamelijk *routing*⁶² en *caching*⁶³ die nodig is voor de werking van het internet worden verstaan⁶⁴.

51. Wat betreft het doel ‘rechtmatig gebruik’ gaat het om geoorloofd eindgebruik van een auteursrechtelijk beschermd werk. Het gaat om gebruik dat door de wet (via uitzonderingen) of door de auteur (via een licentie) is toegestaan.

52. Passen we de voorwaarden van de InfoSoc-richtlijn toe op TDM dan wordt het duidelijk dat TDM niet onder het toepassingsgebied van deze richtlijn zal vallen. TDM zal wel voldoen aan de voorwaarde van de technische noodzakelijkheid. Reproductie is immers inherent aan de TDM-techniek. Ze zal echter niet voldoen aan de andere voorwaarden. Bij TDM gaat het vaak niet om een reproductie van voorbijgaande of incidentele aard, de auteursrechtelijk beschermde werken worden namelijk opgeslagen in een database. Ook faalt TDM wat betreft de voorwaarde dat de reproductie moet dienen tot de doorgifte in een netwerk tussen derden door een tussenpersoon of een rechtmatig gebruik. Tekst- en datamining heeft dit helemaal niet tot doel, maar heeft als doel het verzamelen van grote hoeveelheden data om hieruit patronen te ontleden. Hoewel het niet inherent is aan TDM dat die data voor commerciële doeleinden dient, zal het in de praktijk vaak wel het geval zijn⁶⁵. Hierdoor zal TDM vaak falen wat betreft het criterium dat de handeling geen economische waarde mag bezitten.

Titel 2 DSM-RICHTLIJN

53. Sinds de omzetting van de Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG⁶⁶ (verder: DSM-Richtlijn) door de Wet 19 juni 2022

⁶² *Routing*: verschillende netwerken met elkaar verbinden, en dit op een zo efficiënt mogelijke manier.

⁶³ *Caching*: het tijdelijk opslaan van gegevens.

⁶⁴ VANHEES H., *Handboek intellectuele rechten*, Intersentia, 2020, 61.

⁶⁵ Dit wordt bewezen door het bestaan van zgn. ‘Data brokers’ zoals Axiom, Experian, etc. Dit zijn bedrijven die data verzamelen, veelal via TDM, en dit verkopen op de internationale markt. (zie bijvoorbeeld de website van Axiom: <https://www.axiom.com/customer-data/>)

⁶⁶ Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG (Voor de EER relevante tekst.), 130, EP, CONSIL 17 april 2019, <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/790/oj/nld>. (verder: DSM-richtlijn)

tot omzetting van Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG⁶⁷, is er een speciale uitzondering op het reproductieverbod voor TDM in het auteursrecht ingevoerd.

54. De artikels 3 en 4 van de DSM-Richtlijn specificeren dat zowel voor TDM met het oog op wetenschappelijk onderzoek⁶⁸, als voor TDM in het algemeen⁶⁹, de lidstaten een uitzondering moeten voorzien. Artikel 3 is van toepassing voor TDM binnen het kader van wetenschappelijke doeleinden. Dit artikel is van imperatieve aard en laat reproducties van zowel databanken, perspublicaties en auteursrechtelijk beschermde werken in het algemeen toe⁷⁰. Artikel 4 is grotendeels een spiegelbepaling van art. 3, met het kleine verschil dat expliciet de mogelijkheid tot reproductie van computerprogramma's ook werd opgenomen in de oplijsting⁷¹. De reden voor de bijkomende opname van computerprogramma's is onduidelijk⁷². Bijkomend mag de data in beide gevallen zo lang als nodig is worden bewaard. De Europese Unie voorziet zo een ruime uitzondering op het auteursrecht met het oog op TDM. De reden voor het ruime karakter van deze uitzondering vinden we terug in de overwegingen van de DSM-Richtlijn. De voornaamste reden die uit de overwegingen naar voren komt is dat het facultatieve karakter van de uitzonderingen die al bestonden *a priori* de DSM-Richtlijn, en die TDM in sommige gevallen mogelijk maakte, voor rechtsonzekerheid zorgde⁷³. Daarnaast spelen TDM-technologieën een grote rol in de digitale economie en zijn ze *bijzonder gunstig* voor de onderzoeksgemeenschap en innovatie⁷⁴. Deze redenen vormden de motivatie tot de invoering van een verplichte uitzondering voor TDM binnen het kader van onderzoeksdoeleinden, alsook voor de algemene uitzondering. Deze algemene uitzondering is echter van aanvullende aard omdat rechtssubjecten d.m.v. expliciet voorbehoud de uitzondering kunnen wegbedingen⁷⁵.

55. Een belangrijke voorwaarde voor de toepassing van deze uitzonderingen op het verbod op reproductie van auteursrechtelijk beschermde werken zonder akkoord van de auteur is dat er rechtmatige toegang moet zijn tot deze werken. Rechtmatige toegang houdt in dat de content op basis

⁶⁷ Wet 19 juni 2022 tot omzetting van Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG (1), *BS* 1 augustus 2022, 60.173 (verder: Wet van 19 juni 2022); de relevante wetsbepaling is nu terug te vinden onder art. XI.190, 20° WER

⁶⁸ Art. 3 DSM-Richtlijn

⁶⁹ Art. 4 DSM-Richtlijn

⁷⁰ Art. 3 DSM-Richtlijn *junctis* art. 5, a en 7, sub 1 Richtlijn 96/9/EG, art. 2 InfoSoc-Richtlijn, art. 15 DSM-Richtlijn

⁷¹ Art. 4 DSM-Richtlijn *junctis* art. 5, a en 7, sub 1 Richtlijn 96/9/EG, art. 2 InfoSoc-Richtlijn, art. 4, sub 1 Richtlijn 2009/24, art. 15 DSM-Richtlijn

⁷² MARGONI, T., KRETSCHMER, M., 'A deeper look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology', *GRUG International* 2022, 2, <https://doi.org/10.1093/gruint/ikac054> (voetnoot 8)

⁷³ Overwegingen 8 en 10 DSM-Richtlijn

⁷⁴ Overweging 8 DSM-Richtlijn

⁷⁵ Art. 4, sub 3 DSM-Richtlijn

van een open-accesbeleid, via contractuele regeling (licentie of overdracht) of content die vrijelijk online beschikbaar is⁷⁶. Het dient hier benadrukt te worden dat het niet zo is dat wanneer een auteursrechtelijk beschermd werk vrijelijk op het internet gepubliceerd wordt door de auteur, dit de anderen het recht geeft om het werk te reproduceren.

56. Zoals al aangegeven (*supra* rnr. 53) is er op grond van art. 4, sub 3 DSM-Richtlijn de mogelijkheid voor auteurs om TDM voor andere redenen dan onderzoek tegen te werken d.m.v. een expliciet voorbehoud of m.a.w. een 'opt-out' clause⁷⁷. De DSM-Richtlijn draait dus het principe van 'opt-in', waarbij de auteur toestemming moet geven tot de reproductie van zijn werken (*supra* rnr. 47), om. De desbetreffende bepaling in de Richtlijn laat veel aan de verbeelding over hoe zo een clause er dan moet uitzien, nu ze als enige voorwaarden stelt dat ze '*passend*' en '*machinaal leesbaar*' moet zijn. Overweging nr. 18 van de DSM-Richtlijn concretiseert deze voorwaarden maar beperkt. Zo staat er te lezen dat we '*passend*' moeten interpreteren zodat hierbij machinaal leesbare middelen worden gebruikt, waaronder metagegevens en de voorwaarden van een website of dienst. De Belgische wetgever week lichtjes af van de bepaling in de richtlijn met de bewoordingen '*wordt het voorbehoud enkel als passend beschouwd indien hierbij machinaal leesbare middelen worden gebruikt*'. De Raad van State adviseerde de nationale wetsbepaling conformer met de richtlijn te maken⁷⁸, maar de Belgische wetgever achtte dit niet nodig.

Afdeling 1 Concretisering van art. 4, (3) DSM in de rechtspraak

57. De, voorheen vage, omschrijving van hoe dergelijke opt-outclausules er *in concreto* moeten uitzien, werd voor het eerst in september 2024 door de regionale rechtbank van Hamburg (Duitsland) gespecificeerd. Zo werd in één van de eerste vonnissen die betrekking had op TDM in het kader van de training van GenAI, *Kneshe v LAION* (Large-scale Artificial Intelligence Open Network), ook een opgenomen opt-outclause beoordeeld naar geldigheid⁷⁹. *In casu* ging het over een zaak tussen Robert Kneschke, een fotograaf, en LAION, een non-profit organisatie dat datasets aanbiedt om AI-modellen op te trainen⁸⁰. LAION maakt d.m.v. TDM-technieken databases die grote hoeveelheden beeld-tekstparen bevatten. De database zelf bevat geen opgeslagen afbeeldingen, maar metadata over die afbeeldingen. Metadata zijn gegevens die karakteristieken van bepaalde gegevens beschrijven (*data over data*)⁸¹. Zo bevatte de database in kwestie bijvoorbeeld de hyperlink, een beschrijving van de

⁷⁶ Overweging 14 DSM-Richtlijn

⁷⁷ Art. 4, sub 3 DSM-Richtlijn

⁷⁸ Advies RvS, nr. 69.558/2 van 30 juni 2021, Parl.St. Kamer 2021-22, nr. 55-2608/001, 214: '*Terwijl het geval waarin het voorbehoud geschiedt via machinaal leesbare middelen in de richtlijn beschouwd wordt als een voorbeeld van een passend voorbehoud, wordt daarvan in het voorontwerp het enige geval van passend voorbehoud gemaakt*'

⁷⁹ LG Hamburg, 310 O 227, 27 September 2024, *Kneschke t. LAION* (<https://pdfupload.io/docs/4bcc432c>)

⁸⁰ Website: <https://laion.ai/>

⁸¹ Wikipedia-bijdragers. (2024, 15 maart). *Metadata*. Wikipedia. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Metadata>

afbeelding, etc. Het was voor de gebruikers van de database wel mogelijk om via deze hyperlink een downloadbare afbeelding met watermerk van de originele fotograaf te verkrijgen. Robert Kneschke uploadde zijn foto's naar de website van een fotoagentschap, waarna LAION de site zonder toestemming schraapte en de afbeeldingen in zijn database opnam. Kneschke voerde aan dat dit een ongeoorloofde reproductie uitmaakt, temeer omdat op de website van het fotoagentschap volgend voorbehoud werd gemaakt:

'RESTRICTIONS – YOU MAY NOT: (...) 18. Use automated programs, applets, bots or the like to access the XXX.com website or any content thereon for any purpose, including, by way of example only, downloading content, indexing, scraping or caching any content on the website.'

De Hamburgse rechtbank oordeelde dat dergelijk voorbehoud niet aan de voorwaarden van Art. 1, §44b, 3 UrhG⁸² voldoet (Duitse omzetting van de DSM-richtlijn), omdat:

- Niet de rechthebbende zelf (*i.c.* Kneschke) voorbehoud heeft gemaakt, maar het fotoagentschap, die de rechten in licentie had gekregen van Kneschke.
- Het voorbehoud was onvoldoende specifiek. De clause werd door de rechtbank als te algemeen beoordeeld, aangezien ze meerdere vormen van ongeoorloofd gebruik opsomt. Een geldige uitsluiting van tekst- en datamining vereist volgens de rechtbank een expliciete en afzonderlijke vermelding daarvan.
- Het kenmerk van machineleesbaarheid ontbreekt: een in natuurlijke taal geschreven clause is over het algemeen niet machinaal leesbaar. De voorwaarde van machineleesbaarheid in de zin van dit artikel moet zo worden geïnterpreteerd dat de clause automatisch verwerkt kan worden door software. Dit veronderstelt codificatie van de overeenkomstige informatie. Er moeten specifieke trefwoorden in de clause staan zoals 'datamining'.

De clause stond al in 2021 op de website van het fotoagentschap. Daarom leidde de rechtbank af dat ze niet specifiek was opgesteld om AI-training tegen te gaan, wat minder relevant is voor het onderzoek naar de voorwaarden van een geldige opt-outclause. Ook vond de rechtbank het niet geloofwaardig dat een Amerikaans fotoagentschap zich beroept op een gebruiksvoorbehoud op basis van de Duitse wet.

⁸² Art. 1, §44b, 3 Gesetz zur Anpassung des Urheberrechts an die Erfordernisse des Digitalen Binnenmarkts vom 31. Mai 2021, *Bundesgesetzblatt* 4 Juli 2021, 00000-01204.
(https://www.bmj.de/SharedDocs/Downloads/DE/Gesetzgebung/BGBl/BgBl_UrhDaG.pdf?__blob=publicationFile&v=3)

58. Het Duitse vonnis beoordeelde deze clause omdat het een argument was dat de advocaat van Kneshke aanhaalde in zijn conclusies. Het hoofdargument waarom de vordering werd afgewezen was dat de rechtbank LAION beschouwde als een onderzoeksinstantie omdat ze een non-profit organisatie is bestaande uit onderzoekers, daarom kon ze succesvol beroep doen op de uitzondering vervat in art. 3 DSM-Richtlijn. Mocht LAION echter geen onderzoeksinstantie zijn, dat zou het vonnis hetzelfde geweest zijn omdat de rechtbank de opt-outclause als ongeldig beoordeelde. Een kritische noot over dit vonnis is de vraag of het argument dat het hier om een onderzoeksinstantie gaat, binnen de context van AI nog opgaat. Het is immers zo dat de LAION-5B-database wordt gebruikt om ook commerciële AI-systemen op te trainen, waaronder bijvoorbeeld Stable Diffusion⁸³. LAION maakt er dan wel geen winst op, maar de uiteindelijke data worden evenwel gebruikt voor een commercieel doel.

59. De tweede zaak die een opt-outclause *in concreto* moest beoordelen speelde zich af voor de Amsterdamse regionale rechtbank. In oktober 2024 werd ook in een zaak tussen DPG Media B.V., Mediahuis Nederland B.V., Mediahuis NRC B.V. (eisers) tegen Knowledge Exchange B.V. (verweerder) geoordeeld dat de onderzochte opt-outclause niet voldeed aan de voorwaarden van art. 15o Auteurswet (Nederlandse omzetting DSM-richtlijn). In het gepubliceerde vonnis wordt verwezen naar de clause in de bewijsstukken, die echter niet in het vonnis werden opgenomen. De verweerder voerde aan dat de clause niet leesbaar is in de programmeertaal 'Robot.txt', alsook dat de clause te specifiek gericht was naar AI-bots zoals ChatGPT. De eiser weerlegde dit argument niet, en dus werd onvoldoende aangetoond dat de clause voldeed aan de voorwaarden onder art. 15o Auteurswet (Nederlandse omzetting DSM-Richtlijn⁸⁴)⁸⁵.

60. De Nederlandse omzetting sluit nauwer aan op de DSM-richtlijn in zijn bewoordingen⁸⁶ dan de Belgische omzetting. Art. XI.190, 20°, lid 2 WER bepaalt dat het voorbehoud enkel als passend wordt

⁸³ SCHUHMANN, C., BEAUMONT, R., VENCU, R., CADE, G., WIGHTMAN, R., CHERTI, M., COOMBES, T., KATTA, A., MULLIS, C., WORTSMAN, M., SCHRAMOWSKI, P., KUNDURTHY, S., CROWSON, K., SCHMIDT, L., KACZMARCZYCK, R., JITSEV, J., LAION, 'LAION-5B: An open large-scale dataset for training next generation image-text models', UC Berkeley, Gentec Data, Juelich Supercomputing Center (JSC), Research Center Juelich, 2022, 6, https://proceedings.neurips.cc/paper_files/paper/2022/file/a1859debf3b59d094f3504d5ebb6c25-Paper-Datasets_and_Benchmarks.pdf

⁸⁴ Wet van 16 december 2020 tot wijziging van de Auteurswet, de Wet op de naburige rechten, de Databankenwet en de Wet toezicht en geschillenbeslechting collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van de Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG (Implementatiewet richtlijn auteursrecht in de digitale eengemaakte markt)

⁸⁵ Rb. Amsterdam C13/737 170, 30 oktober 2024, *DPG Media B.V., MEDIAHUIS NETHERLANDS B.V., MEDIAHUIS NRC B.V. t. KNOWLEDGE EXCHANGE B.V.* [Rechtbank Amsterdam 30 oktober 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:6563](#)

⁸⁶ Art. 15o, lid 1 Auteurswet: 'Onverminderd het bepaalde in [artikel 15n](#) wordt een reproductie in het kader van tekst- en datamining niet als inbreuk op het auteursrecht op een werk van letterkunde, wetenschap of kunst beschouwd mits degene die de tekst- en datamining verricht rechtmatig toegang heeft tot het werk en het auteursrecht door de maker of zijn rechtverkrijgenden niet uitdrukkelijk op passende wijze is voorbehouden, zoals door middel van machinaal leesbare middelen bij een online ter beschikking gesteld werk'.

beschouwd indien deze machinaal leesbaar zijn, terwijl de letterlijke bewoording van de DSM-Richtlijn is ‘... *niet op passende wijze is voorbehouden, zoals machinaal leesbare middelen*’. Binnen de Belgische context is het aspect van de machinale leesbaarheid van de clause duidelijk een *conditio sine qua non*, terwijl het in de context van de richtlijn eerder exemplatief bedoeld is. De Belgische wet is in dat opzicht ‘strenger’ dan de Richtlijn, wat is toegelaten naar Europees recht^{87 88}.

Afdeling 2 Doctrinaire kritiek op de DSM-Richtlijn

61. Deze twee uitzonderingen zijn verbonden aan een ruime definitie voor tekst- en datamining die we terugvinden onder art. 2. Zo is TDM, binnen de context van de DSM-Richtlijn ‘*een geautomatiseerde analysetechniek die gericht is op de ontleding van tekst en gegevens in digitale vorm om informatie te genereren zoals, maar niet uitsluitend, patronen, trends en onderlinge verbanden*’. Het ruime karakter van deze definitie wordt sterk bekritiseerd in de rechtsleer. Zo zal deze definitie bijna alle computertechnieken die informatie extraheren en analyseren omvatten. Aangezien TDM inherent is aan de training van AI-systemen, zo argumenteert **MARGONI**, is het misleidend om te spreken van een TDM-regulering, maar gaan artt. 3 en 4 verder dan een loutere auteursrechtelijke exceptie. *De facto* zou het hier gaan om een juridische regulering van AI via de toewijzing van eigendomsrechten in haar bouwstukken, waaronder de trainingsdata. Deze artikelen reguleren dan ook in wezen wie controle en rechten heeft over de data die nodig is om AI-systemen te ontwikkelen. Door beperkingen en voorwaarden te koppelen aan het gebruik van die data, wordt er impliciet een vorm van eigendomsrecht toegekend aan degenen die die data bezitten of produceren. Met andere woorden zou het gaan om een eigendomsrechtelijke benadering van de AI-regulering⁸⁹.

Afdeling 3 Praktisch: zo stel je een goede opt-outclause op

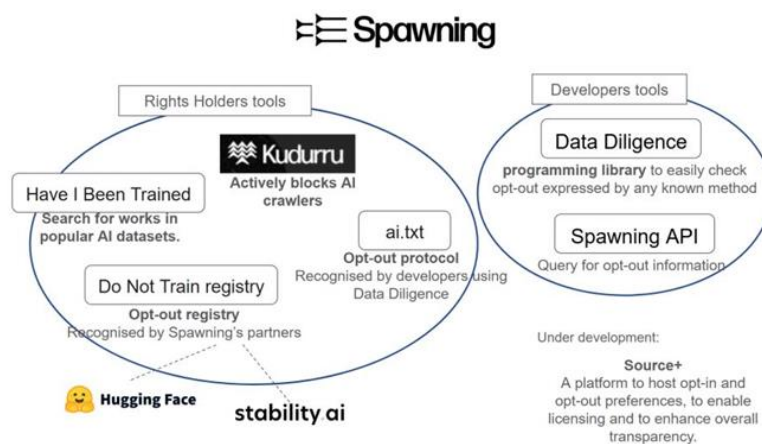
62. Het is duidelijk dat er heden ten dage nog zeer weinig standaardisatie is betreffende hoe deze opt-outclause er in de praktijk kan uitzien. Er zijn wel bepaalde tools op de markt die hulp kunnen bieden, waaronder *Spawning*. *Spawning* ontwikkelde een ecosysteem aan oplossingen m.b.t. de opt-outregeling uit de DSM-richtlijn, zowel voor AI-ontwikkelaars die er rekening mee moeten kunnen houden als voor auteurs die werken willen afschermen voor training. Deze tools omvatten bijvoorbeeld

⁸⁷ Art. 288 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)

⁸⁸ Een pejoratieve term voor het fenomeen waar lidstaten strengere maatregelen opleggen dan vereist wordt door een Europese richtlijn is *gold plating*. De nieuwe federale regering heeft in zijn regeerakkoord verklaard dit minder te doen: Regeerakkoord Bart De Wever, p. 57 ‘*We zorgen voor een stabiel en rechtszeker regelgevend kader en streven naar tijdige en strikte omzetting van Europese richtlijnen. We vermijden gold plating bij nieuwe wetgeving om intra-Europese concurrentie en mogelijke nadelige impact op onze ondernemingen te vermijden. Onze ondernemingen staan zo gelijk aan de start. Het principe om gold plating te Federaal regeerakkoord 57 vermijden, doet geen afbreuk aan de mogelijke opties die een EU-richtlijn laten aan de nationale wetgever.*’

⁸⁹ MARGONI, T., KRETSCHMER, M., ‘A deeper look into the EU Text and Datamining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology’, *GRUG International* 2022, 2, <https://doi.org/101093/gruint/ikac054>

het 'ai.txt'-protocol wat toelaat, door het aanvinken in een checklist wat wel of niet getraind mag worden, geautomatiseerd een protocol gelijkaardig maar niet identiek aan robot.txt, te laten schrijven. Ook is er het 'Do Not Train'-register waar het mogelijk is om volledige websites, maar ook specifieke werken in te laten opnemen zodat aan de partners van *Spawning* wordt meegedeeld dat je niet wil dat op deze werken getraind wordt. De opt-out door 'ai.txt' die gegenereerd wordt via *Spawning* wordt door het Europees Bureau voor Intellectuele Eigendom (*European Intellectual Property Office*, verder: EUIPO) als zijnde te verkiezen boven een reguliere robot.txt omdat het specifiek opgesteld is binnen het kader van art. 4 DSM-richtlijn⁹⁰.

Figuur 7 uit EUIPO study on Development of Generative Artificial Intelligence from a Copyright Perspective (2025)

63. Een studie verricht door het EUIPO vergeleek de verschillende oplossingen, zowel technisch als juridisch. Op juridisch vlak is het zeer moeilijk te stellen hoe je het best een voorbehoud formuleert door de geringe rechtspraak. Er zijn wel al heel wat technische hulpmiddelen om te vermijden dat je werken gebruikt worden voor de training van AI. Deze vallen buiten het bestek van deze bachelorproef⁹¹.

⁹⁰ EUIPO, 'study on the Development of Generative Artificial Intelligence from a Copyright Perspective', 2025, p. 194

Titel 3 VERORDENING ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE

64. Met de Verordening⁹² 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie⁹³ (verder: AIA) werd de eerste Europese regelgeving m.b.t. AI geïmplementeerd. De Verordening heeft algemeen tot doel de werking van de interne markt te verbeteren d.m.v. een uniform rechtskader vast te stellen voor de ontwikkeling, het in de handel brengen, en het gebruik van AI-systemen in de Unie. De EU wil garanties voor de veiligheid en kwaliteit van AI-systemen, maar ook innovatie ondersteunen⁹⁴. De uniformiteit van het rechtskader moet de versnippering van nationale regelgeving tegengaan en de rechtszekerheid voor zowel operatoren⁹⁵ als gebruikers verbeteren. Met de AIA wil de EU een consistent en hoog beschermingsniveau introduceren voor AI-systemen zodat de AI betrouwbaar is⁹⁶.

65. De AIA definieert voor het eerst het begrip AI-systeem in art. 3, sub 1 AIA: *‘een op een machine gebaseerd systeem dat is ontworpen om met verschillende niveaus van autonomie te werken en dat na het inzetten ervan aanpassingsvermogen kan vertonen, en dat, voor expliciete of impliciete doelstellingen, uit de ontvangen input afleidt hoe output te genereren zoals voorspellingen, inhoud, aanbevelingen of beslissingen die van invloed kunnen zijn op fysieke of virtuele omgevingen’*. Een AI-systeem is volgens de letter van deze bepaling dus een computerprogramma met een bepaald niveau van autonomie, dat zich kan aanpassen en dat uit de gegeven input afleidt hoe output te genereren. Het is duidelijk dat de meest gebruikte AI-applicaties onder deze definitie vallen. Daarnaast spreekt de Verordening ook over een AI-model. De AIA definieert nergens het begrip AI-model. Art. 3, sub 66 definieert enkel het begrip ‘AI-model voor algemene doeleinden’, wat echter weinig inzichten geeft over waar het onderscheid ligt aangezien het aanvat met de woorden: ‘een AI-model, ook wanneer...’. Wanneer het definiendum wordt opgenomen in de definitie schaft dit weinig inzicht waar die discrepantie tussen ‘AI-systeem’ en ‘AI-model’ dan werkelijk ligt. Dit lijkt enigszins vreemd want in de overwegingen valt te lezen dat ‘AI-modellen voor algemene doeleinden’ met het oog op de rechtszekerheid duidelijk gedefinieerd en onderscheiden moeten worden van het begrip ‘AI-systeem’. De overweging 97 uit de Preambule verschaft enige inzichten op dit vlak. Zo zijn AI-modellen een essentieel onderdeel van AI-systemen, maar vormen geen AI-systemen op zich. Om een AI-systeem te worden, moeten er aan AI-modellen nog andere componenten worden toegevoegd, bijvoorbeeld een

⁹² Een verordening behoeft geen omzetting in nationale wetgeving, maar is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat (art. 288 VWEU).

⁹³ Verordening 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en EU 2019/2144, en de Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828. Vaak wordt in de literatuur verwezen naar de *AI Act* (afgekort als AIA). Sinds 1 augustus 2024 in werking getreden.

⁹⁴ Overweging 1 AIA

⁹⁵ Definitie in art. 3, sub 8 AIA

⁹⁶ Overweging 3 AIA

gebruikersinterface. AI-modellen zijn doorgaans geïntegreerd in en vormen een onderdeel van AI-systemen⁹⁷.

66. Zoals al aangehaald heeft de AIA mede tot doel de veiligheid en kwaliteit van AI-systemen te garanderen. Ter uitvoering van dat doel introduceert de Verordening drie veiligheidsniveaus m.b.t. AI-systemen. Eerst en vooral zijn er de verboden AI-praktijken in hoofdstuk II AIA. Binnen deze klasse worden bij wijze van voorbeeld ondergebracht het in de handel brengen of in gebruik stellen van: AI-systemen die met misleidende technieken het gedrag van personen wezenlijk kunnen verstoren door hun vermogen om een geïnformeerd besluit te nemen merkbaar te belemmeren⁹⁸; AI-systemen die kwetsbaarheden van een persoon exploiteren met als doel zijn gedrag te veranderen⁹⁹; AI-systemen die worden gebruikt met als doel een risicobeoordeling te doen over een persoon m.b.t. strafbare feiten (*profiling*)¹⁰⁰, etc.¹⁰¹ De tweede klasse zijn de AI-systemen met een hoog risico (hoofdstuk III AIA). Hier gaat het om AI-systemen die fungeren als veiligheidscomponent van een product¹⁰², AI-systemen die dienen voor biometrie, kritieke infrastructuur, die dienen ter evaluatie van bepaalde zaken in onderwijs-/beroepscontext, die gebruikt worden bij het wervingsproces, etc.¹⁰³ Deze AI-systemen met een hoog risico moeten aan bepaalde administratieve formaliteiten voldoen die tot doel hebben dit risico te beperken. Deze formaliteiten houden bijvoorbeeld in dat de aanbieders van deze systemen een systeem voor kwaliteitsbeheer moeten voorzien, dat bepaalde documentatie moet bijgehouden worden, dat er automatisch logs moeten worden bijgehouden, etc.¹⁰⁴ De derde categorie omvat de AI-modellen voor algemene doeleinden (hoofdstuk V AIA). In de literatuur wordt deze categorie ook omschreven als '*general purpose AI*' (verder: GPAI), waarvan generatieve AI een subcategorie is. Deze categorie splitst de Verordening verder op in AI-modellen voor algemene doeleinden met een systeemrisico, en AI voor algemene doeleinden (zonder systeemrisico). AI-modellen met een systeemrisico zijn AI-modellen die:

⁹⁷ Overweging 97 AIA

⁹⁸ Art. 5, sub 1, a AIA

⁹⁹ Art. 5, sub 1, b AIA

¹⁰⁰ Art. 5, sub 1, c AIA

¹⁰¹ De Commissie zal in samenwerking met de lidstaten een EU-databank voor AI-systemen met een hoog risico op poten zetten

¹⁰² Art. 6, sub 1 AIA

¹⁰³ Art. 6, sub 2 *juncto* Bijlage III AIA

¹⁰⁴ Art. 16 ev. AIA

- Beschikken over capaciteiten met een grote impact: dit is het geval wanneer de cumulatieve hoeveelheid berekeningen die wordt gebruikt om het model te trainen, gemeten in zwevendekomma-bewerkingen¹⁰⁵, groter is dan 10^{25} , of;
- Op grond van een besluit van de Commissie, ambtshalve of na advies van een gekwalificeerd wetenschappelijk panel.¹⁰⁶

Dit onderzoek beperkt zich tot de bespreking van de AIA op vlak van GPAI's zonder systeemrisico's, aangezien de meeste van de GenAI's die relevant zijn voor deze bespreking onder deze categorie vallen.

67. Hoewel de ontwerpen van de AIA nalieten om auteursrechtelijke aspecten van AI op te nemen, voegde de wetgever er laat in het wetgevend proces toch bepalingen aan toe. Dit mede t.g.v. van de opkomst van ChatGPT en soortgelijke AI-applicaties¹⁰⁷. Art. 53 van de AIA legt voor de aanbieders van GPAI de eerste verplichtingen op. Zo moeten aanbieders¹⁰⁸ in eerste instantie technische documentatie van het model opstellen en up-to-date houden. Deze documentatie omvat ook het trainings- en testproces en de resultaten alsook de evaluatie ervan. Deze documentatie moet ten minste de informatie uit Bijlage XI van de Verordening omvatten. In de bijlage valt te lezen dat aanbieders vanaf de inwerkingtreding van de Verordening een gedetailleerde beschrijving moeten bijhouden van o.a.:

*'informatie over de **data** die zijn gebruikt voor training, tests en validatie, indien van toepassing, met inbegrip van **het type en de herkomst van de data en curatiemethoden** (bv. schoonmaken, filteren enz.), het aantal datapunten, hun bereik en belangrijkste kenmerken; de wijze waarop de data zijn verkregen en geselecteerd, **alsmede alle andere maatregelen om de ongeschiktheid van databronnen te detecteren**, en methoden voor het opsporen van identificeerbare vooroordelen, indien van toepassing;' – art. 53, sub 1, a juncto Bijlage XI, afdeling 1, 2, c AIA*

Daarnaast moeten zij deze (en alle andere hier niet vermelde informatie) op verzoek van het AI-bureau (*infra* rnr. 68) en de nationale bevoegde autoriteiten kunnen verstrekken. Dezelfde transparantieplichting m.b.t. de gebruikte data in het model geldt ook t.a.v. aanbieders die een ander AI-model willen integreren in hun AI-systeem¹⁰⁹.

68. Bovendien moeten aanbieders een beleid opstellen 'ter naleving van het Unierecht over auteursrechten en naburige rechten en dan met name ter vaststelling en naleving, onder meer d.m.v.

¹⁰⁵ Zwevendekomma-bewerking of "floating-point operation (FLOP)": elke wiskundige bewerking of toewijzing met zwevendekommagetallen, die een subset vormen van de reële getallen die gewoonlijk op computers worden gerepresenteerd door een geheel getal met een vaste precisie, geschaald door een gehele exponent van een vaste basis (Art. 3, sub 67 AIA)

¹⁰⁶ Art. 51 AIA

¹⁰⁷ MARGONI, T., 'TDM and generative AI: Lawful access and opt-outs', AM 2024/2, 172

¹⁰⁸ Art. 3, sub 3 AIA: 'een natuurlijke of rechtspersoon, overheidsinstantie, agentschap of ander orgaan die/dat een AI-systeem of AI-model voor algemene doeleinden ontwikkelt of laat ontwikkelen en dat systeem of model in de handel brengt of het AI-systeem in gebruik stelt onder de eigen naam of merk, al dan niet tegen betaling'

¹⁰⁹ Art. 53, sub 1, b AIA

geavanceerde technologieën, van een op grond van art. 4, lid 3 van de DSM-Richtlijn voorbehoud van rechten'. Het laatste onderdeel van deze bepaling verwijst naar de hoger besproken opt-outmogelijkheid (*supra* nr. 53). Aanbieders moeten finaal ook nog een voldoende gedetailleerde samenvatting opstellen en openbaar maken over de voor het trainen van het AI-model voor algemene doeleinden gebruikte content, volgens een door het AI-bureau verstrekt sjabloon.

69. Duidelijk is dat door deze bepalingen toch een relatief zware transparantieplicht komt te liggen op de aanbieders van GPAI's. Hoe dat 'beleid' en hoe die transparantieverplichting *in concreto* er zal uitzien daar hebben aanbieders op dit moment nog het gissen naar. Ter implementatie van de AIA zal de Europese commissie een AI-bureau¹¹⁰ oprichten die de taak zal hebben concrete uitvoeringsmaatregelen uit te vaardigen en ook de naleving van de Verordening te controleren. In art. 53, sub 4 AIA wordt verwezen naar bepaalde praktijkcodes waarop aanbieders zich kunnen baseren. Deze praktijkcodes moesten er uiterlijk op 2 mei 2025 zijn¹¹¹, deze zijn er vooralsnog niet. Er zijn wel al twee ontwerpen die goedgekeurd zijn door de Commissie, maar nog niet formeel werden aangenomen¹¹². De opmaak van het derde ontwerp is te vinden op een website die het AI-bureau opstartte¹¹³. Hier staat nu een modelsjabloon dat AI-aanbieders kunnen gebruiken om aan de transparantieplicht te voldoen. Dit modelsjabloon kan zeker nog wijzigen. Het modelformulier is terug te vinden in Bijlage III.

70. Op vlak van handhaving van de in de AIA gespecificeerde maatregelen wordt verwezen naar de Verordening (EU) 2019/1020 (verder: markttoezichtverordening)¹¹⁴. Deze verordening riep het begrip 'markttoezichtautoriteit' in het leven. De markttoezichtautoriteit is een autoriteit die door een lidstaat is aangewezen als verantwoordelijk voor het uitvoeren van markttoezicht op het grondgebied van een lidstaat¹¹⁵. De markttoezichtautoriteit voor België is afhankelijk van het product of de sector. Er is dus geen overkoepelende autoriteit die voor de gehele markt toezicht mag houden. De Interministeriële Economische Commissie, kreeg wel een coördinerende rol n.a.v. de verplichtingen opgelegd door de

¹¹⁰ Het AI-bureau (of AI-office) moet duidelijk onderscheiden worden van het AI-board dat ook wordt opgericht door de AIA. Het AI-board, ofwel de Europese Raad voor Artificiële Intelligentie (European Artificial Intelligence Board), zal uit één vertegenwoordiger per lidstaat bestaan alsook de Europese Toezichthouder voor Gegevensbescherming. Dit orgaan heeft voornamelijk tot doel de coördinatie ter uitvoering van de AIA onder de lidstaten te bewerkstelligen, de technische regelgevingsexpertise en beste praktijken (*best practices*) onder de lidstaten verzamelen, de administratieve praktijken van de lidstaten harmoniseren en advies verstrekken. Zie hiervoor artt. 65 e.v. AIA

¹¹¹ Art. 56, sub 9 AIA

¹¹² COMMISSIE VAN DE EUROPESE UNIE, 'Commission Guidelines on prohibited artificial intelligence practices established by Regulation (EU) 2024/1689 (AI Act)' *Commissie*, 4 februari 2025, <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/112367>

¹¹³ Website van het AI-bureau: AI OFFICE, 'EU AI Act: General-Purpose AI Code of Practice', *AI Office*, n.d., <https://code-of-practice.ai/?section=transparency>

¹¹⁴ Verordening (EU) 2019/1020 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende markttoezicht en conformiteit van producten en tot wijziging van Richtlijn 2004/42/EG en de Verordeningen (EG) nr. 765/2008 en (EU) nr. 305/2011

¹¹⁵ Art. 3, sub 4 Markttoezichtverordening

Verordening 765/2008¹¹⁶. Overkoepelend de markttoezichtautoriteiten moeten de lidstaten een *verbindingsbureau* oprichten dat het gecoördineerde standpunt van deze autoriteiten moet vertegenwoordigen. Op de website van de FOD Economie valt te lezen dat er een ‘Single Liaison Office’ bestaat dat de nationale strategie betreffende markttoezicht moet bepalen, en dat dit deel uitmaakt van de dienst Verbindingsbureau¹¹⁷. De dienst Verbindingsbureau maakt deel uit van de ‘Algemene directie Kwaliteit en Veiligheid’ (zie Bijlage II: Organogram FOD Economie, rode kaders ingevoegd door de auteur). Op de vraag welke overheidsdienst zal fungeren als markttoezichtautoriteit antwoordde de FOD Economie in de Senaat dat zij instaan voor de implementatie van de AIA en een voorstel zullen uitwerken dat in februari 2025 ter politieke validatie zal worden gepresenteerd¹¹⁸. Tot op heden werd echter nog geen voorstel ingediend. P. Van Rompuy (CD&V) herhaalde zijn vraag in de Senaat op 12 maart 2025, maar kreeg nog geen antwoord¹¹⁹. Welke federale overheidsdienst de rol van markttoezichtautoriteit op vlak van de controle ter uitvoering van de AIA op zich neemt, is dus voorsnog onduidelijk, hoewel de AIA deze verplichting uitdrukkelijk voorschrijft, met inwerkingtreding vanaf 2 augustus 2025^{120 121}.

71. Het zal deze markttoezichtautoriteit zijn die in samenwerking met de Commissie instaat voor de handhaving van de AIA¹²². Wanneer aanbieders van AI-systemen voor algemene doeleinden inbreuken plegen op de verordening dan kan de Commissie uiteindelijk geldboeten opleggen die kunnen oplopen tot 3% van de wereldwijde omzet van het bedrijf in het vorige boekjaar of € 15 000 000 als dat hoger is. Tegen deze geldboeten is een beroepsmogelijkheid bij het HvJ¹²³.

¹¹⁶ Verordening (EG) nr. 765/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juli 2008 tot vaststelling van de eisen inzake accreditatie en markttoezicht betreffende het verhandelen van producten en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 339/93

¹¹⁷ FOD ECONOMIE, ‘Nationale strategie voor markttoezicht’, *FOD-economie*, 13 december 2024, <https://economie.fgov.be/nl/over-de-fod/missie-visie-waarden/nationale-strategie-voor>

¹¹⁸ Schriftelijke vraag nr. 8-19 van de heer P. van Rompuy, SENAAT, 2024-2025, 18 december 2024 (https://www.senate.be/www/?Mlval=/index_senate&MENUID=23100&LANG=nl)

¹¹⁹ Schriftelijke vraag nr. 8-89 van de heer P. van Rompuy, SENAAT, 2024-2025, 12 maart 2025

¹²⁰ Art. 70, sub 1 AIA – onderdeel van hoofdstuk VII ‘Governance’ AIA

¹²¹ Art. 133 AIA ‘evenwel zijn b) [...] hoofdstuk VII [...] van toepassing met ingang van 2 augustus 2025’

¹²² Art. 74, sub 11 AIA

¹²³ Art. 101 AIA

Titel 4 DE *FAIR USE* EXCEPTIE IN DE VS

72. Veel van de AI-providers zijn echter niet gevestigd in de Europese Unie, maar in de Verenigde Staten. Het is dan ook nuttig om het auteursrecht van de VS te bestuderen en na te gaan wat het rechtsregime daar zegt wat betreft tekst- en datamining.

73. De enige uitzondering op het auteursrecht in de VS dat relevant is voor TDM is de *Fair Use exception*. *Fair Use* is een open begrip dat een uitzondering inhoudt op het auteursrecht. Het ontstond uit doctrine maar werd al gecodificeerd in de *Copyright Act 1976*, §107. Bij de beoordeling of een reproductie voor de doeleinden van kritiek, commentaar, nieuwsrapportage, onderwijs of onderzoek, wel of niet een inbreuk maakt, zal de rechter rekening houden met vier factoren:

- i) Het doel en het karakter van het gebruik. Zo zal het een verschil maken of er sprake is van commercieel gebruik of van gebruik zonder commercieel oogmerk;
- ii) De natuur van het auteursrechtelijk beschermde werk;
- iii) De hoeveelheid van het totale werk dat werd gereproduceerd;
- iv) Het effect dat het gebruik heeft op de potentiële markt waar het werk wordt verkocht, of het effect op de waarde van het auteursrechtelijk beschermde werk. Zal het nieuwe werk m.a.w. het originele werk substitueren op de relevante markt?

74. Of TDM het voorwerp kan uitmaken van deze exceptie is in meer dan 40 rechtszaken in de VS het voorwerp van discussie¹²⁴. Begin mei van dit jaar kwam het USCO met een rapport dat een inzicht biedt over hoe dit vraagstuk moet worden opgelost. Met betrekking tot factor (i) verduidelijkt het USCO dat rechters focussen op, of er door de vermeende inbreuk een verder gebruik is of dat het gebruik een verschillend karakter heeft. Dat verschil in karakter zal een gradueel zijn, (erg gelijkaardig tot volledig verschillend) en die graad van verschil moet worden opgewogen tegen andere overwegingen. Daarbij zullen rechters focussen op twee elementen: de transformativiteit en het commercieel oogmerk¹²⁵.

75. Belangrijk voor de eerste factor is dus m.n. waarvoor het auteursrechtelijke werk daadwerkelijk gebruikt wordt. De reproductie van eenzelfde auteursrechtelijk beschermd werk kan dan ook in de ene situatie *'fair'* (eerlijk) zijn, en in de andere niet. Het USCO vermeldt in hun rapport dan ook dat in dit

¹²⁴ Op de website <https://chatgptiseatingtheworld.com> kan de actuele stand van de rechtszaken op de voet worden gevolgd. Deze website geeft ook een overzicht van de rechtszaken in de VS m.b.t. artificiële intelligentie en auteursrecht

¹²⁵ USCO, 'Copyright and Artificial Intelligence, part 3: Generative AI Training Report', USCO, mei 2025, 35 ev., <https://www.copyright.gov/ai/Copyright-and-Artificial-Intelligence-Part-3-Generative-AI-Training-Report-Pre-Publication-Version.pdf>

verband de verschillende soorten gebruik m.b.t. AI-ontwikkeling apart moeten worden beoordeeld. Daarnaast erkent het USCO ook dat bij tekst- en datamining het samenstellen van de database vaak niet het ultieme doel is en dat men daarom *fair use* moet beoordelen in de context van het ‘volledige’ gebruik.

76. Transformativiteit gaat over de vraag in hoeverre het nieuwe werk louter bepaalde aspecten van het originele werk vervangt of dat er ook een nieuw element wordt toegevoegd. Als er een nieuw element wordt toegevoegd dan is er minder kans dat het nieuwe werk het origineel zal vervangen op de relevante markt (factor iv). Over dit aspect oordeelt het USCO dat het trainen van een GenAI vaak transformatief is omdat het wijde *range* aan outputs kan genereren. Zoals hoger beschreven is transformativiteit niet binair maar een spectrum en dus op de vraag hoe transformatief gebruik binnen de context van AI-training juist is, zal het antwoord afhangen van de functionaliteit van het model en waarvoor het juist wordt gebruikt.

77. Het commercialiteitsaspect gaat logischerwijze over het feit of de vermeende inbreukmaker die zich beroept op *fair use* al dan niet een financieel voordeel nastreeft bij het op de markt brengen van het AI-systeem. Het USCO benadrukt dat het niet gaat over of de onderneming achter het bedrijf al dan niet *non-profit* of *for-profit* is, maar of het gebruik van het werk uiteindelijk leidt tot een financieel voordeel.

78. De tweede factor gaat over de aard van het auteursrechtelijk beschermde werk. Bepaalde werken beschouwt de rechtspraak in de VS als zijnde dichterbij de kern van auteursrechtbescherming dan andere. Zo zal voor creatieve werken (romans, films, muziek.) minder snel de *fair use* exceptie aanvaard worden dan voor feitelijke of functionele werken. Of het werk al dan niet gepubliceerd werd, wordt ook in rekening gebracht bij de beoordeling. M.b.t. AI-training vermeldt het USCO dan ook dat of de tekst- en datamining voor GenAI training onder *fair use* valt afhankelijk zal zijn van op welke werken men het AI-systeem traint.

79. De derde factor gaat over de vraag of de mate en ‘wezenlijkheid’ van het gedeelte dat in relatie staat met het auteursrechtelijk beschermde werk als geheel in redelijke relatie staat met het doel van de reproductie. Het gaat *in concreto* dan over hoeveel AI-producenten van het werk reproduceren. Is dit ‘redelijk’ in functie van het doel en hoeveel van het originele werk maakten de AI-producenten publiekelijk. Het mag duidelijk zijn dat de vraag naar hoeveelheid duidelijk in het nadeel van de toepassing van *fair use* m.b.t. TDM werkt aangezien TDM als techniek per definitie over enorm grote datasets gaat. Over het tweede aspect, het redelijkheidsaspect, spreekt het USCO zich genuanceerder uit. Het zal afhangen van het soort AI-systeem of het USCO de reproductie van volledig auteursrechtelijk beschermde werken als ‘redelijk’ beoordeelt. M.b.t. het laatste aspect vermeldt het

USCO dat wanneer AI-ontwikkelaars in hun model ervoor zorgen dat er grenzen zijn aan hoeveel hun AI-systeem publiekelijk maakt, d.m.v. computercode, dit in het voordeel zal spelen van de *fair use* exceptie.

80. De laatste factor gaat over het effect van het gebruik op de potentiële markt en op de waarde van het auteursrechtelijk beschermde werk. Bij het onderzoek moeten rechters niet alleen rekening houden met het effect op het originele werk, maar ook op afgeleide werken. Het Hooggerechtshof in de VS beschouwt deze laatste factor als de meest zwaarwegende in de beoordeling¹²⁶. Hierover oordeelt het USCO dat de reproducties die gebeuren voor het trainen van AI-systemen potentieel op een significante wijze de markt en de waarde van het beschermde werk bedreigen. De motivatie hiervoor is dat AI-systemen het mogelijk maken om *output* te creëren die op directe wijze de werken waarop ze getraind zijn te substitueren. En zelfs als het AI-systeem dit niet zou kunnen dan nog zou het de markt bedreigen omdat ze de markt gaan verdunnen door *en masse* gelijkaardige werken te produceren.

81. Hoewel het rapport van het USCO een inzicht geeft in hoe de *fair use* exceptie moet geïnterpreteerd worden in het licht van AI-training, vermeldt het bureau expliciet dat het vooralsnog onmogelijk is om de uitkomst van geschillen te voorspellen. Sommige TDM voor AI-training zal dan ook te kwalificeren vallen als *fair use*, terwijl andere niet. Dit heeft natuurlijk te maken met het feit dat *fair use* een open norm is, bestaande uit factoren waarop het antwoord niet binair is, en er uiteindelijk moet worden gekeken naar het volledige plaatje¹²⁷.

¹²⁶ Hooggerechtshof van de Verenigde Staten van Amerika [US Supreme Court], 20 mei 1985, 471 U.S. 539, 566, *Harper & Row Publishers, inc. v. Nation Enters* (raadpleegbaar via: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/471/539/>)

¹²⁷ USCO, 'Copyright and Artificial Intelligence, part 3: Generative AI Training Report', USCO, 78, mei 2025, <https://www.copyright.gov/ai/Copyright-and-Artificial-Intelligence-Part-3-Generative-AI-Training-Report-Pre-Publication-Version.pdf>

Hoofdstuk 2 Concluderende beschouwingen

82. Duidelijk is dat naar Belgisch auteursrecht TDM toegelaten is. Auteurs kunnen hun werken wel beschermen door een expliciete clause op te nemen die TDM verbiedt, maar hoe deze clause praktisch juist moet zijn opgesteld, is onduidelijk. Uit de geringe rechtspraak die al bestaat volgt de conclusie dat deze clause best expliciteert dat het gaat om een verbod voor TDM met als doel om AI op te trainen. Het verbod wordt ook best apart vermeld en niet als deel van een ander uitgebreidere clause. Daarnaast moet dit verbod door de rechthebbende worden geuit, niet in de algemene voorwaarden van een dienst dat hij gebruikt. Dat een verbod in een natuurlijke taal vermeld is, zou gelet op de technische mogelijkheden, genoeg zijn. Echter kan het geen kwaad om ook in de metadata van het bestand, bijvoorbeeld via ai.txt gegenereerd, een clause op te nemen in computerleesbare code.

83. Men mag ook niet vergeten dat het niet *per se* slecht is om als onderneming of als creatief persoon opgenomen te worden in de trainingsdata van een AI, omdat het kan zorgen voor visibiliteit¹²⁸. Wanneer je immers je volledige ondernemingswebsite onder een voorbehoud plaatst, dan zal er ook cruciale informatie welke consumenten nodig hebben, niet beschikbaar zijn voor AI-training. Als die consumenten dan AI gebruiken als een zoekmachine, dan zal jouw bedrijf minder goed vertegenwoordigd zijn in de antwoorden. Finaal is één van de belangrijkste parameters wat de kwaliteit van AI-modellen betreft de data waarop ze getraind zijn. Als meer en meer data op het internet onder het voorbehoud wordt geplaatst, dan zal de kwaliteit van het AI-model afnemen.

¹²⁸ Rankshift. (2025, May 26). *Best AI brand visibility tracking tool - Rankshift*. <https://www.rankshift.ai/>, Rankshift is een start-up dat gespecialiseerd is in het monitoren van AI visibiliteit. Zo verrichtten ze reeds onderzoek naar welke raamproducenten het meest naar boven kwamen in het zoeken naar raamproducenten in AI-applicaties: https://www.linkedin.com/posts/seowilliam_insights-raamindustrie-activity-7317849172286595073-OTxB?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAACwIwQ4BTvwf2dDm0ypqAiRWt7UeKrdQW7A

Deel IV VRAAGSTUKKEN OVER DE OUTPUTZIJDE

84. Dit deel bespreekt de andere zijde van het generatieproces bij GenAI. Eens er een door AI gegenereerd werk is, rijzen er ook heel wat vragen. Zo is het *prima facie* helemaal niet duidelijk bij wie de auteursrechten op een werk gegenereerd door AI liggen. Of er überhaupt auteursrechten op een werk gegenereerd door AI liggen, is evenmin voor de hand liggend. De gebruiksvoorwaarden van AI-applicaties zullen *de rechten* op een werk soms overdragen van de AI-provider op de AI-gebruiker (*infra* rnr. 106 ev.). Echter, wat deze *rechten* inhouden is meestal niet duidelijk, en het is ook helemaal niet zeker of de AI-provider de rechten in beginsel heeft om over te dragen. Sommige gebruiksvoorwaarden gaan zeer ver in het beperken van rechten t.o.v. de gebruiker, hoewel het niet duidelijk is op basis van het huidige juridische kader of zij dit kunnen doen.

Hoofdstuk 1 Auteursrecht

Titel 1 RECHTEN OP EEN DOOR AI-GEGENEREERD WERK

85. Vandaag de dag worden aan de lopende band werken gegenereerd met artificiële intelligentie. De vraag die zich vanuit auteursrechtelijke hoek stelt, is of het auteursrecht deze werken kan beschermen. Het lijkt een simpele vraag, het antwoord is echter complex.

86. Auteursrecht vereist principieel geen formaliteiten, het komt tot stand louter door de creatie van een ‘een werk van letterkunde of kunst’¹²⁹. Hoewel het zo niet lijkt, is het beschermde voorwerp beslist ruimer dan Kunst en Cultuur. In de InfoSoc-richtlijn spreekt de Europese wetgever over de bescherming van ‘werken’¹³⁰, en in de Conventie van Berner wordt een enuntiatieve lijst gegeven van werken die bescherming kunnen genieten¹³¹. Voorbeelden in deze lijst omvatten: producties in het literaire, artistieke of wetenschappelijke domein zoals boeken, pamfletten, choreografische werken;

¹²⁹ Art. XI.165, §1, lid 1 WER

¹³⁰ Art. 2, lid 1, sub a en art. 3, lid 1 InfoSoc-richtlijn

¹³¹ Art. 2, lid 1 Berner Conventie voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst van 9 september 1886, aangevuld te Parijs op 4 mei 1896, herzien te Berlijn op 13 november 1908, aangevuld te Bern op 20 maart 1914, herzien te Rome op 2 juni 1928, te Brussel op 26 juni 1948, te Stockholm op 14 juli 1967 en te Parijs op 24 juli 1971. De Bernerconventie werd meerdere malen gereviseerd, België ratificeerde de geamendeerde Paris Act van 1971 in 1999 door de Wet van 25 maart 1999 betreffende de toepassing op de Belgen van zekere bepalingen van de Berner Conventie voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst van 9 september 1886, aangevuld te Parijs op 4 mei 1896, herzien te Berlijn op 13 november 1908, aangevuld te Bern op 20 maart 1914, herzien te Rome op 2 juni 1928, te Brussel op 26 juni 1948, te Stockholm op 14 juli 1967 en te Parijs op 24 juli 1971, gedaan te Parijs op 24 juli 1971 en van het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en omroeporganisaties, gedaan te Rome op 26 oktober 1961, BS 10 november 1999, 41.931, <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/1999/03/25/1999015238/staatsblad>

architecturale werken, etc... De conclusie is dat er geen duidelijk afgebakend beschermingsvoorwerp bestaat voor auteursrecht, zowel internationaalrechtelijk, op Europees niveau, of op nationaal niveau.

87. Zoals hoger aangehaald is het auteursrecht partieel geharmoniseerd door de vele richtlijnen (*supra* rnr. 43). Het is aan het Hof van Justitie van de Europese Unie om begrippen uit de richtlijnen te interpreteren. In het mijlpaalarrest *Brompton t. Chedech-Get2Get* werd duidelijk dat het auteursrecht bescherming biedt aan de uitdrukkingen van ideeën, en niet deze ideeën als dusdanig¹³². Dit noemen rechtsgeleerden de idee-expressiedichotomie binnen het auteursrecht¹³³. Toegepast op creaties van AI is de eerste horde overwonnen. Het is duidelijk dat AI-systemen vooralsnog altijd op een manier werken waardoor de *output* in ieder geval te kwalificeren valt als zijnde een uitdrukking.

88. Deze uitdrukking moet verder nog voldoen aan drie voorwaarden volgens het *Levola*-arrest dat het begrip 'werk' zoals in de InfoSoc-richtlijn interpreteerde¹³⁴. Zo moet het gaan om een nauwkeurige, een objectieve en een originele uitdrukking. De nauwkeurigheid-/objectiviteitsvoorwaarde vertaalt zich in twee aspecten. Enerzijds moet een werk nauwkeurig en objectief kunnen worden uitgedrukt. *In casu* werd geoordeeld dat een bepaalde smaak hier niet aan voldoet nu deze afhankelijk is van te veel subjectieve en individuele factoren (smaakbeleving, leeftijd, smaakervaring, etc.). Anderzijds houdt deze voorwaarde ook in dat men het werk nauwkeurig en objectief moet kunnen identificeren. Bij de beoordeling van dit aspect houdt het Hof rekening met het volgende: 1° of de toezichthoudende autoriteiten duidelijk en nauwkeurig kunnen vaststellen wat bescherming geniet, en 2° of marktdeelnemers (zoals particulieren) duidelijk en nauwkeurig kunnen onderscheiden wat auteursrechtelijken ten behoeve van derden, en a fortiori van concurrenten, beschermen. Het is duidelijk dat dit bij smaken en geuren allesbehalve evident is¹³⁵. Wat betreft door AI gegenereerde werken is het duidelijk dat vooralsnog ook aan deze voorwaarden voldaan wordt.

89. De derde voorwaarde is een stuk moeilijker. 'Originaliteit' interpreteerde het Hof in het *Infopaq*-arrest als zijnde dat het werk '*een eigen intellectuele schepping van de auteur moet vormen*'¹³⁶. Het werk moet m.a.w. een uitdrukking zijn van diens persoonlijkheid. In het *Painer*-arrest duidt het Hof dat dit het geval is wanneer de auteur bij het maken van het werk zijn creatieve bekwaamheden tot

¹³² HvJ 11 juni 2020, C-833/18, 'Brompton Bicycle Ltd/Chedech-Get2Get', rnr. 27; herbevestiging van oude cassatierechtspraak die betrekking had op de oude Nieuwe (sic.) Auteurswet - Cass. 19 maart 1998, 'Euro Shoe Unie nv t. Brantano nv' - '*Het uitsluitend aan de auteur van een werk van letterkunde of kunst toekomende recht om het op welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren of te laten reproduceren, heeft niet tot strekking een idee of concept te beschermen, en houdt evenmin verband met de bescherming van de belangen van een onderneming. (Art. 1, § 1, eerste lid, Nieuwe Auteurswet.)*'

¹³³ PEDE, V., VANHERPE, J., 'Auteursrechtelijke bescherming van een opvouwbare handtas: Gezakt of niet gezakt, that is the question', *R.A.B.G.*, 2017/20, p. 1562-1566.

¹³⁴ HvJ 13 november 2018, C-310/17, 'Levola Hengelo/Smilde Foods'

¹³⁵ VANHEES, H., *Handboek intellectuele rechten*, Intersentia, 2020, p. 26

¹³⁶ HvJ 16 juli 2009, C-5/08, 'Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening', <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62008CJ0005>, rnr. 34.

uiting heeft kunnen brengen op een originele manier door het maken van vrije en creatieve keuzes¹³⁷. De beoordeling *in concreto* of het gaat om een scheppende activiteit zoals het aangehaalde arrest vooropstelt, vereist een driedelige analyse. Drie vragen moeten als positief worden beoordeeld. *Primo*, is er de vraag of de auteur creatieve keuzes maakt. *Secundo*, de vraag of er voldoende en vrije keuzes gemaakt zijn door de auteur. *Tertio*, worden die keuzes uiteindelijk weerspiegeld in de daadwerkelijke vorm. De eerste en de derde vraag betreffen feitelijke vragen, de tweede vraag is een juridische¹³⁹.

90. Ter evaluatie van deze tweede vraag moet erop gewezen worden dat er veel verschillende gradaties zijn in het gebruikmaken van artificiële intelligentie voor werken. Zo zijn er al zaken (*infra* rnr. 90) waar het AI-systeem zelf, zonder *prompts* van de AI-gebruiker, (hier is er *de facto* geen echte gebruiker) werken tot stand kan brengen. Daarnaast is het mogelijk om in AI-applicaties met een zeer korte *prompt* een afbeelding tot stand te brengen. De volgende stap is dat de gebruiker aan *prompt engineering* doet. *Prompt engineering* is via heel gedetailleerde prompts het AI-systeem in een bepaalde richting gaan sturen. Het is ook mogelijk om door een lang proces van *prompt engineering* en d.m.v. gerichte selectie en bijsturing van het systeem tot het uiteindelijk gewenste resultaat te komen. Volgende onderdelen bespreken deze gradaties a.d.h.v. de beperkte internationale rechtspraak die beschikbaar is.

Afdeling 1 Het AI-systeem maakt volledig autonoom een creatief werk

91. Het antwoord op de vraag, of een AI-systeem als het volledig autonoom een werk kan genereren, er ook auteursrechten op dat werk kunnen gelden, moet duidelijk negatief beantwoord worden. Deze techniek zal namelijk al falen bij de eerste vraag ter beoordeling van het originaliteitscriterium, nl. heeft de auteur creatieve keuzes gemaakt? In dit geval is het antwoord zeer duidelijk, neen. Dit bevestigde de rechtszaak van *Stephen Thaler t. Perlmutter*. De coverfoto van deze bachelorproef was in deze zaak het voorwerp van discussie. Stephen Thaler is een computerwetenschapper uit de USA en houdt zich al sinds de jaren 1980 bezig met de ontwikkeling van AI-systemen. Daarnaast is hij ook geobsedeerd met het toekennen van rechten aan zijn AI-systemen. Zo probeerde hij al over de hele wereld zijn AI-systeem DABUS dat instaat is autonoom uitvindingen te doen, octrooirechten te laten genieten¹⁴⁰. Zo heeft dr. Thaler ook een AI-systeem op

¹³⁷ HvJ 1 december 2011, C-145/10, 'Eva Maria Painer/Standard VerlagsGmbH', rnr. 87 ev.

¹³⁸ Zie *a contrario* HvJ 4 oktober 2011, C-403/08, 'Football Association Premier League Ltd. and Others/QC Leisure and Others', <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62008CJ0403>

¹³⁹ GEIREGAT, S., 'Bewijs van auteursrechtbescherming in het post-GenAI-tijdperk', *AM*, 2024/4, 497-510, rnr. 6

¹⁴⁰ Zie in dat verband o.a. volgende zaken: UK Supreme Court 20 december 2023, [2023] UKSC 49, *Thaler (appellant) v Comptroller-General of Patents, Designs and Trademarks (Respondent)*, https://supremecourt.uk/uploads/uksc_2021_0201_judgment_3f445a5dc7.pdf (verloren); EOB 21 december 2021, J 0008/20, *Food Container*, Thaler S. (raadpleegbaar via: <https://www.epo.org/boards-of-appeal/decisions/pdf/j200008eu1.pdf>) (verloren); United States Court of Appeals for the Federal Circuit 5 augustus 2022,

poten gezet dat instaat is autonoom creatieve werken te genereren genaamd *'The Creativity Machine'* dat het werk *'A recent entrance into paradise'* heeft gemaakt. Bij zijn claim van auteursrecht op het werk bij het US Copyright Office gaf hij zijn AI-systeem zelf op als auteur. De US Copyright Office accepteerde dit niet aanzien zij enkel mensen aanzien als auteur. Thaler ging in beroep, maar ondertussen heeft de Court of Appeals van het district Columbia op dezelfde manier over de zaak geoordeeld¹⁴¹. Dit versterkt het antropocentrisch karakter van het auteursrecht (*infra* rnr. 104), maar beoordeelde echter niet of er überhaupt auteursrechten op het werk rusten.

Afdeling 2 Simplistische *prompts*

92. Binnen deze categorie behoort het grootste aantal *prompts* die op dagdagelijkse basis AI-gebruikers ingeven in Generatieve AI-systemen zoals ChatGPT, bijvoorbeeld: *"genereer een nieuw logo voor mijn broodjeszaak in de kleur rood, met handelsnaam t'Hoekske"*; *"maak een passende coverfoto voor mijn bachelorproef over..."*; etc. Wanneer de gebruiker van het AI-systeem zulke simplistische *prompts* gebruikt voor het genereren van een werk, dan kan dit onmogelijk beschouwd worden als voldoende creatieve keuzes. De gebruiker geeft hier immers een idee aan het AI-systeem, maar de concrete uitwerking van dat idee gebeurt door het AI-systeem zelf.

93. Een Tsjechische zaak had betrekking op een via GenAI gegenereerd werk waarbij de *inputprompt* het volgende was: *"creëer een visuele afbeelding van twee partijen die een zakelijk contract sluiten in een formele setting, bijvoorbeeld in een conferentiezaal of in een kantoor van een advocatenkantoor in Praag. Toon enkel de handen."* Het advocatenbureau dat de afbeelding had gemaakt claimde in de zaak auteursrechten op deze afbeelding. De Praagse gemeenterechtbank wees de vordering af omdat de eiser niet betwistte dat de afbeelding via GenAI werd gemaakt. Het Tsjechisch recht beschouwt enkel natuurlijke personen als auteur. Omdat niet betwist werd dat het werk tot stand kwam met behulp van GenAI, en het AI-systeem zelf geen rechten kan genieten, moest de eiser aantonen hoe hij, weliswaar met behulp van GenAI, het werk had gecreëerd. De eiser had louter en alleen zijn verklaring om zich op te steunen, en dus oordeelde de Praagse rechtbank in deze zaak dat er onvoldoende bewijs was om deze als auteur te beschouwen. Deze zaak oordeelt niet over het feit of deze *prompt* genoeg zou zijn om auteursrechten te claimen, maar toch is ze belangrijk in het licht van

2021-2347, *S. Thaler v Katherine K. Vidal, under secretary of commerce for intellectual property and director of the United States Patent and Trademark Office*, (raadpleegbaar via: https://www.cafc.uscourts.gov/opinions-orders/21-2347.OPINION.8-5-2022_1988142.pdf) (verloren)

¹⁴¹ United States Court of Appeals, for the district of Columbia circuit, 18th of March 2025, no. 23-5233, *Thaler v Perlmutter*

het bewijsrecht^{142 143} (*infra* rnr. 100 ev.). De kans dat het in deze zaak zou gaan over voldoende vrije en creatieve keuzes, lijkt toch eerder klein.

Afdeling 3 *Prompt engineering en verregaande instructies*

94. Verregaander dan de aangehaalde simplistische *prompts* is *prompt engineering*. Onder *prompt engineering* verstaat men: het proces van structureren of maken van een instructie met het oog op het verkrijgen van de best mogelijke output van een generatieve artificiële intelligentie. Dit kan bijvoorbeeld door herschrijven van een input, context geven, instructies die teruggrijpen naar eerdere ‘conversaties’ met het AI-systeem, of een karakter beschrijven voor het AI-systeem waar het moet redeneren zoals dat karakter¹⁴⁴.

95. Deze vorm van het gebruiken van artificiële intelligentie leunt dichter aan tegen het gebruiken van een hulpmiddel. Zo is er al bepaalde rechtspraak in dit opzicht dat inzicht verschaft of hier auteursrechten kunnen gelden op de gegenereerde werken.

96. De eerste zaak die een inzicht geeft in gegenereerde werken gebruikmakend van dit proces is de afwijzing door het US Copyright Office (verder: USCO) van auteursrechten op het werk ‘*Zarya of the Dawn*’. Een stripverhaal gecreëerd door Kris Kashtanova. Kashtanova had de tekst van het stripverhaal zelf geschreven, maar de afbeeldingen had hen¹⁴⁵ gemaakt a.d.h.v. Midjourney, een GenAI-tool die *digital artists* vaak gebruiken. Het creatief proces van Kashtanova bestond eruit om door middel van een gedetailleerde tekstprompt een selectie van vier afbeeldingen te laten genereren. Daarna koos hen één afbeelding uit de vier, paste hen de prompt nog wat aan, om zo weer een selectie van vier afbeeldingen te laten genereren, enz. tot er een geslaagde afbeelding was. Het is duidelijk dat dit proces een stuk meer tijd in beslag neemt dan één simpele tekstprompt zoals in de Praagse zaak.

97. In de aanvraag tot auteursrecht op het stripverhaal had aanvrager initieel niet aangegeven dat een substantieel gedeelte van hen werk d.m.v./m.b.v. GenAI tot stand was gekomen. Het USCO kwam echter dit feit op het spoor door de publieke verklaringen van de aanvrager op sociale media. Het Amerikaanse Auteursrechtbureau, niet erg opgezet met dit feit, gaf aanvrager de kans hun aanvraag te amenderen zodat zij met dit feit rekening konden houden. Het USCO besliste dat de aanvrager wel auteursrecht kreeg op de teksten in hun stripverhaal, alsook op de lay-out van het geheel, maar niet op de gegenereerde afbeeldingen. Zo besloot het USCO dat dit creatief proces niet volstond om

¹⁴² Gemeentelijke rechtbank Praag zaak 10 C 13/2023 van 11 oktober 2023, S. Š. t. *Taubel Legal* (https://msp.gov.cz/documents/14569/1865919/10C_13_2023_10/108cad3e-d9e8-454f-bfac-d58e1253c83a)

¹⁴³ GEIREGAT, S., ‘Bewijs van auteursrechtbescherming in het post-GenAI-tijdperk’, *AM*, 2024/4, 497-510, rnr. 9

¹⁴⁴ Wikipedia contributors. (2025, April 17). *Prompt engineering*. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Prompt_engineering

¹⁴⁵ Kris Kashtanova is een non-binair persoon (https://www.linkedin.com/posts/kris-kashtanova-291abb5a_today-i-received-a-non-binary-driving-license-activity-7004655270995922944-GdW4/)

auteursrechten te laten gelden op de gegenereerde afbeeldingen. Het voornaamste argument dat het USCO hiervoor opwerpt is dat Kashtanova *Midjourney* niet als hulpmiddel gebruikte. *Midjourney*, althans het USCO, is te onvoorspelbaar in zijn werking om als hulpmiddel aanzien te kunnen worden (cf. het *black box* karakter van AI-systemen). In zijn beslissing vervolgt het USCO dat volgens een precedent geschapen door het Amerikaanse hoogerechtshof (*Supreme Court*) het zo is dat als auteur moet aanzien worden de persoon die ‘*the inventive mastermind*’ is achter de afbeelding. Door de werking van *Midjourney* is het echter zo dat de tekstuele prompt maar een minimale invloed heeft op de uiteindelijke output. Het centrale argument in de afwijzing van copyrights op de afbeeldingen in ‘*Zarya of the Dawn*’ is dat bij het gebruik van *Midjourney*, er te weinig controle en voorspelbaarheid is vanuit de gebruiker, om *Midjourney* als instrument te kunnen kwalificeren¹⁴⁶.

98. Opmerkelijk is dat in een Chinese zaak waarbij volledig hetzelfde creatieve proces werd gebruikt door de auteur, de rechters wel auteursrechten verleenden op het werk. Zo oordeelde het Internethof van Beijing (*supra* rnr 31) in de zaak *Li t. Liu* dat een gegenereerde afbeelding d.m.v. de GenAI-applicatie *Stable Diffusion* wel degelijk een intellectuele creatie van de auteur kan zijn. In deze zaak had de heer *Li* een foto laten genereren en deze geplaatst op zijn account op het Chinese sociale media platform ‘*The Little Red Book*’. De heer *Liu* had deze afbeelding gebruikt en zelfs het watermerk dat stond op de afbeelding verwijderd. De heer *Li* claimt daarom auteursrecht op het werk en wou ook een schadevergoeding. In de zaak kon de eiser duidelijk aantonen hoe hij tot het werk was gekomen. Hij kon d.m.v. een volledig stappenplan zijn creatief proces uit de doeken doen. In dit stappenplan staat welke technische parameters hij gebruikte in *Stable Diffusion*, welke tekstuele prompts hij invoerde, welke negatieve prompts hij toepaste (om te vermijden dat bepaalde elementen in het werk verschenen), en welke aanpassingen hij daarna nog in het programma uitvoerde. Daarnaast argumenteerde de advocaat van de eiser ook dat het feit dat zijn cliënt specifiek voor *Stable Diffusion* uit een reeds zeer uitgebreid aanbod van GenAI-applicaties had gekozen, al als een creatieve keuze moet worden aanzien. Ten derde argumenteerde de eiser dat de keuze van de woorden in de tekstuele prompt de esthetische smaak van de auteur weerspiegelen en dus een creatieve keuze. Hieruit volgt volgens de advocaat dat deze selectie en keuze van parameters, woorden en programma, het resultaat zijn van een intellectueel werk van zijn cliënt dat origineel is. Het hof volgde hem in zijn argumentatie. Het feit dat de eiser zijn creatief proces in feite volledig kon reproduceren d.m.v. de woorden in de prompts en de parameters in *Stable Diffusion* getuigen volgens het Internethof in Beijing van een intellectuele prestatie. Het hof vervolgt in zijn dictum dat niet alle intellectuele prestaties te beschouwen zijn als originele prestaties. Onder originaliteit verstaat het hof hier dat de auteur het werk op onafhankelijke wijze voltooide en zijn persoonlijke uitdrukking weerspiegelt. Met betrekking tot dit

¹⁴⁶ USCO 21 februari 2023, *Zarya of the Dawn* (raadpleegbaar via: <https://www.copyright.gov/docs/zarya-of-the-dawn.pdf>)

criterium oordeelde het hof dat het feit dat de eiser in zijn *prompt* woorden gebruikte die het karakter en de presentatie van de afbeelding beschreven, alsook de parameters wijzigde van het werk m.b.t. de compositie en lay-out, dit keuze van de eiser weerspiegelden. Het hof accepteerde op basis van deze gronden dat er auteursrechten gelden op dit werk. Het hof veroordeelde de tegenpartij tot het betalen van een schadevergoeding van 500¥ (€ 62,10¹⁴⁷)¹⁴⁸.

Afdeling 4 Doctrine

99. Of een AI-gegenereerd werk op basis van *prompts* volgens de Europese wetgeving ooit kan worden beschermd door het auteursrecht is dus vooralsnog onzeker en dit gegeven zorgt dan ook voor discussie in de rechtsleer. Een stem in het debat die deze mogelijkheid tegensprekt is **WYMEERSCH**¹⁴⁹. Haar voornaamste argument tegen het verlenen van auteursrecht op werken gegenereerd door AI d.m.v. *prompts* is dat de bijdrage van het AI-systeem te zwaar opweegt tegen de bijdrage van de mens. Het Infopaq arrest verduidelijkte dat er drie fasen zijn bij de creatie waarin een auteur een creatieve bijdrage kan leveren. De eerste fase is de conceptuele fase, de fase waarin de auteur een idee heeft en die tot uiting wil brengen door zijn keuze in technieken. In deze eerste fase is het aannemelijk dat de bijdrage van de mens groter is dan die van het AI-systeem. Het zal de mens zijn die het idee krijgt en opzoek gaat naar een AI-systeem om deze te veruitwendigen. De keuze over welk AI-systeem hij zal gebruiken, is op zich al een creatieve keuze. Dit bevestigt ook het bovenstaande Chinese vonnis. In een tweede fase voert de auteur het idee uit a.d.h.v. de gekozen technieken. Het is in deze fase dat het AI-systeem in grote mate tussenkomt. Gebruikers van AI-systemen hebben geen begrip van hoe het systeem tot een bepaalde output komt als gevolg van het *black box* karakter van AI-systemen. Een derde fase is de redactiefase. Hier kan de mens terug input leveren door de output manueel te wijzigen of door opnieuw zijn prompt aan te passen. Volgens **WYMEERSCH** weegt de mate van invloed dat het AI-systeem heeft in de uitvoerende fase zwaarder op dan de invloed van de mens in de conceptuele en redactionele fase. Kort gezegd zullen de creatieve keuzes van de gebruikers onvoldoende tot uiting komen in de AI-output. Volgens haar is het om die reden dan ook onmogelijk dat output gegenereerd met AI op basis van *prompts* ooit auteursrecht zal kunnen genieten^{150 151}. Wanneer het auteursrecht de output niet beschermt, dan behoort ze tot het openbaar domein. De auteurs van een rapport voor

¹⁴⁷ Rekening houdend met de wisselkoers d.d. 17 mei 2025.

¹⁴⁸ Beijing Internet Court, Jing 0490 Min Chu No. 11279 (2023), 21 november 2023, *Li v Liu*, <https://english.bjinternetcourt.gov.cn/pdf/BeijingInternetCourtCivilJudgment112792023.pdf>

¹⁴⁹ Dra. Paulien Wymeersch doet onderzoek aan de Universiteit Gent naar de inpassing van AI-systemen en AI-output in het vermogensrecht, meer bepaald het goederenrecht en intellectuele rechten.

¹⁵⁰ WYMEERSCH, P., 'Terms of Use on the Commercialisation of AI-Produced Images and Copyright Protection', EIPR, 2024 issue 6, 374.

¹⁵¹ GEIREGAT, S., WYMEERSCH, P. 'Ifese Webinar Intellectuele Eigendomsrechten en AI', IFESE-vzw *youtubekanaal*, <https://www.youtube.com/watch?v=EjjysNQcmVo&t=4883s>, vanaf 1:10:00. (*) IFESE is het Instituut voor Filosofische en Sociaalwetenschappelijke Educatie en biedt regelmatig webinars en lezingen aan van gastsprekers over tal van domeinen waaronder: recht, economie, politiek, filosofie... (<https://www.ifese.be/over-ons/>).

de Europese Commissie over de uitdagingen van AI m.b.t. intellectuele rechten poneren dat output wel degelijk auteursrechtelijke bescherming kan genieten, zolang er maar genoeg creatieve keuzes gebeurd zijn door een mens in eender welk stadium van het proces. Dit concluderen zij uit de jurisprudentie van het Hof van Justitie, men name het arrest *Levola Hengelo*. Volgens hen zal uiteindelijk het Hof focussen op de creatieve keuzes die geleverd zijn ter beoordeling van het wel of niet toekennen van auteursrecht¹⁵². Een andere opvatting die leeft binnen de sector is dat er óf een *sui generis*-regime moet komen voor rechten rond AI-systemen, óf dat er auteursrechten kunnen gelden op de output, mits er een vergoedingssysteem komt voor de auteurs van het materiaal waarmee het AI-systeem is getraind. Deel V van deze bachelorproef zal beide opvattingen nader onderzoeken.

Afdeling 5 Tendens: auteursrechten op GenAI gegenereerde werken, een kwestie van bewijs?

100. Hoewel het vooralsnog onduidelijk is of er überhaupt auteursrechten kunnen gelden op gegenereerde werken, vertrekt deze afdeling vanuit de hypothese dat dit wel het geval kan zijn. Dan zal de rechter, volgens de hoger aangehaalde rechtspraak, de voorwaarde van ‘voldoende menselijke creatieve keuzes’ als beoordelingsgrond gebruiken. Zo lijkt het dan ook de taak van (de advocaat van) de vermeende auteursrechthebbende om de rechter te overtuigen dat, ondanks het gebruik van AI, zijn werk toch aan die voorwaarde voldoet. De kwestie van bewijs in zo’n argument wordt dan ook belangrijk. Desondanks het adagium *actori incumbit onus probatio*¹⁵³, zal door de opkomst van AI in bepaalde gevallen de bewijslast omkeren.

101. *De lege lata* is het zo dat er een vermoeden van auteurschap geldt op werken wanneer een handtekening, naam of gekende initialen op een werk staan¹⁵⁴. Bovendien wordt in de rechtspraak wanneer een werk tot de klassieke kunsten lijkt te behoren, of wanneer er kennelijk of klaarblijkelijk uiting is van creatieve keuzes, niet gevraagd om deze te bewijzen¹⁵⁵. Het uitgangspunt was dat er wel ergens een natuurlijke persoon met creatieve vrijheid in het proces moest zijn geweest. Dit uitgangspunt kunnen we nu door de opkomst van AI volledig achterwege laten.

102. Uit de natuur van de mens komt er zo een risico op malafide strategische gedragingen. Wanneer rechters hun beoordeling enten op de voorwaarde van voldoende vrije en creatieve keuzes, dan zullen eisers gewoonweg niet aangeven dat zij AI gebruikt hebben, zeggen dat zij het in zeer

¹⁵² HARTMANN, C., E.M. ALLAN, J. HUGENHOLTZ, P., QUINTAIS, J.P., GERVAIS, D., ‘Trends and Developments in Artificial Intelligence – Challenges to the Intellectual Property Rights Framework, Final Report’, *European Union*, 2020, 67 ev, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/trends-and-developments-artificial-intelligence-challenges-intellectual-property-rights-framework>

¹⁵³ Adagium uit Romeins recht ‘de eiser draagt de bewijslast’, gecodificeerd eerst in het Napoleontische oud Burgerlijk wetboek onder art. 1315, thans opgenomen in het nieuw Burgerlijk Wetboek onder art. 8.4, lid 1: ‘hij die meent een ander in rechte te kunnen aanspreken moet die rechtshandelingen of feiten bewijzen die daaraan ten grondslag liggen.’

¹⁵⁴ Art. XI.170, lid 2 WER

¹⁵⁵ GEIREGAT, S., ‘Bewijs van auteursrechtbescherming in het post-GenAI-tijdperk’, *AM*, 2024/4, rnr. 13

beperkte mate gebruikt hebben of *ex post* hun *prompts* bewerken. Daarnaast is er ook nog het risico dat derden AI-werken die zich bevinden in het openbaar domein onrechtmatig zullen toe-eigenen. De AIA legt t.a.v. AI-aanbieders de transparantieplichting op dat zij de output van het AI-systemen moeten merken met een tekst in machineleesbaar formaat¹⁵⁶. Hoe deze markering in de praktijk haalbaar zal zijn is nog maar de vraag en wat precies een 'machineleesbaar formaat' inhoudt is evenmin duidelijk. Daarnaast rust vanuit de AIA ook op gebruikers¹⁵⁷ van AI-systemen in bepaalde situaties de plicht om te vermelden dat hun content kunstmatig is gegenereerd of gemanipuleerd. Voor wat betreft teksten maakt de AIA expliciet melding van teksten gepubliceerd om het publiek te informeren over aangelegenheden van algemeen belang, die geen proces van menselijke toetsing of controle hebben ondergaan. De enige andere content die onderhevig is aan deze plicht zijn *deepfakes*¹⁵⁸. De transparantieplichtingen die voortvloeien uit de gloednieuwe AIA zijn enerzijds vaag voor de aanbieders, en anderzijds beperkt voor gebruikers. Bovendien sluiten ze in geen geval uit dat gebruikers de watermerken van aanbieders verwijderen.

103. Op grond van deze redenen is het dan ook dat GEIREGAT oproept voor rechters om wantrouwig te zijn t.a.v. 'werken' in post-GenAI-tijden. Het vermoeden dat tot nu toe geldt *ex. art. XI.170 WER* kan volgens hem onmogelijk worden volgehouden. Wanneer het vermoeden blijft gelden zal het immers in een geschil zeer moeilijk zijn om te bewijzen dat een werk d.m.v. AI is gemaakt door de andere partij. Rechters zullen zich verplicht zien om bewijs te vragen van het creatief proces en bij voorkeur dan nog met een aantoonbare datum. Finaal pleit hij er ook voor dat de opkomst van AI een ideale gelegenheid is om de beschermingsdrempel wat betreft auteursrecht aanzienlijk te verhogen¹⁵⁹. Het is nu eenmaal zo dat de originaliteitsdrempel zeer laag ligt. Zo oordeelde het Hof van Justitie bijvoorbeeld in het Infopaq-arrest dat een combinatie van elf opeenvolgende woorden voldoet aan de originaliteitsvoorwaarde¹⁶⁰.

¹⁵⁶ Art. 50, sub 2 AIA

¹⁵⁷ Gebruiksverantwoordelijken in woorden van de AIA

¹⁵⁸ Art. 50, sub 4, lid 1 *juncto* art. 3, (60) AIA: onder *deepfakes* moet worden verstaan materiaal dat een gelijkenis vertoont met bestaande personen, voorwerpen, plaatsen, entiteiten of gebeurtenissen, dat ten onrechte voor authentiek of waarheidsgetrouw kan worden aanzien en dat niet deel uitmaakt van een kennelijk artistiek, creatief, satirisch, fictief of analoog programma. Zie *supra* rnr. 101 m.b.t. de problematieken in verband met *deepfakes*.

¹⁵⁹ GEIREGAT, S., 'Bewijs van auteursrechtbescherming in het post-GenAI-tijdperk', *AM*, 2024/4, rnr. 35 ev.

¹⁶⁰ HvJ 16 juli 2009, C-5/08, 'Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening', <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62008CJ0005> rnr. 76 'Dictum (1) - Een handeling die onderdeel is van een data-captureprocedé waarbij een uit elf woorden bestaand fragment uit een beschermd werk in een computer geheugen wordt opgeslagen en wordt geprint, kan vallen onder het begrip gedeeltelijke reproductie in de zin van artikel 2 van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij indien — hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan — de aldus weergegeven bestanddelen de uitdrukking zijn van de eigen intellectuele schepping van de auteur ervan.'

Titel 2 RECHTHEBBENDEN VAN AI-GEGENEREERDE WERKEN

Afdeling 1 Antropocentrisch karakter van het auteursrecht

104. Het Belgisch auteursrecht heeft als duidelijke voorwaarde dat enkel de ‘auteur’ recht heeft op het genieten van auteursrechten op zijn werk¹⁶¹. De auteur is een natuurlijke persoon, zo blijkt uit de lezing van art. XI.170, lid 1 WER. Volgens het vigerende recht zal het daarom onmogelijk zijn om een AI-systeem als auteur te aanzien. Het is niet duidelijk wie dan wel die rechten kan opeisen als ‘auteur’. In het pre-GenAI-tijdperk leek het logisch dat een producent van een creatief instrument/hulpmiddel nooit auteur kon zijn. Zo kon de producent van een penseel onmogelijk de auteur zijn van een schilderij. Hier gaat het evenwel om een complexer hulpmiddel dan een penseel. Een GenAI-systeem zal zoals al aangehaald ook in veel gevallen een grote creatieve bijdrage leveren aan de output. De vraag die zich dan stelt is of de AI-producent van rechtswege beschouwd kan worden als een (co-)auteur. Deze vraag moet negatief beantwoord worden. Uit de bewoordingen van art. XI.170, lid 1 WER kan *a contrario* worden afgeleid dat enkel natuurlijke personen als auteurs kunnen worden erkend, zodat een AI-producent in de huidige stand van het recht nooit als (co-)auteur kan worden beschouwd.

105. *Quid*, de hypothese waar één natuurlijke persoon programmeur een AI-systeem ontwikkeld en deze vrij laat gebruiken door iemand anders? Kan die programmeur als auteur beschouwd worden omdat hij de code van het AI-systeem geschreven heeft en dat AI-systeem een substantiële bijdrage levert in de uiteindelijke output? De voorwaarde van originaliteit vult de rechtsleer in als zijnde de aanwezigheid van twee elementen. Het objectieve element is de aanwezigheid van een intellectuele arbeid door de auteur, en het subjectieve element is dat er tussen het werk en de auteur een band moet zijn. In het licht van de hypothese kan worden gesteld dat de programmeur wél een intellectuele prestatie heeft geleverd: hij heeft de software geschreven en volledig uitgedacht. Men kan zelfs stellen dat hij meer intellectuele arbeid heeft verricht dan de uiteindelijke gebruiker. Echter, zal deze hypothese falen naar de substantiële voorwaarde. De band tussen de programmeur en het uiteindelijke werk lijkt moeilijk te maken en ook zijn intellectuele arbeid staat maar in indirecte verhouding tot het werk.

106. De conclusie lijkt duidelijk, als er al auteursrechten gelden op een gegenereerd werk, dan moeten deze liggen bij de persoon die het AI gebruikt.

¹⁶¹ Art. XI.165 WER

Afdeling 2 Bespreking van de gebruiksvoorwaarden van AI-applicaties

107. De vraag die dan direct oprijst is wat m.b.t. de conventionele afwijkingen van de wet? Wat als in de gebruiksvoorwaarden van AI-applicaties de rechten van de auteur automatisch worden overgedragen op de AI-aanbieder?

108. Bij het opstellen van algemene voorwaarden voor AI-systemen zijn er twee stakeholders: enerzijds is er de gebruiker die content wil laten genereren en gebruiken zoals hij verkiest, en anderzijds is er de AI-provider die ook gegenereerde content van gebruikers wil gebruiken, bijvoorbeeld voor promotiedoeleinden of om hun AI op te trainen¹⁶².

109. Het internationale karakter van de contractuele relatie tussen de AI-aanbieder en de gebruiker dient eveneens in aanmerking te worden genomen. Vele van de AI-providers zijn immers gevestigd in de Verenigde Staten. De vraag welk recht van toepassing is wanneer een gebruiker uit de EU-auteursrecht zoekt voor zijn gegenereerd werk kan beantwoordt worden a.d.h.v. de regels uit het CLIP¹⁶³. Art. 3:102 CLIP schrijft voor dat het recht dat van toepassing is op het bestaan, de geldigheid, de registratie, de reikwijdte en de duur van een intellectueel-eigendomsrecht en alle andere zaken met betrekking tot het recht als zodanig, het recht is van de staat waar men bescherming voor zoekt. Met andere woorden, als een EU-burger auteursrechtelijke bescherming zoekt in de Europese Unie voor een werk dat een AI-systeem van een Amerikaanse AI-provider genereerde, dan gelden de principes uit de Straatsburgse rechtspraak, en niet de regels uit het Amerikaanse recht.

110. Zoals hoger beschreven is de vraag of gegenereerde content auteursrechtelijke bescherming kan genieten open voor debat en dit erkennen sommige AI-providers dan ook expliciet in hun algemene voorwaarden. Ter illustratie schrijft de AI-provider *Midjourney Inc.* in zijn gebruiksvoorwaarden voor het AI-systeem met dezelfde naam onder art. 4 *'You own all Assets You create with the Services to the fullest extent possible under applicable law'*¹⁶⁴. De woorden *'to the fullest extent under applicable law'* alluderen op het onzekere karakter wat betreft het auteursrecht van het toepasselijk recht. De gebruiksvoorwaarden van het AI-systeem *Wombo Dream* gaan nog een stap verder en alluderen zelf op de originaliteitsvereiste:

¹⁶² WYMEERSCH, P., 'Terms of Use on the Commercialisation of AI-Produced Images and Copyright Protection', EIPR, 2024 issue 6, 378.

¹⁶³ BASEDOW, J., DE MIGUEL ASENIO, P., DINWOODIE, G., DREXL, J. HEINZE, C., KUR, A., METZGER, A., PEUKERT, A., TORREMAN, P., VAN ECHOUD, M., CONTRIBUTORS, 'Conflict of laws in intellectual property : the CLIP principles and commentary / European Max Planck Group on Conflict of Laws in Intellectual Property (CLIP)', Oxford University Press, 2013.

¹⁶⁴ MIDJOURNEY, Terms of Use, <https://docs.midjourney.com/hc/en-us/articles/32083055291277-Terms-of-Service#:~:text=These%20Terms%20of%20Service%20%28%E2%80%9CTerms%E2%80%9D%29%20govern%20the%20relationship,or%20by%20any%20other%20means%20%28together%2C%20the%20%E2%80%9CServices%E2%80%9D%29.>

Wombo Dreams Terms of Service – Intellectual Property: *Users must, as individuals or in a group, contribute creative expression in conjunction with use of the Service, such as in creating or selecting prompts or user inputs to use with the tools offered by the Service. Users acknowledge that artworks generated without creative expression from the user may not be eligible for copyright expression.*¹⁶⁵

111. Naast het erkennen van de onzekerheid waar de auteursrechten liggen zijn er nog andere trends waar te nemen in de gebruiksvoorwaarden van AI-systemen. Bepaalde AI-providers beweren zo dat ofwel de gebruikers over het auteursrecht van de gegenereerde content beschikken, andere dat de werken binnen het publieke domein vallen. Hoewel sommige AI-providers het auteursrecht van de gebruiker erkennen op de gegenereerde content, zullen velen daarna henzelf een (zeer verregaande) licentie toewijzen voor het gebruik van die werken¹⁶⁶. Midjourney zal ook pas de auteursrechten van gebruikers met een omzet van meer dan \$ 1000 000 erkennen wanneer deze een ‘Mega’ of ‘Pro’ abonnement hebben. Daarnaast zijn er ook bepaalde AI-providers die opleggen dat de gebruiker ‘credit’ of ‘eer’ moeten geven aan het AI-systeem in de totstandkoming van het gegenereerde werk.

Wombo Dream Terms of Service - Attribution: *In exchange for access to or use of the Service, such as to access or use artistic tools or NFT-generation software, you agree to attribute or give appropriate credit to WOMBO for its assistance in generating any artwork in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.*

112. De bewoordingen ‘*but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use*’, houdt zeer duidelijk een manier in om van enige aansprakelijkheid af te zien (cf. onduidelijkheid over aansprakelijkheid (*supra* rnr 29)). Ook dit is een trend die waar te nemen is binnen de gebruiksvoorwaarden van veel AI-providers. Zo moeten veelal gebruikers instaan dat zij de auteursrechten hebben op hun input.

Open AI Terms of Service – Content: *You are responsible for Content, including ensuring that it does not violate any applicable law or these Terms. You represent and warrant that you have all rights, licenses, and permissions needed to provide Input to our Services.*

113. Dit gegeven doet vraagtekens oprijzen. Zoals hoger uiteengezet bij wat betreft de TDM-exceptie (*supra* rnr. 54 ev.) kunnen AI-systemen getraind worden op auteursrechtelijk beschermde content.

¹⁶⁵ <https://www.w.ai/terms-of-service-wombo-dream>

¹⁶⁶ Bijvoorbeeld Midjourney in art. 4 Terms of Service ‘*By using the Services, You grant to Midjourney, its affiliates, successors, and assigns a perpetual, worldwide, non-exclusive, sublicensable no-charge, royalty-free, irrevocable copyright license to reproduce, prepare derivative works of, publicly display, publicly perform, sublicense, and distribute the Content You input into the Services, as well as any Assets produced by You through the Service. This license survives termination of this Agreement by any party, for any reason*’. Het zal de oplettende lezer zijn opgevallen dat door het gebruik van Midjourney niet alleen een licentie wordt gegeven op de output, maar ook op de input! Bij het gebruik van bepaalde AI-systemen moeten gebruikers dus bijzonder oplettend zijn dat zij geen rechten afgeven zonder dit gewild te hebben.

Hoewel de gebruiker input kan leveren, zal het niet enkel elementen uit de gebruikers' input zijn die terugkomt in de output, maar ook de trainingsdata. Het lijkt dan onredelijk om de eventuele aansprakelijkheid volledig te leggen bij de gebruiker. Onderstaande figuur geeft een overzicht van de beschreven trends die naar bovenkwamen in het onderzoek door **WYMEERSCH** van de gebruiksvoorwaarden van vijftien AI-toepassingen¹⁶⁷.

	Artbreeder	Craiyon	DALL·E	Deep AI	Deep Dream Generator	Fotor	Images.ai	Jasper	Midjourney	Nightcafé	Pixlr	Stable Diffusion	Starry AI	Wepik	Wombo Dream
Terms on the uncertain copyright law regime						✓			✓	✓		✓	✓	✓	✓
Terms on the ownership of content	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
> User owns content		✓	✓		✓			✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
> Content is in the public domain	✓			✓			✓					✓			
Terms on attribution requirements		✓					✓						✓		✓
Terms on third party rights		✓			✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓

Figuur 8 uit WYMEERSCH, P., 'Terms of Use on the Commercialisation of AI-Produced Images and Copyright Protection', EIPR, 2024 issue 6, p. 381

Hoofdstuk 2 Conclusie

114. De vraag of een gegenereerd werk auteursrechtelijk bescherming kan genieten behoeftigd een genuanceerd antwoord. Auteursrecht vereist originaliteit en deze vereiste is niet altijd makkelijk te beantwoorden in het geval van gegenereerde werken. Er is een bepaald spectrum van manieren waarop je GenAI kan gebruiken. Aan de ene kant van het spectrum zit het GenAI-systeem waar de input die de auteur geeft nihil is (cf. The Creativity Machine), het is evident dat op deze gegenereerde werken geen auteursrecht zal gelden aangezien er dan te weinig creatieve bijdrage is door een natuurlijk persoon. Aan de andere kant bevindt zich de hypothese waar GenAI gebruikt wordt in minimale mate en als hulpmiddel. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een foto die een persoon getrokken heeft en daarna kleine wijzigingen gebeuren m.b.v. AI. In dat geval zal, met een hoge mate van waarschijnlijkheid, wel auteursrecht gelden op het werk. Alles tussen die twee uitersten is onzeker en zal het voorwerp

¹⁶⁷ WYMEERSCH, P., 'Terms of Use on the Commercialisation of AI-Produced Images and Copyright Protection', EIPR, 2024 issue 6, 374.

uitmaken van casuïstiek. Bij een simpele *prompt* van een paar regels is het onwaarschijnlijk dat auteursrecht op het gegenereerde werk zal gelden omdat dit te dicht aanleunt bij een idee, wat niet beschermd wordt binnen het geldende auteursrecht. Wanneer echter een vermeend auteursrechthebbende gebruik maakt van een GenAI op iteratieve wijze, dan is er totale onduidelijkheid of dit wel dan niet zal aanvaard worden. De opkomst van GenAI zal ook implicaties hebben op de bewijslast in auteursrechtzaken. Waar er nu wordt vertrokken in de rechtspraak vanuit het vertrouwen in de auteur, zodat er een vermoeden is dat werken op een creatieve manier tot stand komen, zullen rechters in de toekomst waarschijnlijk geneigd zijn om te vertrekken vanuit een zekere wantrouwigheid. Hierdoor zal bewijs bijhouden van het creatief proces uitermate belangrijk worden.

115. Wat hier wel uit blijkt is dat er na verloop van tijd een soort paradoxale situatie kan ontstaan waarbij op een werk gegenereerd door AI zowel geen auteursrecht, als wel auteursrecht kan gelden, afhankelijk van het aangevoerde bewijs en de interpretatie van de rechter. Dit leidt onvermijdelijk tot rechtsonzekerheid.

116. Wil je als GenAI-gebruiker zoveel mogelijk kans hebben op auteursrechten, dan is de boodschap eenvoudig. Gebruik zo weinig mogelijk artificiële intelligentie, en als je het toch doet hou dan zoveel mogelijk bewijs bij van het creatieve proces. Tenslotte is het ook belangrijk om na te gaan wat algemene voorwaarden stipuleren over de auteursrechten bij het gebruik van een AI-applicatie.

Deel V ACTUELE TENDENSEN EN *LEGE FERENDA*

117. Het laatste onderdeel van deze bachelorproef bespreekt in het eerste hoofdstuk de tendensen die internationaal worden waargenomen a.d.h.v. rechtspraak en rechtsleer. De verschillen tussen bijvoorbeeld de VS en China op vlak van het toekennen van auteursrechten op gegenereerde werken werden al duidelijk bij de bespreking van de zaken van *Zarya of the Dawn* en *Li t. Liu* (*supra* rnr. 94 ev.).

118. Het tweede hoofdstuk analyseert de uiteenlopende standpunten in de rechtsleer over welke beleidsmaatregelen vereist zijn om de auteursrechtelijke bescherming bij het gebruik van generatieve AI te waarborgen. Zo zijn er sommigen die pleiten voor een *sui generis* regime wat betreft gegenereerde werken via GenAI. Anderen pleiten voor de inrichting van een vergoedingsregeling zodat creatieve professionals niet volledig hun kostwinning op lange termijn kwijtraken. De basis van dat vergoedingssysteem vindt zijn grondslag in het auteursrecht.

119. Finaal wordt deze bachelorproef afgesloten met enkele ethische kwesties die oprijzen door het gebruik van AI.

Hoofdstuk 1 Internationale tendensen

120. De meest opvallende discrepantie die deze bachelorproef blootlegt zijn de standpunten van de rechtspraak in de VS en China. In een zaak die zeer gelijkaardig is, m.n. het genereren van kunst d.m.v. een iteratief proces m.b.v. GenAI, oordeelt een Amerikaanse rechter dat er op het werk geen auteursrechten gelden, terwijl de Chinese rechter oordeelt van wel. Er is echter nog te weinig rechtspraak om te spreken van een echte trend. Opvallend is wel dat de heersende perceptie betreffende AI-technologie tussen de bevolking van beide landen zeer ver uiteen ligt. Zo zal de gemiddelde Amerikaan eerder een koele minnaar zijn van AI-technologie (65% nerveus v. 35% enthousiast), terwijl de gemiddelde Chinees AI-technologie met open armen verwelkomt (30% nerveus v. 80% enthousiast)¹⁶⁸. Of er een correlatief verband is tussen beide bevindingen vereist weliswaar verder onderzoek gebaseerd op meer rechtspraak.

121. Binnen de Europese Unie is met de AI-act de eerste regelgeving die AI aan banden legt een feit. De AIA is vooral gefocust op het waarborgen van de veiligheid van bepaalde AI-systemen. Er zijn ook bepaalde bepalingen van toepassing op het auteursrecht, echter zijn deze nog zeer beperkt en gaat het

¹⁶⁸ Stanford University, 'The AI Index 2025 Annual Report', figuur 8.1.4 op p. 403.

vooral over transparantieverplichtingen in hoofde van de auteur en de AI-provider. De bepalingen houden echter geen regels in m.b.t. hoe de originaliteitsvereiste moet worden geïnterpreteerd.

Hoofdstuk 2 *Lege ferenda*

Titel 1 EEN *SUI GENERIS* REGIME VOOR AI-GEGENEREERDE WERKEN: (ON)NODIG?

122. Door de tekortkomingen van het huidige model pleiten sommige auteurs voor een *sui generis* regime inzake gegenereerde content. Volgens **HARDMANN & HOUSEL** is het zowel onwenselijk dat op door AI-gegenereerde werken auteursrecht kan gelden, als onwenselijk dat totaal geen rechten op deze werken kunnen gelden, en dus in het publieke domein vallen¹⁶⁹.

123. Zo argumenteren zij dat het doel van auteursrecht is om auteurs een middel te geven om geldelijke waarde te koppelen aan hun creatieve prestaties. Wanneer je aan gegenereerde werken auteursrecht verleent, dan laat je toe dat (de producenten van) AI-systemen in competitie treden met de menselijke auteurs op een oneerlijke manier. Oneerlijk, omdat AI-systemen zoals hoger aangehaald *in se* geen innovatieve creaties teweegbrengen, maar door zijn werking enkel adaptaties en derivaten van bestaande werken. Echter, zal de kwaliteit van de prestaties geleverd door GenAI steeds beter en beter worden, waardoor de kans bestaat dat op termijn de werken van AI beter zullen zijn dan de menselijke. Auteursrecht geldt bovendien automatisch. Als AI-gegenereerde werken straks beschermd worden, zullen er ongetwijfeld ondernemers zijn die met behulp van AI op grote schaal werken creëren. Ze zouden er hun verdienmodel van kunnen maken om menselijke makers aan te klagen voor auteursrechtinbreuk, bijvoorbeeld wanneer een liedje te veel lijkt op een door AI-gegenereerd nummer. Daarnaast zou door een te vrij toekennen van auteursrechten aan AI-gegenereerde werken de volledige creatieve markt in elkaar kunnen storten. Waarom zou je als consument nog betalen voor muziek, voor poëzie of in de (verre of nabije) toekomst voor een film, wanneer je exact iets kan laten genereren gratis en dan nog naar jouw eigen wensen? Waarom zou je als filmmaker nog de moeite doen om jarenlang budget bij elkaar te zoeken en jouw ideeën pitchen voor filmproducenten wanneer je die film helemaal zelf kan maken d.m.v. je computer? Dit zijn de ernstige bekommernissen die nu leven bij de creatieve sector. Men kan AI niet langer aanzien als een hulpmiddel zoals een fotocamera, een penseel of een piano dat wel is. De input die de gebruiker levert in een AI-systeem zal bijna altijd minder zijn dan de output, dit is zowel de reële waarde van het AI-systeem, maar ook de reden waarom

¹⁶⁹ HARDMAN, B., HOUSEL, J., 'A Sui Generis Approach to the Protection of AI-Generated Works: Balancing Innovation and Authorship', *SSRN Electronic Journal*, 2023, <https://doi.org/10.2139/ssrn.4557004>; deze paper is geschreven door Amerikaanse juristen, maar de relevante principes gelden ook naar Belgisch recht.

op deze werken geen auteursrecht geldt (cf. *supra* rnr. 97). Het is onwenselijk om auteursrechten te verlenen aan gegenereerde werken omdat AI-bewustzijn, emoties en intrinsieke creatieve intenties mist en omdat er een te grote disbalans is tussen de menselijke mogelijkheden en de capaciteiten van AI¹⁷⁰.

124. Het enige bestaande alternatief, namelijk het niet verlenen aan rechten op de werken gegenereerd door AI, is evenmin wenselijk en wel door twee fundamentele problemen. Ten eerste, zo argumenteren de auteurs, moeten rechtsregels de creatie van waarde en publieke goederen stimuleren. Wanneer er geen bescherming voor AI-gegenereerde werken bestaat, dan maken we de waarde die gecreëerd wordt door AI onbelangrijk (*it trivializes the value*). Daarnaast zou het niet-verlenen van rechten op gegenereerde werken de manier waarop het werk gecreëerd was onderwaarderen. Zoals hoger beschreven (*supra* rnr. 92 ev.) zal veel van de input die gegeven wordt via *prompts* in het AI-systeem te kwalificeren vallen als een idee, en geen uitdrukkingvorm (cf. de idee-expressiedichotomie). Ideeën kunnen nooit beschermd worden door het auteursrecht (*supra* rnr. 87). Doorheen de geschiedenis was het zo dat heel veel mensen een idee konden hebben, bijvoorbeeld voor een roman, maar slechts een gering aandeel van die mensen in staat was om daadwerkelijk dat idee tot een uitdrukkingvorm te brengen (ze waren analfabeet, waren onvermogen, hadden geen tijd...). Dit gegeven is evenwel volledig omgedraaid. Met AI is de uitvoering simpel, waar het verschil hem nu in zal zitten is het beginstadium van het proces, namelijk de menselijke input. De relatieve waarde van 'het idee' zal m.a.w. aanzienlijk stijgen, terwijl de relatieve waarde van 'de uitdrukkingvorm' zal dalen. Deze *shift* moet in een oplossing geïncorporeerd worden waarbij de reële waarde van het (auteurs)recht niet ligt op de uitdrukkingvorm, maar op de menselijke input¹⁷¹.

125. Een *sui generis* regime is m.a.w. nodig waarin die menselijke input, wanneer gebruik wordt gemaakt van AI, op een juiste manier waarde krijgt, maar waar ook de menselijke auteurs op traditioneel-auteursrechtelijke wijze beschermd worden tegen de opkomst van deze technologie. De auteurs stellen meteen een oplossingskader voor. Zo pleiten zij voor een relatief temporeel beperkt recht van vijf à tien jaar bescherming, met mogelijkheid tot variatie afhankelijk van om welk type werk het gaat en hoeveel input werd geleverd door de AI-gebruiker. Evident kan dit regime niet automatisch gelden, maar er moet een registratieplicht zijn die best niet gratis is, maar de waarde van de bescherming reflecteert. Qua rechtsomvang pleiten de auteurs voor een symmetrie met het bestaande auteursrecht, anticiperende op potentiële juridische problemen. Finaal moeten de werken ook een teken krijgen dat aantoont dat ze door AI gegenereerd werden (cf. AI-act).

¹⁷⁰ *Ibid.*

¹⁷¹ *Ibid.*

126. Een tegenstem in het debat is **GOTZEN & JANSSENS** die ervoor pleiten om output van AI-systemen in het openbaar domein te laten. Zij motiveren dat standpunt door te argumenteren dat het niet opportuun zou zijn om een nieuw IER door te drukken. De basisregel is immers, zoals hoger aangehaald (*supra* rnr. 40), de vrijheid van concurrentie. Het toekennen van een recht op AI-werken zou volgens hen tot een onevenwicht in het systeem leiden en zou de stimulansen die ten grondslag liggen van het auteursrecht *perverteren*. Volgens hen zijn er te weinig overtuigende economisch gestaafde argumenten om nog een bijkomende beperking op het principe van de vrije concurrentie in te voeren. Volgens hen zijn er al voldoende stimulansen in het bestaande juridische kader om te waarborgen dat het onderzoek naar AI-ontwikkeling niet in het gedrang komt¹⁷².

Titel 2 EUROPESE INGREEP IS VEREIST?

127. Er is daarnaast het pleidooi dat er een nieuw juridisch kader vanuit de EU moet komen dat de auteursrechtelijke problemen van GenAI moet aanpakken, zoals aangevoerd door **GEIGER & IAIA**. De voornaamste argumenten die zij in hun pleidooi aanhalen, kwamen ook al tot uiting in deze bachelorproef, nl. de onduidelijkheden m.b.t. de *opt-out*clausule uit art. 4, (3) DSM-richtlijn en de beperkingen van de AIA. Daarnaast halen ze ook aan dat de nieuw geïnstalleerde AI Office wel een belangrijke rol kan spelen in het passend maken van auteursrecht aan het post-GenAI-tijdperk, maar dat ze nu hun volledige potentieel nog niet kan bereiken omdat ze moeten opereren binnen een juridisch kader dat niet aangepast is aan deze evolutie. Zij pleiten er dan ook voor om de complexiteit van de auteursrechtelijke problemen binnen een digitale omgeving aan te grijpen als een momentum om het juridisch kader, en met name het institutionele aspect betreffende EU-auteursrecht, te herdenken.

Titel 3 VERGOEDINGSSYSTEEM

128. De auteursvereniging SABAM beroept zich sinds december 2023 op het voorbehoud voor TDM voor haar repertoire van de auteurs die zij vertegenwoordigt. Willen AI-producenten toch hun AI-modellen trainen op die werken, dan moeten zij daar voortaan voor betalen¹⁷³. Dit is een voorbeeld hoe het bestaande kader wordt gebruikt om de belangen van auteurs toch te kunnen beschermen.

¹⁷² GOTZEN, F., JANSSENS, M.-C. 'Kunstmatige Kunst, Bedenkingen bij de toepassing van het auteursrecht op Artificiële Intelligentie', *AM*, 2018-2019-3, rnr. 32 ev.

¹⁷³ *Sabam vrijwaart rechten van haar auteurs voor AI-gebruik*. (z.d.). sabam.be. <https://www.sabam.be/nl/press/sabam-vrijwaart-rechten-van-haar-auteurs-voor-ai-gebruik>

Hoofdstuk 3 Ethisch-filosofische beschouwingen

129. Verschillende ethische kwesties m.b.t. AI-gebruik werden duidelijk in deze bachelorproef. Vragen zoals: wat is de maatschappelijke waarde van de creatieve sector in onze samenleving en hoe weegt deze op tegen voortdurende drang naar technische innovatie? Is het ethisch verantwoord om AI-modellen te trainen op beschermde werken zonder de toestemming van de auteur, puur en alleen om technische vooruitgang te boeken? Kan artificiële output ooit de menselijke creativiteit vervangen? Willen we dat dit ooit kan? Is het rechtvaardig dat bedrijven rechten claimen op AI-creaties waarvoor de input afkomstig is van duizenden creatievelingen? Het antwoord op deze vragen ligt niet vast en blijft afhankelijk van persoonlijke overtuigingen. Deze bachelorproef heeft vooral inzicht willen bieden in de juridische dimensie van het vraagstuk. De ethische discussie over AI is bijzonder complex en vraagt om een zorgvuldige afweging van alle betrokken belangen en waarden.

130. De laatste cijfers die deze bachelorproef nog wilt meegeven, is het feit dat het scepticisme rond het ethisch gedrag van AI-producenten groeit per jaar. Op hetzelfde moment daalt ook het geloof in de eerlijkheid van AI. Wereldwijd daalde zo bijvoorbeeld het vertrouwen van de AI-gebruiker in de AI-producent dat deze zijn persoonlijke gegevens zal beschermen van 50% in 2023 naar 47% in 2024¹⁷⁴. Het zal aan de beleidsmakers (vnl. EU) zijn om deze ethische aspecten mee te nemen in de delicate balans tussen ervoor te zorgen dat AI-gebruikers vertrouwen kunnen hebben in AI-producten, alsook dat AI-producenten niet ten onder gaan aan *regulitis*.

¹⁷⁴ Stanford University, 'The AI Index 2025 Annual Report', p. 398

CONCLUSIE

Uit het onderzoek van deze bachelorproef is af te leiden dat zowel langs de zijde van de input, als langs de zijde van de output, bij AI-systemen onduidelijkheden zijn over de auteursrechtelijke aspecten.

Langs de zijde van de input werd duidelijk dat, hoewel het theoretisch mogelijk is om d.m.v. auteursrecht werken te beschermen tegen TDM, er in de praktijk nog te weinig standaardisatie is om dit op een rechtszekere manier te realiseren.

De vraag of het auteursrecht al dan niet AI-gegenereerde werken beschermt, hangt volgens de eerste internationale rechtspraak af van de mate waarin de gebruikers in het totale creatieve proces dat AI-systeem aanwenden. Daarin toont dit onderzoek aan dat hoe meer AI een invloed heeft gehad op het eindproduct, hoe minder het relatieve aandeel van de creatieve keuzes toe te schrijven zullen zijn aan de menselijke auteur, en dus hoe minder kans op verlening van auteursrecht. Het is ook aangewezen om zoveel mogelijk bewijs bij te houden van het creatieve proces, waarin de auteur kan aantonen waar en wanneer AI is tussengekomen. De AI-gebruiker gaat ook best na wat de algemene voorwaarden van AI-applicaties stipuleren over auteursrecht. Een opmerking hierbij is dat er ook tegenstrijdigheden zijn in de Amerikaanse en Chinese rechtspraak op dat vlak. Er is ook nog geen Belgische of Europese rechtspraak over deze kwestie, waardoor het debat onder rechtsgeleerden, over de vraag of er ooit auteursrecht kan gelden op gegenereerde werken, nog volop aan de gang is.

Er zijn meerdere opinies onder rechtsgeleerden over hoe het bestaande normatieve kader zich moet aanpassen aan dit nieuwe gegeven. Een *sui generis* regime lijkt een valide oplossing te zijn, maar beleidsmakers moeten zich er dan van vergewissen dat zij een bijkomende beperking op het principe van vrije mededinging introduceren. Finaal is er wel al de mogelijkheid om via het auteursrecht een vergoedingsverplichting aan AI-producenten op te leggen voor de werken die zij van auteurs gebruiken ter training van hun AI-systeem.

REFERENTIELIJST

Wetgeving

Internationale verdragen

- Berner Conventie voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst van 9 september 1886, aangevuld te Parijs op 4 mei 1896, herzien te Berlijn op 13 november 1908, aangevuld te Bern op 20 maart 1914, herzien te Rome op 2 juni 1928, te Brussel op 26 juni 1948, te Stockholm op 14 juli 1967 en te Parijs op 24 juli 1971
- Benelux-verdrag inzake de intellectuele eigendom van 2005 (BVEU)
- Verdrag van 14 juli 1967 tot oprichting van de Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom
- Unieverdrag van Parijs tot bescherming van de industriële eigendom van 20 maart 1883
- Overeenkomst inzake de handelsaspecten van de Intellectuele Eigendom

Europese wetgeving

Verdragen

- Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)
- Artt. 101 t.e.m. 109 VWEU
- Art. 288 VWEU

Verordeningen

- Verordening 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en EU 2019/2144, en de Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828
- Verordening (EU) 2019/1020 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende markttoezicht en conformiteit van producten en tot wijziging van Richtlijn 2004/42/EG en de Verordeningen (EG) nr. 765/2008 en (EU) nr. 305/2011
- Verordening (EG) nr. 765/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juli 2008 tot vaststelling van de eisen inzake accreditatie en markttoezicht betreffende het verhandelen van producten en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 339/93

Richtlijnen

- Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG (Voor de EER relevante tekst.), 130, EP, CONSIL 17 april 2019, <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/790/oj/nld>
- Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, *Pb.* 2001, L 167, 10

Nationale wetgeving

- Art. 143 ev. oud BW
- Art. 1583 oud BW
- Art. XI.165, §1 WER
- Art. XI.190, 20° WER
- Boek XI, WER
- Wet 19 juni 2022 tot omzetting van Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG (1), *BS* 1 augustus 2022, 60.173
- Wet 22 mei 2005 houdende de omzetting in Belgisch recht van de Europese Richtlijn 2001/29/EG van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, *BS* 27 mei 2005, 24.997
- Wet van 25 maart 1999 betreffende de toepassing op de Belgen van zekere bepalingen van de Berner Conventie voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst van 9 september 1886, aangevuld te Parijs op 4 mei 1896, herzien te Berlijn op 13 november 1908, aangevuld te Bern op 20 maart 1914, herzien te Rome op 2 juni 1928, te Brussel op 26 juni 1948, te Stockholm op 14 juli 1967 en te Parijs op 24 juli 1971, gedaan te Parijs op 24 juli 1971 en van het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en omroeporganisaties, gedaan te Rome op 26 oktober 1961, *BS* 10 november 1999, 41.931,
<http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/1999/03/25/1999015238/staatsblad>

Wetgeving uit andere landen

- Art. 1, §44b, 3 Gesetz zur Anpassung des Urheberrechts an die Erfordernisse des Digitalen Binnenmarkts vom 31. Mai 2021, *Bundesgesetzblatt* 4 Juli 2021, 00000-01204. (raadpleegbaar via:
https://www.bmj.de/SharedDocs/Downloads/DE/Gesetzgebung/BGBl/Bgbl_UrhDaG.pdf?__blob=publicationFile&v=3)

Uitvoeringsbesluiten, adviezen Raad van State, stukken Parlement/Senaat

- Advies RvS, nr. 69.558/2 van 30 juni 2021, Parl.St. Kamer 2021-22, nr. 55-2608/001, 214
- Schriftelijke vraag nr. 8-19 van de heer P. van Rompuy, SENAAT, 2024-2025, 18 december 2024
- Schriftelijke vraag nr. 8-89 van de heer P. van Rompuy, SENAAT, 2024-2025, 12 maart 2025

Rechtspraak

Europese rechtspraak

- HvJ 11 juni 2020, C-833/18, 'Brompton Bicycle Ltd/Chedech-Get2Get'
- HvJ 13 november 2018, C-310/17, 'Levola Hengelo/Smilde Foods'
- HvJ 3 juli 2012, C-128/11, 'Usedsoft/Oracle'
- HvJ 1 december 2011, C-145/10, 'Eva Maria Painer/Standard VerlagsGmbH'
- HvJ 4 oktober 2011, C-403/08, 'Football Association Premier League Ltd. and Others/QC Leisure and Others', <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62008CJ0403>
- HvJ 16 juli 2009, C-5/08, 'Infopaq International A/S / Danske Dagblades Forening', <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62008CJ0005>

Nationale rechtspraak

- Cass. 19 maart 1998, 'Euro Shoe Unie nv t. Brantano nv'

Internationale rechtspraak

China

- Beijing Internet Court, Jing 0490 Min Chu No. 11279 (2023), 21 november 2023, *Li v Liu*, <https://english.bjinternetcourt.gov.cn/pdf/BeijingInternetCourtCivilJudgment112792023.pdf>

Duitsland

- LG Hamburg, 310 O 227, 27 September 2024, *Kneschke t. LAOIN* (<https://pdfupload.io/docs/4bcc432c>)

Europees Octrooibureau

- EOB 21 december 2021, J 0008/20, *Food Container*, Thaler S. (raadpleegbaar via: <https://www.epo.org/boards-of-appeal/decisions/pdf/j200008eu1.pdf>)

Nederland

- Rb. Amsterdam C13/737 170, 30 oktober 2024, *DPG Media B.V., MEDIAHUIS NETHERLANDS B.V., MEDIAHUIS NRC B.V. t. KNOWLEDGE EXCHANGE B.V.* (raadpleegbaar via: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RBAMS:2024:6563>)

Tsjechië

- Gemeentelijke rechtbank Praag zaak 10 C 13/2023 van 11 oktober 2023, *S. Š. t. Taubel Legal* (raadpleegbaar via: https://msp.gov.cz/documents/14569/1865919/10C_13_2023_10/108cad3e-d9e8-454f-bfac-d58e1253c83a)

Verenigde Staten van Amerika

- United States Court of Appeals, for the district of Columbia circuit, 18th of March 2025, no. 23-5233, *Thaler v Perlmutter*
- Hooggerichtshof van de Verenigde Staten van Amerika [US Supreme Court], 20 mei 1985, 471 U.S. 539, 566, *Harper & Row Publishers, inc. v Nation Enters* (raadpleegbaar via: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/471/539/>)
- United States Court of Appeals for the Federal Circuit 5 augustus 2022, 2021-2347, *S. Thaler v Katherine K. Vidal, under secretary of commerce for intellectual property and director of the United States Patent and Trademark Office*, (raadpleegbaar via: https://www.cafc.uscourts.gov/opinions-orders/21-2347.OPINION.8-5-2022_1988142.pdf)
- USCO 21 februari 2023, *Zarya of the Dawn* (raadpleegbaar via: <https://www.copyright.gov/docs/zarya-of-the-dawn.pdf>)

Verenigd Koninkrijk

- UK Supreme Court 20 december 2023, [2023] UKSC 49, *Thaler (appellant) v Comptroller-General of Patents, Designs and Trademarks (Respondent)*, (raadpleegbaar via: https://supremecourt.uk/uploads/uksc_2021_0201_judgment_3f445a5dc7.pdf)

Rechtsleer (zowel nationaal als internationaal)

Standaardwerken

- BASEDOW, J., DE MIGUEL ASENIO, P., DINWOODIE, G., DREXL, J. HEINZE, C., KUR, A., METZGER, A., PEUKERT, A., TORREMANS, P., VAN EECHOUD, M., CONTRIBUTORS, '*Conflict of laws in intellectual property : the CLIP principles and commentary / European Max Planck Group on Conflict of Laws in Intellectual Property (CLIP)*', Oxford University Press, 2013.
(raadpleegbaar via:
https://www.ip.mpg.de/fileadmin/ipmpg/content/clip/Final_Text_1_December_2011.pdf)
- GOTZEN, F., JANSSENS, M.C., 'Wegwijs in het intellectueel eigendomsrecht', Brugge, Vanden Broele, 2009, 7.
- VANHEES H., *Handboek intellectuele rechten*, Intersentia, 2020

Bijdragen in tijdschriften en verzamelwerken

- BOURGOEOIS, K., STAS, K., 'Algoritmische prijsbepaling en artificiële intelligentie: mededingingsrechtelijke aspecten', *Artificiële intelligentie door de ogen van de bedrijfsjurist*, Intersentia, 2022, p. 1-18
- GEIREGAT, S., 'Bewijs van auteursrechtbescherming in het post-GenAI-tijdperk', *AM*, 2024/4, 497-510
- GOTZEN, F., JANSSENS, M.C. 'Kunstmatige Kunst, Bedenkingen bij de toepassing van het auteursrecht op Artificiële Intelligentie', *AM*, 2018-2019-3
- GUO, M., 'Internet court's challenges and future in China', *Computer Law & Security Review*, 2021, 40, 105522. doi: 10.1016/j.clsr.2020.105522
- HARDMAN, B., HOUSEL, J., 'A Sui Generis Approach to the Protection of AI-Generated Works: Balancing Innovation and Authorship', *SSRN Electronic Journal*, 2023,
<https://doi.org/10.2139/ssrn.4557004>
- HARTMANN, C., E.M. ALLAN, J. HUGENHOLTZ, P., QUINTAIS, J.P., GERVAIS, D., 'Trends and Developments in Artificial Intelligence – Challenges to the Intellectual Property Rights Framework, Final Report', *European Union*, 2020, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/trends-and-developments-artificial-intelligence-challenges-intellectual-property-rights-framework>
- KERKHOF, V., 'Artificiële intelligentie en strafrechtelijke verantwoordelijkheid', *NC*, 2022/0
- MARGONI, T., 'TDM and generative AI: Lawful access and opt-outs', *AM* 2024/2, 172

- MARGONI, T., KRETSCHMER, M., 'A deeper look into the EU Text and Datamining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology', *GRUG International* 2022, 2, <https://doi.org/101093/gruint/ikac054>
- PEDE, V., VANHERPE, J., 'Auteursrechtelijke bescherming van een opvouwbare handtas: Gezakt of niet gezakt, that is the question', *R.A.B.G.*, 2017/20, 1562-1566
- WYMEERSCH, P., 'Terms of Use on the Commercialisation of AI-Produced Images and Copyright Protection', *EIPR*, 2024 issue 6, 374.

Academische literatuur, communicatie vanuit de overheid

- AI OFFICE, 'EU AI Act: General-Purpose AI Code of Practice', *AI Office*, n.d., <https://code-of-practice.ai/?section=transparency>
- COMMISSIE VAN DE EUROPESE UNIE, 'Commission Guidelines on prohibited artificial intelligence practices established by Regulation (EU) 2024/1689 (AI Act)' *Commissie*, 4 februari 2025, <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/112367>
- EUROPEAN UNION INTELLECTUAL PROPERTY ORGANISATION (EUIPO), 'The Development of Generative Artificial Intelligence from a Copyright Perspective', *EUIPO* 2025, <https://www.euipo.europa.eu/en/publications/genai-from-a-copyright-perspective-2025>
- FOD ECONOMIE, 'Nationale strategie voor markttoezicht', *FOD-economie*, 13 december 2024, <https://economie.fgov.be/nl/over-de-fod/missie-visie-waarden/nationale-strategie-voor>
- FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie. (2020). NATIONAAL PROGRAMMA VOOR MARKTTOEZICHT, 2021, België. In <https://economie.fgov.be/nl/publicaties/belgisch-nationaal-0>. Regis Massant. Geraadpleegd op 12 april 2025, van <https://economie.fgov.be/nl/publicaties/belgisch-nationaal-0>
- MASLEJ, N., FATTORINI, L., PERRAULT, R., YOLANDA, G., PARLI, V., NJENGA, K., CAPSTICK, E., REUEL, A., BRYNJOLFSON, E. ECHEMENDY, J, LIGETT, K., LYONS, T., MAYIKA, J., CARLOS NIEBLES, J., SHOHAM, Y., WALD, R., WALSH, T., HAMRAH, A., SANTARLASCI, L. LOTUFO BETTS, J. ROME, A., SHI, A., SUKRUT, O., 'The AI Index 2025 Annual Report', *the AI Index Steering Committee, Institute for Human-Centered AI, Stanford University*, https://hai-production.s3.amazonaws.com/files/hai_ai_index_report_2025.pdf (in de bachelorproef verder afgekort als 'Stanford University, 'The AI Index 2025 Annual Report' omwille van de bronvermelding zijn omvang)

- SCHUHMANN, C., BEAUMONT, R., VENCU, R., CADE, G., WIGHTMAN, R., CHERTI, M., COOMBES, T., KATTA, A., MULLIS, C., WORTSMAN, M., SCHRAMOWSKI, P., KUNDURTHY, S., CROWSON, K., SCHMIDT, L., KACZMARCZYCK, R., JITSEV, J., LAION, 'LAION-5B: An open large-scale dataset for training next generation image-text models', *UC Berkeley, Gentec Data, Juelich Supercomputing Center (JSC), Research Center Juelich*, 2022, 6, https://proceedings.neurips.cc/paper_files/paper/2022/file/a1859debf3b59d094f3504d5eb6c25-Paper-Datasets_and_Benchmarks.pdf
- USCO, 'Copyright and Artificial Intelligence, part 3: Generative AI Training Report', *USCO*, mei 2025, <https://www.copyright.gov/ai/Copyright-and-Artificial-Intelligence-Part-3-Generative-AI-Training-Report-Pre-Publication-Version.pdf>
- WESTERLUND, M., 'The Emergence of Deepfake Technology: A Review', *Technology Innovation Management Review*, november 2022, 9, 39–52. doi:10.22215/timreview/1282

Actualiteit, persartikels, juridische blogartikels

- GLYNN, P., 'Artists release silent album in protest against AI using their work', *BBC News* 25 februari 2025, <https://www.bbc.com/news/articles/cwyd3r62kp5o>
- PRADA, L., 'Judges Are Using Virtual Reality Headsets in the Courtroom', *VICE*, 25 december 2024, <https://www.vice.com/en/article/judges-are-using-virtual-reality-headsets-in-the-courtroom/>
- VASDANI, T., 'Robot justice: China's use of Internet courts', *Lexisnexis Canada*. (z.d.), <https://www.lexisnexis.ca/en-ca/ihc/2020-02/robot-justice-chinas-use-of-internet-courts.page> (geraadpleegd op 20 mei 2025)

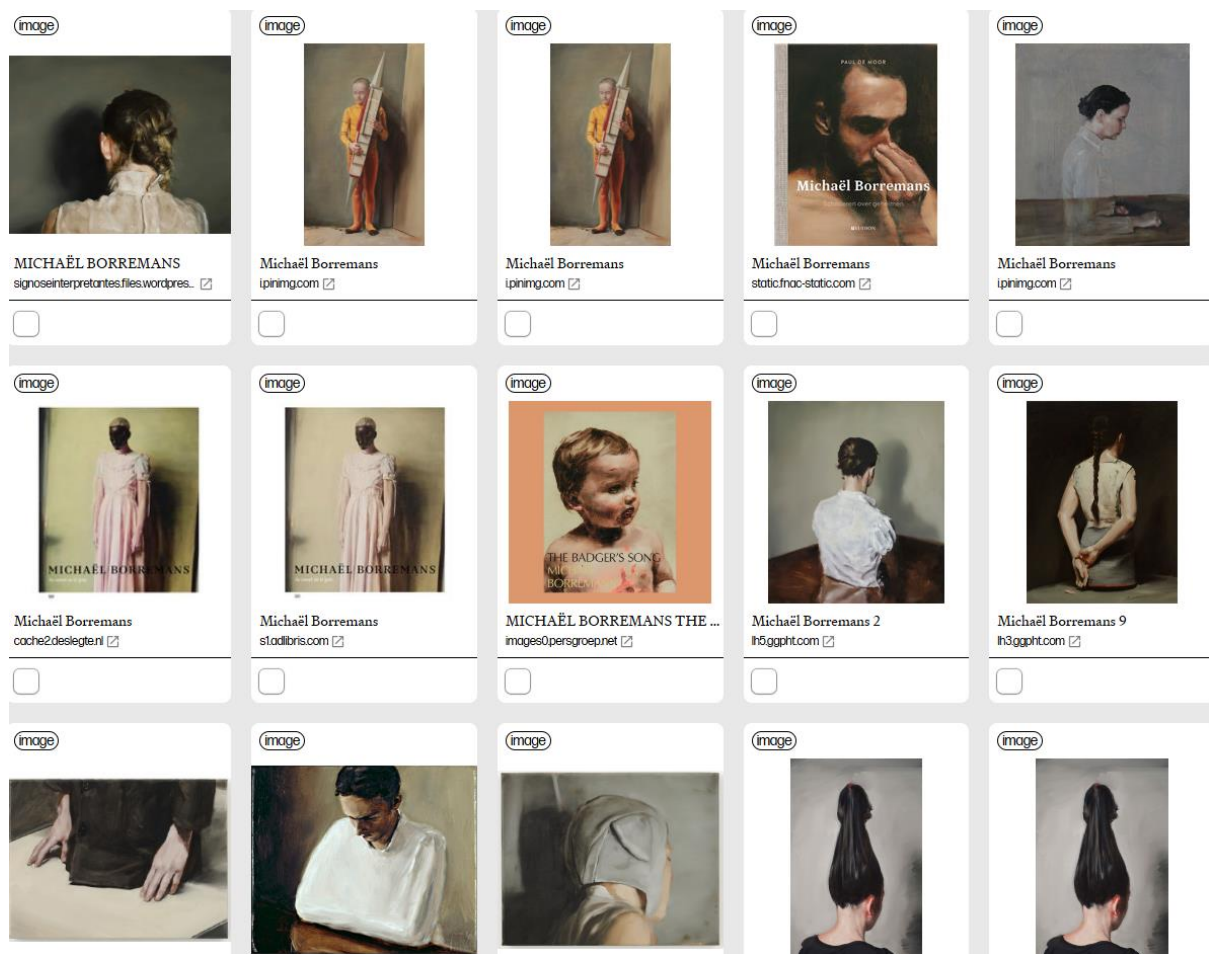
Andere (internet-)bronnen

- AFP News Agency, 'AI judges and verdicts via chat app: the brave new world of China's digital courts', *AFP Youtube*, 6 december 2019, YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=KQZxwbkm0sg> (geraadpleegd op 20 mei 2025)
- BADMAN, A., KOSINKI, M., What is big data? *IBM*, 24 november 2024, <https://www.ibm.com/think/topics/big-data>
- GEIREGAT, S., WYMEERSCH, P. 'Ifese Webinar Intellectuele Eigendomsrechten en AI', *IFESE-vzw Youtube*, <https://www.youtube.com/watch?v=EjjysNQCMVo&t=4883s>, vanaf 1:10:00.
- Google Trends, de populariteit van het topic 'Artificiële Intelligentie' doorheen de tijd <https://trends.google.com/trends/explore?date=all&q=%2Fm%2F0mkz&hl=en-US>

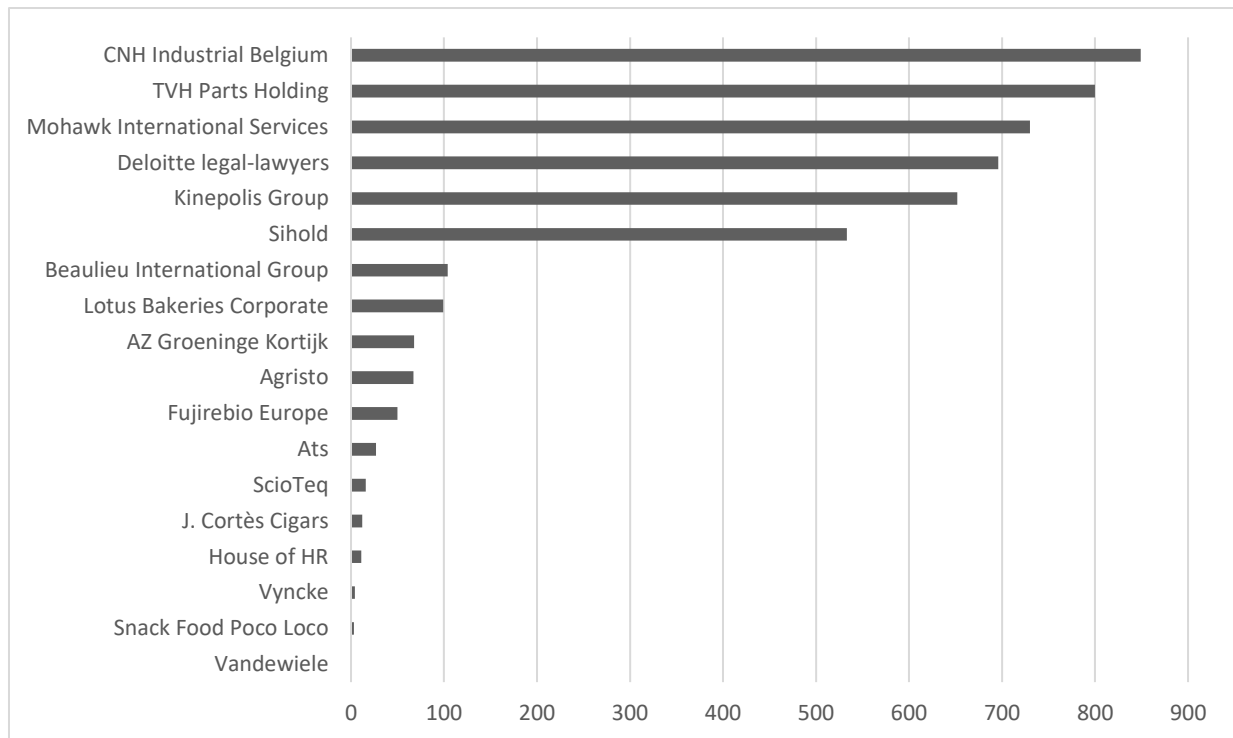
- IBM, 'History of artificial intelligence', 21 oktober 2024,
<https://www.ibm.com/think/topics/history-of-artificial-intelligence>
- LinkedInpost Kris Kashtanova: https://www.linkedin.com/posts/kris-kashtanova-291abb5a_today-i-received-a-non-binary-driving-license-activity-7004655270995922944-GdW4/
- LinkedInpost Rankshift over hun onderzoek naar AI-visibiliteit:
https://www.linkedin.com/posts/seowilliam_insights-raamindustrie-activity-7317849172286595073-OTxB?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAACwIwQ4BTvwf2dDm0ypqAiRWt7UeKrdQW7A
- Website Acxiom: <https://www.acxiom.com/customer-data/>
- Website CHATGPTISEATINGTHEWORLD.COM: <https://chatgptiseatingtheworld.com>
- Website IFESE vzw: <https://www.ifese.be/over-ons/>
- Website LAOIN: <https://laion.ai/>
- Website Midjourney 'terms of use': <https://docs.midjourney.com/hc/en-us/articles/32083055291277-Terms-of-Service#:~:text=These%20Terms%20of%20Service%20%28%E2%80%9Cterms%E2%80%9D%29%20govern%20the%20relationship,or%20by%20any%20other%20means%20%28together%2C%20the%20%E2%80%9Cservices%E2%80%9D%29>
- Website Rankshift: <https://www.rankshift.ai/>,
- Website Sabam: <https://www.sabam.be/nl/press/sabam-vrijwaart-rechten-van-haar-auteurs-voor-ai-gebruik>
- Website Wombo Dream 'terms of use': <https://www.w.ai/terms-of-service-wombo-dream>
- Wikipedia contributors. (2025, April 11). *Antikythera mechanism*. Wikipedia.
https://en.wikipedia.org/wiki/Antikythera_mechanism
- Wikipedia contributors. (2025, April 11). *R.U.R.* Wikipedia.
- Wikipedia contributors. (2025, April 16). *AI winter*. Wikipedia.
https://en.wikipedia.org/wiki/AI_winter
- Wikipedia contributors. (2025, April 17). *Prompt engineering*. Wikipedia.
https://en.wikipedia.org/wiki/Prompt_engineering

- Wikipedia contributors. (2025, February 13). *El ajedrecista*. Wikipedia.
https://en.wikipedia.org/wiki/El_Ajedrecista
- Wikipedia-bijdragers. (2022, January 18). *Skinner-box*. Wikipedia.
<https://nl.wikipedia.org/wiki/Skinner-box>
- Wikipedia-bijdragers. (2022, January 9). *Automaton (machine)*. Wikipedia.
[https://nl.wikipedia.org/wiki/Automaton_\(machine\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Automaton_(machine))
- Wikipedia-bijdragers. (2024, 15 maart). *Metadata*. Wikipedia.
<https://nl.wikipedia.org/wiki/Metadata> <https://en.wikipedia.org/wiki/R.U.R>
- Wikipedia-bijdragers. (2025, May 13). *Hallucinatíe (kunstmatige intelligentie)*. Wikipedia.
[https://nl.wikipedia.org/wiki/Hallucinatíe_\(kunstmatige_intelligentie\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Hallucinatíe_(kunstmatige_intelligentie))

BIJLAGE I RESULTATEN 'HAVE I BEEN TRAINED' SPAWNING

Screenshot van de website [haveibeentrained.com](#) - een greep uit de resultaten voor 'Michaël Borremans'.

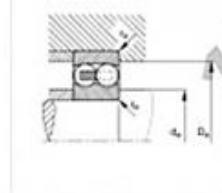
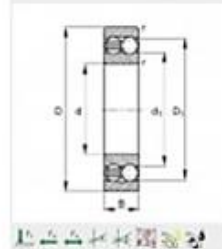

Resultaten 'Have I been Trained' van Spawning voor achttien Vlaamse bedrijven. De y-as geeft het bedrijf weer, de x-as hoeveel werken (minstens) van het bedrijf werden opgenomen in de database LAOIN5B

Voorbeelden van gevoelige zaken die werden opgenomen in de dataset (op vlak van bedrijfsgeheimen, IP en GDPR):

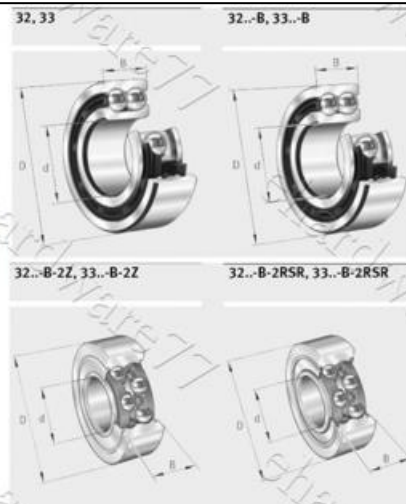
Self-aligning ball bearings 1310-TVH main dimensions to DIN 630

d	50 mm
D	110 mm
B	27 mm
D ₁	91.9 mm
D ₂ max	99 mm
d ₁	71.2 mm
d ₂ min	61 mm
r ₁ max	2 mm
r ₂ min	2 mm
m	1.54 kg Mass
C	42000 N Basic dynamic load rating, radial
e	0.24
Y ₁	2.6
Y ₂	4.03
C ₁₀	14100 N Basic static load rating, radial
Y ₁	2.73
n ₁₀	6700 1/min Limiting speed
n ₂	8700 1/min Reference speed
C ₁₀	890 N Fatigue limit load, radial

TVH

FAG

TVH

RECENT HISTORY CONTINUED

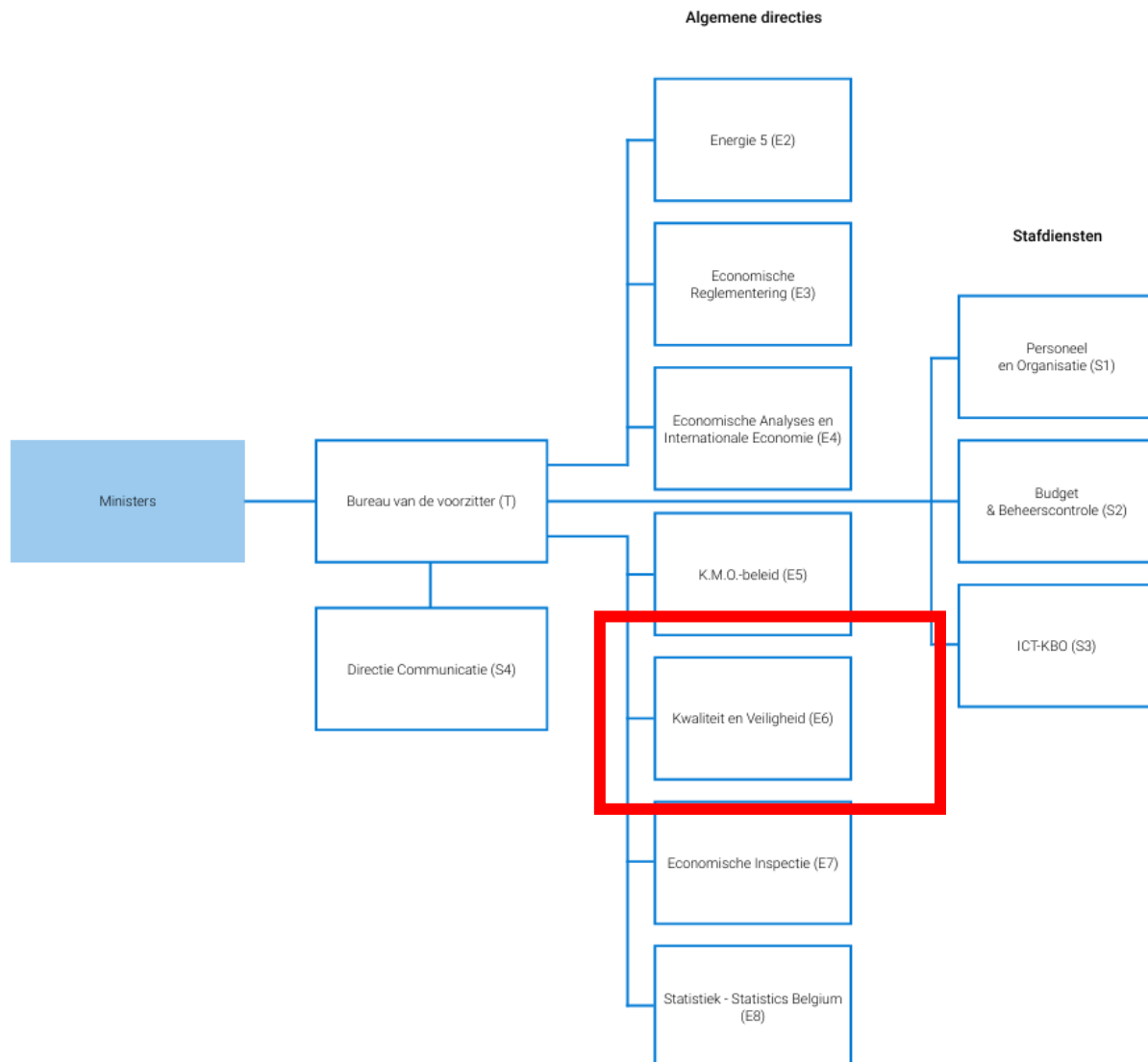

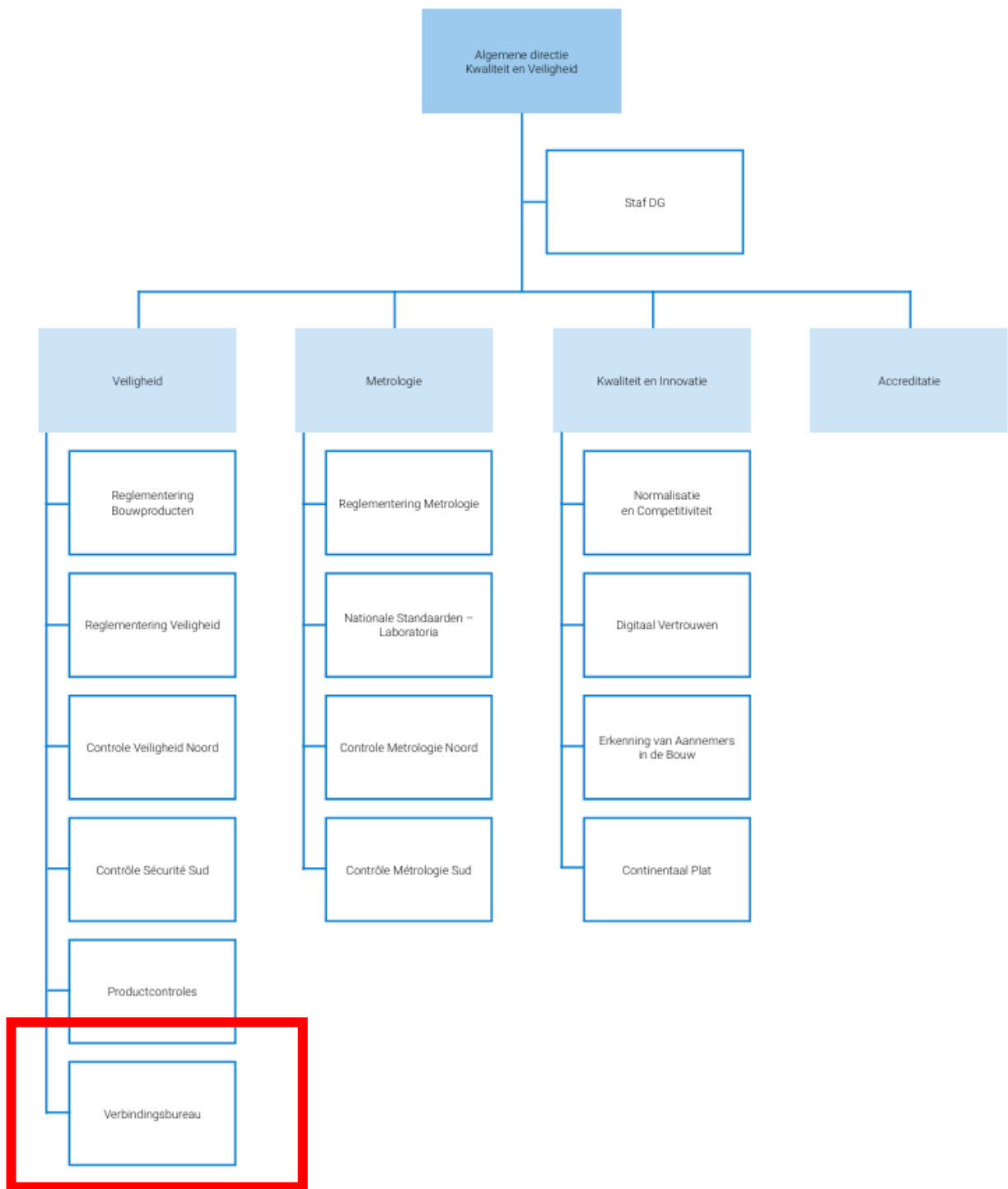
- In January 2012, Deloitte announced the acquisition of Übermind, Inc., an innovative mobile agency. The acquisition marked Deloitte's first entrance into the mobile application field.
- In November 2012, Deloitte acquired Recombinant Data Corporation, a company specializing in data warehousing and clinical intelligence solutions, and launched Recombinant by Deloitte.
- In February 2013 Recombinant by Deloitte merged with an internal informatics unit (Deloitte Health Informatics) and launched ConvergeHEALTH by Deloitte.
- In 2015, Indian Railways mandated Deloitte to formulate its entire manpower policy for its gazetted officers and study the functioning and the role of the departments at the zonal and divisional levels.
- In September 2016, Apple Inc. announced a partnership with Deloitte aimed at boosting sales of its phones and other mobile devices to businesses.
- In October 2016, Deloitte announced that they were creating Deloitte North West Europe.

Deloitte

BIJLAGE II ORGANOGRAM FOD ECONOMIE

FOD Economie

BIJLAGE III MODELFORMULIER AIA

Model Documentation Form

This Form includes all the information to be documented as part of Measure 1.1. Crosses on the right indicate whether the information documented is intended for the AI Office (AIO), national competent authorities (NCAs) or downstream providers (DPs), namely providers of AI systems who intend to integrate the general-purpose AI model into their AI systems. Whilst information intended for DPs should be made available to them proactively, information intended for the AIO or NCAs is only to be made available following a request from the AIO, either ex officio or based on a request to the AIO from NCAs. Such requests will state the legal basis and purpose of the request and will concern only items from the Form strictly necessary for the AIO to fulfil its tasks under the AI Act at the time of the request, or for NCAs to exercise their supervisory tasks under the AI Act at the time of the request, in particular to assess compliance of high-risk AI systems built on general-purpose AI models where the provider of the system is different from the provider of the model.

Any elements of information from the Model Documentation Form shared with the AIO, NCAs or DPs shall be treated in accordance with the confidentiality obligations and trade secret protections set out in Article 78.

Date the document was last updated:

Document version number:

General information		AIO	NCAs	DPs
Legal name for the model provider:		☒	☒	☒
Model family:	The identifier, if any, for the collection of models (e.g. Llama).	☒	☒	☒
Versioned model name:	The unique identifier for the model (e.g. Llama 3.1-405B).	☒	☒	☒
Model authenticity:	Evidence that establishes the provenance and authenticity of the model (e.g. a secure hash if binaries are distributed, the URL endpoint in the case of a service), where available.	☒	☒	☐
Release date:	Date when the model was first released through any distribution channel.	☒	☒	☒
Union market release:	Date when the model was placed on the Union market.	☒	☒	☒
Model dependencies:	The list of other general-purpose AI models that the model builds upon, if any (e.g. the list for llama-3.1-nemotron-70b would be [llama-3.1] and the list for llama-3.1 would be empty). For each listed model dependency, please include a copy or link to the associated Model Documentation or indicate that the Model Documentation is not accessible.	☒	☒	☒

Model properties					AIO NCAs DPs
Model architecture:	A general description of the model architecture, e.g. a transformer architecture. [Recommended 20 words]				☒ ☒ ☒
	If the model is a general-purpose AI model with systemic risk, provide a detailed description of the model architecture, specifying where it departs from standard architectures where applicable. If the model is not a general-purpose AI model with systemic risk, write 'N/A'.				☒ ☐ ☐
Design specification of the model:	A general description of the key design choices of the model, including rationale and assumptions made, to provide basic understanding into how the model was designed. [Recommended 100 words]				☒ ☒ ☐
Input modalities: <i>For each selected modality, please include maximum input size or write 'N/A' if not defined.</i>	☐ Text	☐ Images	☐ Audio	☐ Video	If any other please specify: ☒ ☒ ☒
	Maximum size:	Maximum size:	Maximum size:	Maximum size:	Maximum size: ☐ ☐ ☒
Output modalities: <i>For each selected modality, please include maximum output size or write 'N/A' if not defined.</i>	☐ Text	☐ Images	☐ Audio	☐ Video	If any other please specify: ☒ ☒ ☒
	Maximum size:	Maximum size:	Maximum size:	Maximum size:	Maximum size: ☐ ☐ ☒
Total model size:	The total number of parameters of the model, recorded with at least two significant figures, e.g 7.3*10^10 parameters.				☒ ☐ ☐
<i>Select the range that the total number of parameters belongs to.</i>	☐ 1-500M	☐ 500M-5B	☐ 5B-15B	☐ 15B-50B	☐ ☒ ☒
	☐ 50B-100B	☐ 100B-500B	☐ 500B-1T	☐ >1T	☐ ☐ ☐

Methods of distribution and licenses					AIO NCAs DPs
Distribution channels:	A list of every distribution channel (e.g. enterprise or subscription-based access through existing software suites or enterprise-specific solutions; public or subscription-based access through an API; public or proprietary access through integrated development environments, device-specific applications or firmware, open-source repositories) where the model can be accessed by external parties to the knowledge of the model provider. For each listed distribution channel, please include a link to information about how the model can be accessed where available and the level of model access (e.g. weights-level access, black-box access) via the channel.				☒ ☒ ☒
License:	A link to model license(s) (otherwise attach a copy to this document) or indicate that none exists.				☒ ☒ ☐
	The type or category of license(s) under which the model could be made available to downstream providers.				☐ ☐ ☒
	A list of additional assets (e.g. training data, data processing code, model training code, model inference code, model evaluation code), if any, that are made available with a description of how each can be accessed and what licenses, if any, relate to their use.				☒ ☒ ☐

Use		AIO NCAs	DPs
Acceptable Use Policy:	Provide a link to the acceptable use policy applicable (or attach a copy to this document) or indicate that none exists.	☒	☒
Intended uses:	A description of either (i) the uses that are intended by the provider (e.g. productivity enhancement, translation, creative content generation, data analysis, data visualisation, programming assistance, scheduling, customer support, variety of natural language tasks, etc..) or (ii) the uses that are restricted and/or prohibited by the provider (beyond those prohibited by EU or international law, including Article 5 AI Act), in both cases as specified in the information supplied by the provider in the instructions for use, terms and conditions, promotional or sales materials and statements, as well as in the technical documentation. If specifying (i) or (ii) is incompatible with the nature of the license under which the model is provided, then 'N/A' can be entered. [Recommended 200 words]	☒	☒
Type and nature of AI systems in which the general-purpose AI model can be integrated:	A list or description of either (i) the type and nature of AI systems into which the general-purpose AI model can be integrated or (ii) the type and nature of AI systems into which the general-purpose AI model should not be integrated. Examples may include autonomous systems, conversational assistants, decision support systems, creative AI systems, predictive systems, cybersecurity, surveillance, or human-AI collaboration. [Recommended up to 300 words]	☒	☒
Technical means for model integration:	A general description of the technical means (e.g. instructions for use, infrastructure, tools) required for the general-purpose AI model to be integrated into AI systems. [Recommended 100 words]	☐	☒
Required hardware:	A description of any hardware, including the version, required to use the model where applicable. If not applicable (e.g. model offered via an API), 'N/A' should be entered. [Recommended 100 words]	☐	☒
Required software:	A description of any software, including the version, required to use the model where applicable. If not applicable, 'N/A' should be entered. [Recommended 100 words]	☐	☒

Training process		AIO NCAs	DPs
Design specification of the training process:	A general description of the main steps or stages involved in the training process, including training methodologies and techniques, the key design choices, assumptions made and what the model is designed to optimise for. For example, "the model is initialized with randomly selected weights and optimised using gradient-based optimization via the Adam optimizer in two steps. First, the model is trained to predict the next word on a large pretraining corpus using the cross-entropy loss, passing over the data for a single epoch. Second, the model is post-trained on a dataset of human preferences for 10 epochs to align the model with human values and make it more useful in responding to user prompts". [Recommended 200 words]	☒	☐
Relevance of different parameters:	The relevance of different parameters, as applicable.	☒	☐
Decision rationale:	A description of how and why key design choices were made in model training. [Recommended 200 words]	☒	☐

Information on the data used for training, testing, and validation				AIO NCAs DPs		
Training data type/modality: <i>Select all that apply.</i>	☐ Text	☐ Images	☐ Audio	☐ Video	If any other please specify:	☒ ☒ ☒
Training data provenance: <i>Select all that apply.</i>	☐ Web crawling	☐ Private data licensed by or on behalf of rights holders, or acquired from other third parties	☐ User data	☒ ☒ ☒		
	☐ Publicly available datasets	☐ Data annotation or creation potentially through relationships with third parties	☐ Data collected through other means			
	☐ Synthetically generated data (when created directly by the provider or on behalf of the provider)	If any other please specify:				
How data was obtained and selected:	A description of the methods used to obtain and select data, including methods and resources used to annotate data, and models and methods used to generate synthetic data where applicable. [Recommended 300 words]					☒ ☒ ☒
Number of data points:	The size (in number of data points) of the training, testing, and validation data respectively, together with the definition of the unit of data points (e.g. tokens or documents, images, hours of video or frames,...), recorded with at least two significant figures (e.g. 1.5×10^{13} tokens).					☒ ☒ ☒
Scope and main characteristics:	A general description of the scope and main characteristics of the training data, such as domain (e.g. healthcare, science, law,...), geography (e.g. global, restricted to a certain region,...), language, modality coverage, where applicable. In the case that previously acquired data was used, a description of how the model provider acquired the rights to the data and which products and services were involved if the data corresponds to user data from products and services. [Recommended 200 words]					☒ ☒ ☒
Data curation methodologies:	General description of the data processing involved in transforming the acquired data into training data for the model, e.g. cleaning (e.g. filtering out irrelevant content such as ads), normalisation (e.g. tokenizing), augmentation (e.g. back-translation). [Recommended 300 words]					☒ ☒ ☒
Measures to detect unsuitability of data sources (harmful data):	A description of any methods implemented in data acquisition or processing, if any, to address illegal or harmful content in the training data, including, but not limited to, child sexual abuse material (CSAM) and non-consensual intimate imagery (NCII). [Recommended 300 words]					☒ ☒ ☒
Measures to detect unsuitability of data sources (personal data):	A description of any methods implemented in data acquisition or processing, if any, to address the prevalence of personal data in the training data, where relevant and applicable. [Recommended 200 words]					☒ ☒ ☒
Measures to detect identifiable biases:	A description of any methods implemented in data acquisition or processing, if any, to address the prevalence of identifiable biases in the training data. [Recommended 200 words]					☒ ☒ ☒

Computational resources		AIO NCAs	DPs
Training time:	A description of what period is being measured along with the duration in wall clock days (e.g. 9×10^1 days), recorded with at least one significant figure.	☒	☒
	The duration in hardware days (e.g. 4×10^5 Nvidia A100 days and 2×10^5 Nvidia H100 days) for the period described above, recorded with at least one significant figure.	☒	☐
Amount of computation used for training:	Measured or estimated amount of computation used for training, reported in computational operations and recorded with at least two significant figures (e.g. 2.4×10^{25} floating point operations).	☒	☒
	Measurement methodology:	A description of the methodology used to measure or estimate the amount of computation used for training.	☒

Energy consumption		AIO NCAs	DPs
Amount of energy used for training:	Measured or estimated amount of energy used for training, reported in Megawatt-hours and recorded with at least two significant figures (e.g. 1.0×10^2 MWh).	☒	☒
Measurement methodology:	A description of the methodology used to measure or estimate the amount of energy used for training. If the amount of energy used for training cannot be estimated due to the lack of critical information from a compute or hardware provider, the provider should disclose the type of information they lack. [Recommended 100 words]	☒	☒
Benchmarked amount of computation used for inference:	Benchmarked amount of computation used for inference costs, reported in floating point operations, recorded with at least two significant figures (e.g. 5.1×10^{17} floating point operations).	☒	☒
	Measurement methodology:	A description of a computational task (e.g. generating 100000 tokens) and the hardware (e.g. 64 Nvidia A100s) used to measure or estimate the amount of computation used for inference.	☒

Additional information to be provided by providers of general-purpose AI models with systemic risk		AIO NCAs	DPs
Evaluation:	A detailed description of the evaluation strategies that are not already included in the Model Report, including evaluation criteria, metrics, evaluation results and the methodology used for the identification of limitations based on available public evaluation protocols and tools or otherwise of other evaluation methodologies.	☒	☒
Adversarial testing:	Where applicable, a detailed description of the measures put in place for the purpose of conducting internal and/or external adversarial testing (e.g. red teaming) unless they are already included in the Model Report.	☒	☒
Model adaptations:	Where applicable, a detailed description of the measures put in place for the purpose of conducting model adaptations, including alignment and fine-tuning, unless they are already included in the Model Report.	☒	☒
System architecture:	Where applicable, a detailed description of the system architecture explaining how software components build or feed into each other and integrate into the overall processing.	☒	☒

GENERATE FORM FOR DOWNSTREAM PROVIDERS	If this pdf document is opened in Acrobat Reader, clicking the button to the left will generate a pdf document containing only the subset of the information entered into this form that is aimed at providers who intend to integrate the general-purpose AI model into their AI systems.
--	---